

1980/1943

NAS

KALENDÁR

NA

1943

NÁVADNO LETO

1980/1943

1020/1956

ATHENAEUM, BUDAPEST

Lêtni csaszi

Szprotolêťje sze zacsne márciusa 21-oga ob 14-oj vöri. Nôcs i dén szta ednáko dúgiva.

Leto sze zacsne juniusa 22-oga v 9-oj vöri. Nájdugsi dén, nájkratisa nôcs.

Jeszén sze zacsne szeptembra 23-oga v 24-oj vöri. Nôcs i dén szta ednáko dúgiva.

Zima sze zacsne decembra 22-oga v 19-oj vöri. Nájdugsa nôcs, nájkratisi dén.

SZUNCA I MÊSZECA POTEMNÊNYE.

Szunce z cêla potemne februára 4—5-oga. Prinasz sze nede vidlo.

Mêszec z tála potemne februára 20-oga. Zacsne sze ob 3-oj vöri 44-oj minúti, szkoncsa sze v 9-oj vöri 32-oj minúti. Prinasz de sze vidlo.

Szunce obrôcskaszto potemne augusztusa 1-oga. Prinasz sze nede vidlo.

Mêszec z tála potemne augusztusa 15-oga. Zacsne sze v 17-oj vöri i 59-oj minúti, szkoncsa sze v 22-oj vöri i 58-oj minúti. Prinasz de sze vidlo.

POSZTI VU RIM. KAT, SZV. MATERI CÊRKVI.

Kvaterni poszti: szprotolêsnýi márc. 17, 19, 20-oga; letosnyi juniusa 16, 18, 19-oga; jeszenszki szept. 15, 17, 18-oga; zímshki dec. 15, 17, 18-oga.

Vigilancie: riszalszke jun. 12-oga, Velke mese aug. 14-oga, Koledni dec. 24-oga.

Drůgi poszti: velki poszt od márc. 10-oga do ápr. 24-oga do podnéva i vszáki pétek.

PRESZTÔPNI SZVÊTKI VU RIM. KAT. SZV. MAT. CÊRKVI.

Szeptuaginta nedela febr. 21-oga; vüzem. nedela ápr. 25-oga; kríz. dnévi máj. 31, jun. 1, 2; Kriszt. v nébo sztôpl. d. jun. 3; riszál, nedela jun. 13; Szv. Trojszt. nedela jun. 20; Têlovo jun. 24; prva nedela adventa nov. 28.

POSTADÍJSZABÁS

LEVÉL

Helybe: 20 gr-ig 12 f, 40 gr-ig 16 f,
250 gr-ig 20 f, 500 gr-ig 30 f.

Vidékre: 20 gr-ig 20 f, 40 gr-ig 28 f,
250 gr-ig 36 f, 500 gr-ig 50 f.

Külföldre: Németország, Cseh-Morva
védnökség, Lengyelország (Főkor-
mányzóság), Horvátország 20 gr-ig
40 f, minden további 20 gr-ért 24 f.

Olaszország és gyarmatai, Szlovák-
ország, Vatikánváros 20 gr-ig 40 f,
minden további 20 gr-ért 30 f.
Egyéb külföld 20 gr-ig 50 f, minden
további 20 gr-ért 30 f.

LEVELEZŐLAP

Helybe: 8 f. Vidékre: 12 f. Külföldre:
Németország, Cseh-Morva védnök-
ség, Lengyelország (Főkormányzó-
ság), Horvátország, Olaszország és
gyarmatai, Szlovákország, Vatikán-
város 24 f. Egyéb külföld 30 f.

NYOMTATVÁNY

Belföldre: 20 gr-ig 3 f, 50 gr-ig 5 f,
100 gr-ig 10 f, 250 gr-ig 14 f, 500
gr-ig 20 f, 1000 gr-ig 40 f, 2000 gr-ig
70 f, 3000 gr-ig 100 f. Külföldre:
Németország, Cseh-Morva védnök-
ség, Lengyelország (Főkormány-
zóság), Horvátország 50 gr-ként
6 f. Olaszország és gyarmatai,
Szlovákország, Vatikánváros és
egyéb külföld 50 gr-ként 8 f.

POSTNA TARIFA

PISZMO

Za naměštne písme: do 20 gr-ov
12 f, do 40 gr-ov 16 f, do 250 gr-ov
20, do 500 gr-ov 30 f.

Vu orszá: do 20 gr-ov 20 f, do 40
gr-ov 28 f, do 250 gr-ov 36 f, do
500 gr-ov 50 f.

Vu zvöněsnye országe: vu Nemski
orszá, Csehszko-Moravszko patrō-
nustvo, Polszki orszá (Glávno
ravnitel'stvo), Horvacski orszá
do 20 gr-ov 40 f, za szaksi20, vise
sztojěcsi gr-ov 24 f.

Vu Taljānszki orszá, i vu nyega ko-
lōnie, Szlovacski orszá, Vatikán
váras do 20 gr-ov 40 f, za szakse
vise sztojěce 20-tere gr-e 30 f. Vu
drūge zvöněsnye országe do 20 gr-ov
50 f, za szakse vise sztojěce 20-tere
gr-e 30 f.

POSTNA KÁRTA

Vu meszto: 8 f. Vu orszá 12 f. Vu
zvöněsnye országe: Nemski orszá,
Csehszko-Moravszko patrōnustvo,
Polszki orszá (Glávno ravnitel-
stvo), Horvacski orszá, Taljan-
szki orszá i nyega kolonie, Szlo-
vacski orszá, Vatikán váras 24 f.
Vu drūge zvöněsnye országe 30 f.

STAMP

Vu orszá: do 20 gr-ov 3 f, do 50
gr-ov 5 f, do 100 gr-ov 10 f, do
250 gr-ov 14 f, do 500 gr-ov 20 f,
do 1000 gr-ov 40 f, do 2000 gr-ov
70 f, do 3000 gr-ov 100 f. Vu zvō-
nēsnye országe: vu Nemski orszá,
Csehszko-Moravszko patrōnustvo,
Polszki orszá (Glávno ravnitel-
stvo), Horvacski orszá po 50-ti
gr-aj 6 f. Vu Taljanszki orszá i

POSTAUTALVÁNYOK

Belföldre : 20 P-ig 20 f, 50 P-ig 40 f,
100 P-ig 60 f, 500 P-ig 120 f, 1000
P-ig 200 f, 1200 P-ig 220 f.

TÁVIRO DIJSZABÁS

Belföldre szavanként : helybe 6 f, vi-
dékre 12 f, üdvöző távirat 8 f,
táviratlevél 5 f. Külföldre szavan-
ként : Németország 31 f, Románia
28 f, Horvátország 27 f.

LÉGIPOSTAI DIJSZABÁS

Légipostai pótdíj a küldemény rendes
díján felül : Bulgáriába, Cseh-Morva
védnökségbe, Horvátországba, Né-
metországba, Romániába, Svájcba,
Szlovákországba 20 gr-ként 20 f,
Európa többi országaiba 10 gr-
ként 20 f.

BÉLYEG-ÉS ILLETMÉNYSZABÁLYZAT

SZÁMLÁK

200 P-ig 02 f, 500 P-ig 05 f, 1000 P-ig
10 f, 2000 P-ig 20 f, 5000 P-ig 50 f,
7500 P-ig 75 f, 10.000 P-ig 1 P
10.000 P-nél több 2 P.

BIZONYÍTVÁNYOK

alkalmazottakra vonatkozó 50 f, isko-
lai 50 f, orvosi 2 P, hatósági 1 P.

VÁLTOK

ha 6 hónapon belül esedékes 0-15%,
ha 6—9 hónapon belül esedékes 0-30%,
ha 9 hónapon belül esedékes 0-75%.

nyega kolonie, Szlovacski ország,
Vatikán város i vu drúge zvönés-
nye országe po 50-ti gr-aj 8 f.

POSTNE POKÁZNICE

Vuország : do 20 P-ov 20 f, do 50 P-ov
40 f, do 100 P-ov 60 f, do 500 P-ov
120 f, do 1000 P-ov 200 f, do 1200
P-ov 220 f.

TELEGRÁFSZKA TARIFA

Vu ország po récsi : vu meszto 6 f,
vu drúga mészta : 12 f, pozdrávla-
jécsi telegram 8 f, telegráfszko
písmu 5 f. Vu zvönésnye országe
po récsi, vu Nemski ország 31 f,
vu Románio 28 f, vu Horvacski
ország 27 f.

ZRÁCSNA POSTNA TARIFA

Zrácsni-pridátek obri redovne tarife :
vu Bulgário, Csehszko-Moravszko
patrónustvo, Horvacski ország,
Nemski ország, Románio, na Sváj-
carszko, vu Sz'ovacski ország po
20 gr-aj 20 f. Vu drúge országe
Europe po 10 gr-aj 20 f.

STEMPLINJE I PRISZTOBINE

KONTA

Do 200 P-ov 2 f, do 500 P-ov 5 f, do
1000 P-ov 10 f, do 2000 P-ov 20 f,
do 5.000 P-ov 50 f, do 7.500 P-ov
75 f, do 10.000 P-ov 1 P, vecs kak
10.000 P-ov 2 P.

SZVEDOCSANSZTVA

za szlúsbni ke vöposztávlena 50 f, za
solszka 2 P, za vrácsna 2 P, za
oblásztna 1 P.

VEKSZLINJE

csi v 6 mészecaj dojpretecsé 0,15%,
csi v 6—9 mészecaj dojpretecsé 0,30%,
csi za 9 mészecami dojpretecsé 0,75%

J A N U Á R I U S — S Z E C S É N

Dnévi	Rim. kat.	Prot.	Szunca		Mészeca	
			zhod	záhod	zhod	záhod
1 Pétek	Nôvo leto	Nôvo leto	7 48	16 19	1 23	12 48
2 Szobota	Makár ap.	Ábel	7 48	16 20	2 34	13 16
3 Nedela	Jezus szv.	Benjamin	7 48	16 21	3 47	13 58
4 Pondélek	Títusz pk.	Leona	7 48	16 21	5 01	14 42
5 Tork	Teleszfor	Simon	7 48	16 22	6 14	15 37
6 Szrêda	Tri kr. dên	Tri kr. dên	7 48	16 24	7 19	16 40
7 Csetrtek	Lucian m.	Atila	7 48	16 25	8 17	17 52
8 Pétek	Szever	Szörény	7 48	16 26	9 05	19 07
9 Szobota	Julian m.	Marcel p.	7 47	16 27	9 45	20 23
10 Nedela	Szv. fam.	Metan.	7 47	16 29	10 19	21 38
11 Pondélek	Higin m.	Ágota	7 46	16 30	10 50	22 48
12 Tork	Ernô ap.	Ernô	7 46	16 31	11 18	—
13 Szrêda	Veronika	Vidor	7 45	16 33	11 45	0 01
14 Csetrtek	Hilár pk.	Bódog	7 45	16 33	12 12	1 02
15 Pétek	Rem. Szv. P.	Lóránt	7 45	16 35	12 41	2 06
16 Szobota	Marcel pk.	Gusztáv	7 44	16 36	13 13	3 08
17 Nedela	Antal a.	Antal	7 44	16 37	13 48	4 07
18 Pondélek	Piroska sz. m.	Piroska	7 43	16 39	14 28	5 03
19 Tork	B. Margit	Sára	7 42	16 40	15 13	5 54
20 Szrêda	Fáb. i Seb.	Fab. i Seb.	7 41	16 42	16 04	6 41
21 Csetrtek	Ágnes d. m.	Ágnes	7 40	16 44	16 58	7 27
22 Pétek	Vincenc m.	Artúr	7 39	16 45	17 55	8 01
23 Szobota	Rajmund	Zelma	7 38	16 47	18 57	8 35
24 Nedela	Timot pk.	Táde	7 38	16 47	19 58	9 04
25 Pondélek	Pavla povr.	Pavla povr.	7 37	16 49	21 02	9 32
26 Tork	Polikárp	Vanda	7 36	16 50	22 06	9 58
27 Szrêda	Zlátovüsz. Ján.	Lothár	7 35	16 51	23 11	10 23
28 Csetrtek	Nol. Szv. Pet.	Károly	7 33	16 52	—	10 50
29 Pétek	Szal. szv. Franc.	Adél	7 32	16 54	9 19	11 20
30 Szobota	Martina d.	Mártin	7 31	16 56	1 28	11 53
31 Nedela	Bosco szv. J.	Virgil	7 30	16 58	2 39	12 33

Mészeca premenyávanye : mlád 6-oga, prvi frtao 13-oga, pún mészec 21-oga, szlédnyi frtao 29-oga.

Dúzsava dnéva : prvoga 8 vór 31 minút, do szlédnyega sze podúzsza z 57 minútami.

FEBRUÁRIUS—SZŰSEC

	Dnévi	Rim. kat.	Prot.	Szunca		Mészeca	
				zhod	záhod	zhod	záhod
1	Pondélek	Ignác pk. m.	Ignác	7 28	17 00	3 50	13 21
2	Tork	Szvêcsnica	Karolin	7 27	17 02	4 56	14 18
3	Szrêda	Balázs pk.	Balázs	7 25	17 03	5 58	15 24
4	Csetrtek	András pk.	Ráchel	7 24	17 05	6 51	16 38
5	Pétek	Ágota d. m.	Ágota	7 22	17 07	7 36	17 33
6	Szobota	Dorottya d. m.	Dorottya	7 22	17 08	8 14	19 12
7	Nedela	Rómuald	Tódor	7 20	17 09	8 46	20 26
8	Pondélek	M. szv. Jan.	Aranka	7 19	17 11	9 17	21 38
9	Tork	A. Ciril	Abigel	7 17	17 13	9 46	22 47
10	Szrêda	Skolasztika	Elvira	7 16	17 14	10 14	23 53
11	Csetrtek	Lurd. Mária	Bertold	7 13	17 16	10 42	—
12	Pétek	7 apost. dén	Lídia	7 12	17 18	11 14	0 58
13	Szobota	Ric. szv. Kat.	Ella	7 10	17 19	11 49	1 59
14	Nedela	Bálint m.	Bálint	7 09	17 20	12 27	2 56
15	Pondélek	Kolomb. Kol.	Fausztín	7 07	17 22	13 10	3 50
16	Tork	Juliana d.	Juliana	7 05	17 24	13 58	4 39
17	Szrêda	Donát pk. m.	Donát	7 03	17 25	14 53	5 22
18	Csetrtek	Simon pk. m.	Konrád	7 01	17 27	15 48	6 01
19	Pétek	Konrád	Zsuzsána	7 00	17 28	16 48	6 35
20	Szobota	Aladár pk.	Álmos	6 58	17 30	18 00	7 07
21	Nedela	Septuages.	Eleon.	6 57	17 31	18 48	7 35
22	Pondélek	Peter	Gerzson	6 55	17 33	19 57	8 02
23	Tork	Dam. Pet.	Alfréd	6 52	17 35	21 03	8 28
24	Szrêda	Mátyás ap.	Mátyás	6 51	17 36	22 10	8 54
25	Csetrtek	Géza m.	Géza	6 50	17 38	23 19	9 23
26	Pétek	K. Sz. Margit	Sándor	6 48	17 39	—	9 55
27	Szobota	Gábor Pasz.	Ákos	6 47	17 40	0 27	10 31
28	Nedela	Sexages.	Elemér	6 45	17 42	1 36	11 14

Mészeca premenyávanye : mlád 5-oga, prvi frtao 12-oga, pún mészec 20-oga
szlédnyi frtao 27-oga.

Dúzsava dnéva : prvoga 9 vór 32 minút, do szlédnyega sze podúzsza z 1 vörov
i z 25 minútami.

MÁRCIUS—MÁLI TRÁVEN

Dnévi		Rim. kat.	Prot.	Szunca		Mészeca	
				zhod	záhod	zhod	záhod
1	Pondélek	Albin pk.	Albin	6 42	17 44	2 43	11 55
2	Tork	Simplic. pk.	Lujza	6 40	17 45	3 46	13 05
3	Szrêda	Kunigunda	Kornélia	6 38	17 47	4 39	14 12
4	Csetrtek	Kázmér	Kázmér	6 37	17 48	5 28	15 26
5	Pétek	Özséb	Adorján	6 35	17 49	6 06	16 42
6	Szobota	Perpetua	Gottlieb	6 33	17 51	6 42	17 59
7	Nedela	Fas. ned.	Tamás	6 30	17 53	7 13	19 19
8	Pondélek	B. János	Zoltán	6 28	17 54	7 44	20 25
9	Tork	Franciska	Franciska	6 26	17 56	8 13	21 35
10	Szrêda	Pepelnica	Olimpia	6 24	17 57	8 41	22 41
11	Csetrtek	Szilárd	Aladár	6 21	17 58	9 12	23 46
12	Pétek	Gergely	Gergely	6 21	17 58	9 45	—
13	Szobota	Szabián	Krisztián	6 19	17 59	10 23	0 59
14	Nedela	Invocabit	Matild	6 17	18 01	11 05	1 43
15	Pondélek	Národ. szvétek	Národ. szvétek	6 15	18 02	11 52	2 33
16	Tork	Geréb pk.	Henriet	6 13	18 03	12 43	3 19
17	Szrêda	Patrik pk.	Gertrud	6 11	18 05	13 38	3 59
18	Csetrtek	Sándor pk.	Sándor	6 08	18 07	14 37	4 35
19	Pétek	József	József	6 06	18 09	16 38	5 07
20	Szobota	Csák M.	Hubert	6 04	18 11	16 42	5 37
21	Nedela	Reminisc.	Benedek	6 02	18 12	17 46	6 09
22	Pondélek	Gen. szv. Kat.	Oktáv	6 01	18 14	18 53	6 31
23	Tork	Viktorián m.	Frumenc	6 00	18 15	20 01	6 57
24	Szrêda	Gábor arka.	Gábor	5 57	18 17	21 10	7 26
25	Csetrtek	Cēplena M.	Irén	5 55	18 18	22 18	7 56
26	Pétek	Emánuel	Manó	5 53	18 20	23 29	8 32
27	Szobota	Dam. Ján.	Hajnalka	5 51	18 22	—	9 12
28	Nedela	Oculi	Gedeon	5 49	18 23	0 36	10 10
29	Pondélek	Augusztá	Ciril	5 48	18 24	1 38	10 56
30	Tork	Kerény	Izidor	5 45	18 25	2 33	11 59
31	Szrêda	Guido ap.	Árpád	5 43	18 27	3 22	13 09

Mészeca premenyávanye: mlád 6-oga, prvi firtao 13-oga, pún mészec 21-oga
szlédnyi firtao 29-oga.

Dúzsava dnéva: prvoga 11 vör 2 minuti, do szlédnyega sze podúzza z 1 vörov
i z 45 minútami.

ÁPRILIS—VELKI TRÁVEN

Dnévi		Rim. kat.	Prot.	Szunca		Mészeca	
				zhod	záhod	zhod	záhod
1	Csetrtek	Hugo pk.	Hugo	5 41	18 28	4 04	14 22
2	Pétek	Paul. Fer.	Áron	5 39	18 30	4 39	15 36
3	Szobota	Rik. pk.	Kereszt.	5 37	18 32	5 11	16 50
4	Nedela	Laetare	Izidor	5 34	18 33	5 41	18 03
5	Pondélek	F. Vince	Vince	5 33	18 34	6 10	19 13
6	Tork	Cölesztin	Cölesztin	5 31	18 35	6 39	20 32
7	Szrêda	H. József	Herman	5 29	18 37	7 08	21 29
8	Csetrtek	Dénes pk.	Lídia	5 27	18 38	7 42	22 32
9	Pétek	Konrád	Erhardt	5 25	18 40	8 18	23 32
10	Szobota	Ezekiel	Zsolt	5 23	18 41	8 58	— —
11	Nedela	Csrna ned.	Leo	5 22	18 42	9 43	0 25
12	Pondélek	Gyula pk.	Gyula	5 18	18 44	10 33	1 05
13	Tork	Hermeneg.	Ida	5 17	18 46	11 26	1 58
14	Szrêda	Jusztin m.	Tibor	5 15	18 47	12 24	2 35
15	Csetrtek	Anasztázia	Atala	5 13	18 49	13 24	3 09
16	Pétek	Bol. Szv.	Lambert	5 11	18 50	14 27	3 40
17	Szobota	Anicét. pk.	Anicét	5 09	18 51	15 30	4 06
18	Nedela	Cvét, ned.	Ilma	5 07	18 52	16 47	4 32
19	Pondélek	Emma	Kocsárd	5 06	18 54	17 46	4 58
20	Tork	Tivadar	Tivadar	5 03	18 56	18 56	5 26
21	Szrêda	Parzh. K.	Anzelm	5 02	18 57	20 07	5 55
22	Csetrtek	Velki csetr.	Szótér	5 00	18 58	21 16	6 30
23	Pétek	Velki Pét.	Velki Pét.	4 59	19 00	22 28	7 10
24	Szobota	Velka Szob.	Gyüri	4 57	19 01	23 34	7 56
25	Nedela	Vüzem	Vüzem	4 55	19 02	— —	8 49
26	Pondélek	Vüzem. Pond.	Vüzem. Pond.	4 53	19 04	0 32	9 52
27	Tork	Kaniz. Pét.	Arisztid	4 51	19 05	1 32	10 59
28	Szrêda	Krizs. Pavel	Valéria	4 50	19 07	2 05	12 10
29	Csetrtek	Péter m.	Albertína	4 48	19 08	2 41	13 24
30	Pétek	Katalin	Katalin	4 47	19 09	3 13	14 35

Mészeca premenyávanye: mlád 4-oga, prvi frtao 12-oga, pún mészec 20-oga, szlédnyi frtao 27-oga.

Dúzsava dnéva: prvoga 12 vór 47 minút, do szlédnyega sze podúzza z 1 vörov i z 38 minútami.

M Á J U S — R I S Z Á L S C S E K

	Dnévi	Rim. kat.	Prot.	Szunca		Mészeca	
				zhod	záhod	zhod	záhod
1	Szobota	Fül. i. Jakab.	Fülöp	4 45	19 10	3 43	15 47
2	Nedela	Bêla ned.	Zsigmond	4 43	19 12	4 10	16 57
3	Pondélek	Szv. Kri. gorn.	Irma	4 42	19 13	4 38	18 06
4	Tork	Monika	Florián	4 40	19 15	5 08	19 13
5	Szrêda	V. Pius p.	Gotthárd	4 38	19 16	5 38	20 18
6	Csetrtek	János ap.	Frída	4 37	19 18	6 13	21 20
7	Pétek	B. Gizela	Napoleon	4 35	19 18	6 51	22 17
8	Szobota	Mihály	Gizela	4 34	19 20	7 36	23 08
9	Nedela	Misericord.	Velk. Gerg.	4 33	19 21	8 23	23 54
10	Pondélek	Antonin	Ármin	4 31	19 22	9 16	—
11	Tork	Hier. Fer.	Mamert	4 29	19 24	10 12	0 34
12	Szrêda	Sz. József	Pongrác	4 28	19 26	11 10	1 08
13	Csetrtek	Bellarm. Rob.	Szervác	4 26	19 27	12 12	1 39
14	Pétek	Bonifác	Bonifác	4 26	19 28	13 14	2 07
15	Szobota	Szal. Sz. Ján.	Zsófia	4 24	19 29	14 19	2 33
16	Nedela	Jubilate	Mózes	4 23	19 30	15 26	2 59
17	Pondélek	Paskál	Paskál	4 22	19 32	16 35	3 26
18	Tork	Venanc	Erik	4 20	19 33	17 47	3 54
19	Szrêda	Cölesztin	Ivó	4 19	19 35	19 00	4 26
20	Csetrtek	Bernardin	Bernát	4 18	19 36	20 12	5 03
21	Pétek	B. András	Konstantin	4 18	19 36	21 23	5 47
22	Szobota	Julia m.	Julia	4 16	19 38	22 26	6 39
23	Nedela	Cantate	Dezső	4 15	19 39	23 21	7 40
24	Pondélek	Krszts. pom.	Eszter	4 14	19 40	—	8 48
25	Tork	VII. Gerg. p.	Orbán	4 13	19 41	0 06	10 00
26	Szrêda	Fülöp	Fülöp	4 12	19 43	0 45	11 13
27	Csetrtek	Béda	Béda	4 11	19 44	1 19	12 25
28	Pétek	Ágoston pk.	Emil	4 10	19 45	1 48	13 37
29	Szobota	Pazzi Magd.	Maxim	4 10	19 45	2 15	14 47
30	Nedela	Rogate	Nánd.	4 09	19 46	2 42	15 55
31	Pondélek	Angela	Petronela	4 08	19 47	3 10	17 09

Mészeca premenyávanye : mlád. 4-oga, prvi frtuo 12-oga, pún mészec 19-oga, szlédnyi frtuo 26-oga.

Dúzsava dnéva : prvoga 14 vör 25 minút, do szlédnyega sze podúzsza z 1 vörov i z 16 minútami.

JÚNIUS—IVÁNSCSEK

	Dnévi	Rim. kat.	Prot.	Szunca		Mészeca	
				zhod	záhod	zhod	záhod
1	Tork	Pamfil m.	Pamfil	4 08	19 48	3 39	18 07
2	Szréda	Erazm. m.	Anna	4 08	19 49	4 11	19 09
3	Csetrtek	Krizsavo	Krizsavo	4 07	19 50	4 47	20 08
4	Pétek	K. szv. Fer.	Kerény	4 06	19 51	5 29	21 02
5	Szobota	Bonifác pk.	Bonifác	4 06	19 52	6 15	21 50
6	Nedela	Exaudi	Norbert.	4 05	19 53	7 06	22 32
7	Pondélek	Robert	Robert	4 05	19 54	8 01	23 10
8	Tork	Medárd pk.	Medárd	4 04	19 55	8 59	23 41
9	Szréda	Felix	Felix	4 04	19 55	9 58	—
10	Csetrtek	Margit kr.	Margit	4 03	19 55	10 59	0 10
11	Pétek	Barnabás ap.	Barnabás	4 03	19 56	12 03	0 37
12	Szobota	Pak. János	Klaud.	4 03	19 56	13 07	1 07
13	Nedela	Riszáli	Riszáli	4 03	19 57	14 13	1 26
14	Pondélek	Risz. Pond.	Risz. Pond.	4 02	19 58	15 23	1 53
15	Tork	Jolán	Vid	4 02	19 58	16 45	2 13
16	Szréda	Regis. Fer.	Jusztin	4 02	19 59	17 49	2 56
17	Csetrtek	Rainer	Töhötöm	4 02	19 59	19 02	3 37
18	Pétek	Efrém	Arnold	4 02	20 00	20 10	4 25
19	Szobota	Gyárfás	Gyárfás	4 02	20 00	21 11	5 24
20	Nedela	Szv. Trojsz.	Szv. Troj.	4 02	20 00	22 02	6 30
21	Pondélek	Gonz. Alojz.	Alajos	4 02	20 00	22 45	7 43
22	Tork	Paulin pk.	Paulina	4 03	20 01	23 22	8 59
23	Szréda	Edeltrud	Zoltán	4 03	20 01	23 53	10 14
24	Csetrtek	Télovo	Iván	4 03	20 01	—	11 27
25	Pétek	Vilmos	Vilmos	4 03	20 01	0 21	12 40
26	Szobota	János i Pav.	János i Pav.	4 04	20 01	1 48	13 46
27	Nedela	László kr.	László	4 04	20 01	1 15	14 54
28	Pondélek	Ireneus	Arszlán	4 05	20 01	1 43	15 59
29	Tork	Péter i Pav.	Péter i Pav.	4 05	20 01	2 14	17 01
30	Szréda	Pav. Szpom.	Pavel	4 06	20 01	2 48	18 01

Mészeca premenyávanye: mlád 2-oga, prvi frtao 11-oga, pún mészec 18-oga, szlédnyi frtao 24-oga.

Dúzsava dnéva: prvoga 15 vór 40 minút, do szlédnyega z 5 minútami zmenkáva.

JÚLIUS—JAKOBESCSEK

	Dnévi	Rim. kat.	Prot.	Szunca		Mészeca	
				zhod	záhod	zhod	záhod
1	Csetrtek	Jez. szv. krv	Tibold	4 06	20 01	3 27	18 57
2	Pétek	Jez. szv. szrcé	Ottokár	4 07	20 00	4 11	19 55
3	Szobota	Helodor m.	Kornél	4 08	20 00	5 00	20 34
4	Nedela	Ulrik pk.	Ulrik	4 08	20 00	5 55	21 10
5	Pondélek	Zak. szv. Antal	Enese	4 08	20 00	6 51	21 44
6	Tork	Ezajás pr.	Ezajás	4 09	20 00	7 49	22 13
7	Szrêda	Ciril i Metód	Ciril	4 10	19 59	8 49	22 40
8	Csetrtek	Erzséb. kir.	Teréz	4 10	19 59	9 51	23 06
9	Pétek	Veronika	Lukrécia	4 11	19 58	10 54	23 30
10	Szobota	Amália	Amália	4 12	19 58	11 58	23 55
11	Nedela	I. Pius	Lili	4 13	19 57	13 05	—
12	Pondélek	Gualb.szv.Ján.	Izabella	4 14	19 56	14 13	0 22
13	Tork	Jenő pk.	Jenő	4 15	19 55	15 24	0 53
14	Szrêda	Bonaventura	Eörs	4 16	19 55	16 36	1 28
15	Csetrtek	Henrik casz.	Henrik	4 17	19 54	17 37	2 11
16	Pétek	Karmelszka M.B.	Valter	4 17	19 54	18 52	2 53
17	Szobota	Elek	Elek	4 18	19 53	19 50	4 08
18	Nedela	Kamil	Frigyes	4 20	19 52	20 38	5 18
19	Pondélek	Vincenc	Emília	4 21	19 51	21 19	6 35
20	Tork	Jeromos	Illés	4 22	19 50	21 54	7 53
21	Szrêda	Praxedes	Dániel	4 23	19 49	22 24	9 10
22	Csetrtek	Már. Magd.	Már. Magd.	4 24	19 47	22 52	10 24
23	Pétek	Apolinár. pk.	Lenke	4 26	19 46	23 20	11 36
24	Szobota	B. Kinga	Krisztina	4 26	19 46	23 48	12 45
25	Nedela	Jakab ap.	Jakab	4 27	19 45	—	13 51
26	Pondélek	Anna	Anna	4 29	19 43	0 17	14 55
27	Tork	Pantaleon	Olga	4 30	19 42	0 50	15 46
28	Szrêda	Ince p.	Ince	4 31	19 41	1 28	16 52
29	Csetrtek	Márta	Márta	4 33	19 39	2 10	17 34
30	Pétek	Judit m.	Judit	4 34	19 38	2 58	18 30
31	Szobota	Lojola Ign.	Oszkár	4 35	19 36	3 48	19 11

Mészeca premenyávanye : mlád 2-oga, prvi frtao 10-oga, pún mészec 17-oga.
szlédnyi frtao 24-oga.

Dúzsava dnéva : prvoga 15 vór i 55 minút, do szlédnyega z 55 minútami
pomenkáva.

AUGUSZTUS--MÉS NYEK

Dnévi		Rim. kat.	Prot.	Szunca		Mészeca	
				zhod	záhod	zhod	záhod
1	Nedela	Zselez. Pét.	Zselez. Pét.	4 36	19 35	4 44	19 46
2	Pondélek	Lig. Alfonz	Lehel	4 37	19 33	5 42	20 18
3	Tork	Szv.Stev. nájd.	Hermina	4 39	19 32	6 42	20 45
4	Szrêda	Domonkos	Domonkos	4 40	19 30	7 43	21 10
5	Csetrtek	Mar. Sznêzsn.	Oszvald	4 41	19 29	8 45	21 35
6	Pétek	Preob. Goszp.	Berta	4 43	19 27	9 48	22 00
7	Szobota	Kajetan	Ibolya	4 44	19 26	10 52	22 25
8	Nedela	Cirjék	László	4 45	19 25	11 59	22 53
9	Pondélek	Vian. János	Emód	4 46	19 24	13 08	23 19
10	Tork	Lörinc	Lörinc	4 48	19 22	14 16	—
11	Szrêda	Zsuzsanna	Tibor	4 49	19 20	15 26	0 04
12	Csetrtek	Klára	Klára	4 51	19 19	16 33	0 49
13	Pétek	Ipoly i. K.	Ipoly	4 52	19 17	17 33	1 36
14	Szobota	Özséb m.	Özséb	4 54	19 15	18 25	2 51
15	Nedela	Velka mesa	Mária	4 54	19 14	19 10	4 06
16	Pondélek	Joakim	Ábrahám	4 56	19 12	19 49	5 24
17	Tork	Jácint	Anaszt.	4 57	19 10	20 22	6 43
18	Szrêda	Iona casz.	Iona	4 59	19 08	20 51	8 01
19	Csetrtek	Lajos pk.	Huba	5 00	19 06	21 19	9 16
20	Pétek	Szv. István kr.	István kr.	5 01	19 04	21 49	10 29
21	Szobota	Ivan Fr.	Sámuel	5 02	19 03	22 19	11 39
22	Nedela	Timot	Menyh.	5 03	19 01	22 51	12 45
23	Pondélek	Fülöp Ben.	Farkas	5 05	18 59	23 26	13 48
24	Tork	Bertalan ap.	Bertalan	5 06	18 57	—	14 46
25	Szrêda	Lajos kr.	Lajos	5 08	18 55	0 08	15 40
26	Csetrtek	Zefirin ap.	Izso	5 09	18 52	0 53	16 28
27	Pétek	Kal. József	Gebhárd	5 11	18 50	1 43	17 09
28	Szobota	Ágoston pk.	Ágoston	5 11	18 49	2 39	17 48
29	Nedela	Ivan. oqlav.	Erneszt.	5 13	18 48	3 35	18 09
30	Pondélek	Róza Lim.	Róza	5 14	18 46	4 35	18 48
31	Tork	Rajmund	Erika	5 16	18 44	5 38	19 15

Mészeca premenyávanye : mlád prvoga, prvi frtao 9-oga, pún mészec 15-oga, szlédnyi frtao 22-oga, mlád 30-oga.

Dúzsava dnéva : prvoga 14 vör i 59 minút, do szlédnyega z 1 vörov i z 36 minútami pomenkáva.

SZEPTEMBER—MIHÁLCSEK

Dnévi		Rim. kat.	Prot.	Szunca		Mészeca	
				zhod	záhod	zhod	záhod
1	Szrêda	Egyed ap.	Egyed	5 17	18 42	6 39	19 39
2	Csetrtek	Stevan	Rebeka	5 19	18 40	7 40	20 04
3	Pétek	Manszvet pk.	Hilda	5 19	18 39	8 46	20 29
4	Szobota	Vit. Roz.	Rozália	5 21	18 37	9 50	20 56
5	Nedela	Juszt, Lovrenc	Viktor	5 22	18 34	10 57	21 25
6	Pondélek	Ida	Zakariás	5 24	18 32	12 05	22 00
7	Tork	Mantern. Kassa	Regína	5 25	18 30	13 12	22 45
8	Szrêda	Mála mesa	Mária	5 27	18 28	14 18	23 32
9	Csetrtek	Szv. Pet. Klav.	Ádám	5 27	18 27	15 19	—
10	Pétek	Miklos Tol.	Erik	5 29	18 25	16 14	0 32
11	Szobota	Prot. i Jác.	Teodora	5 30	18 22	17 00	1 42
12	Nedela	Mária im.	Guidó	5 32	18 20	17 41	2 55
13	Pondélek	Notburga	Ludovfka	5 33	18 18	18 16	4 14
14	Tork	Pov. szv. krízs.	Szerénke	5 35	18 16	18 48	5 32
15	Szrêda	7. zsál. Már.	Nikodemus	5 36	18 14	19 17	6 50
16	Csetrtek	Kornél pk.	Edit	5 37	18 13	19 49	8 06
17	Pétek	Szv. Fer. rane	Ludmila	5 38	18 10	20 17	9 18
18	Szobota	Kupert. Józs.	Títusz	5 40	18 08	20 49	10 29
19	Nedela	Január. m.	Vilhelmina	5 41	18 06	21 24	11 35
20	Pondélek	Eusztach.	Friderika	5 43	18 04	22 04	12 37
21	Tork	Máté ap.	Máté	5 44	18 02	22 48	13 34
22	Szrêda	Mária m.	Mária	5 46	18 00	23 37	14 25
23	Csetrtek	Tekla m.	Tekla	5 46	17 58	—	15 09
24	Pétek	Már. res. vozn.	Gellért	5 48	17 56	0 30	15 48
25	Szobota	Gellért m.	Kleofás	5 49	17 54	1 26	16 24
26	Nedela	Cipr. i Ju.	Jusztína	5 51	17 52	2 26	16 51
27	Pondélek	Kozm. i Demj.	Adalbert	5 52	17 49	3 27	17 18
28	Tork	Vencel	Vencel	5 54	17 47	4 29	17 45
29	Szrêda	Mihály arkang.	Mihály	5 54	17 46	5 32	18 09
30	Csetrtek	Jeromos	Jeromos	5 56	17 44	6 37	18 33

Mészeca premenývavnye : prvi frtao 7-oga, pún mészec 14-oga, szlédnyi frtao 21-oga, mlád 29-oga.

Dúzsava dnéva : prvoga 13 vör i 25 minút, do szlédnyega z 1 vörov i z 42 minutami pomenkáva.

OKTOBER—SZVESZTVÍNSCSEK

Dnévi		Rim. kat.	Prot.	Szunca		Mészeca	
				zhod	záhod	zhod	záhod
1	Pétek	Remig pk.	Malvin	5 57	17 42	7 43	18 59
2	Szobota	Angelje csúv.	Petra	5 59	17 39	8 50	19 28
3	Nedela	Liz, szv. Ter.	Helga	6 00	17 37	9 58	20 01
4	Pondélek	Asz. szv. Fer.	Ferenc	6 02	17 35	11 05	20 40
5	Tork	Placídia	Aurél	6 03	17 34	12 11	21 28
6	Szrêda	Brúno	Brúno	6 04	17 32	13 13	22 22
7	Csetrtek	Rozs. venc. kr.	Amália	6 06	17 30	14 08	23 25
8	Pétek	Vogr. Bl. Dev.	Etelka	6 07	17 28	15 05	—
9	Szobota	Dénes pk.	Dénes	6 09	17 25	15 37	0 36
10	Nedela	Borg. Fer.	Gedeon	6 10	17 23	16 37	1 56
11	Pondélek	Placídia	Brigita	6 11	17 21	16 45	3 08
12	Tork	Miksa pk.	Miksa	6 13	17 20	17 15	4 24
13	Szrêda	Edv. kr.	Kálmán	6 14	17 18	17 43	5 40
14	Csetrtek	Kalliszt.	Helén	6 16	17 16	18 13	6 54
15	Pétek	Teréz. d.	Teréz	6 17	17 14	18 43	8 07
16	Szobota	Gál	Gál	6 19	17 12	19 19	9 15
17	Nedela	Margit	Hedvig	6 21	17 10	19 57	10 23
18	Pondélek	Lukács ev.	Lukács	6 21	17 09	20 39	11 24
19	Tork	Alk. Péter	Luciusz	6 23	17 07	21 27	12 18
20	Szrêda	Vendel	Iréne	6 24	17 05	22 20	13 07
21	Csetrtek	Orsolya m.	Orsolya	6 26	17 03	23 16	13 47
22	Pétek	Kordula d.	Előd	6 28	17 01	—	14 23
23	Szobota	Ignác. patr.	Gyöngy.	6 29	16 59	0 14	14 54
24	Nedela	Rafael ark.	Salamon	6 30	16 58	1 14	15 21
25	Pondélek	Mór pk.	Blanka	6 32	16 56	2 16	15 47
26	Tork	Demeter	Demeter	6 33	16 54	3 19	16 11
27	Szrêda	Szabína m.	Szabína	6 35	16 52	4 24	16 36
28	Csetrtek	Simon i Jud.	Símon	6 37	16 50	5 30	17 02
29	Pétek	Nárcisz	Zeno	6 38	16 48	6 37	17 29
30	Szobota	Rodr. Szv. Alf.	Kolos	6 40	16 46	7 47	18 01
31	Nedela	Kriszt. kr.	Ref. szvtk.	6 41	16 44	8 56	18 39

Mészeca premenyávanye : prvi frtao 6-oga, pún mészec 13-oga, szlédnyi frtao 21-oga, mlád 29-oga.

Dúzsava dnéva : prvoga 11 vór 53 minút, do szlédnyega z 1 vörov i z 42 minútami pomenkáva.

NOVEMBER—ANDRĚSCSEK

Dnévi	Rim. kat.	Prot.	Szunca		Mészeca	
			zhod	záhod	zhod	záhod
1 Pondélek	Vszí szvéci	Marian.	6 42	16 43	10 06	19 24
2 Tork	Mrtvecov dén	Achil	6 44	16 41	11 09	20 18
3 Szrêda	Hubert pk.	Győző	6 46	16 40	12 07	21 18
4 Csetrtek	Borom. Kár.	Károly	6 47	16 39	12 56	22 25
5 Pétek	Imre	Imre	6 49	16 37	13 39	23 38
6 Szobota	Lénárd	Lénárd	6 50	16 35	14 15	—
7 Nedela	Engelbert	Rezső	6 51	16 34	14 45	0 52
8 Pondélek	Gottfried	Gottfried	6 53	16 32	15 15	2 06
9 Tork	Tivadar m.	Tivadar	6 55	16 31	15 43	3 20
10 Szrêda	Avell Andr.	Luther	6 56	16 30	16 07	4 43
11 Csetrtek	Márton pk.	Márton	6 58	16 29	16 37	5 46
12 Pétek	Márton	Jónás	6 59	16 27	17 14	6 57
13 Szobota	Kosztka Sztan	Szaniszló	7 01	16 26	17 49	8 09
14 Nedela	Jozafat m.	Klementína	7 02	16 25	18 30	9 10
15 Pondélek	Albert	Lipót	7 03	16 24	19 16	10 08
16 Tork	Ödön pk.	Ottmár	7 05	16 23	20 08	11 00
17 Szrêda	Szv. Gerg.	Hortense	7 07	16 22	21 03	11 46
18 Csetrtek	Péter Pál b.	Ödön	7 08	16 21	22 00	12 21
19 Pétek	Erzsébet	Erzsébet	7 10	16 20	22 52	12 55
20 Szobota	Valis Fél.	Jolán	7 11	16 19	—	13 24
21 Nedela	Dar. B. D. Már.	Olivér	7 13	16 19	0 01	13 49
22 Pondélek	Cecilia m.	Cecília	7 14	16 18	1 04	14 15
23 Tork	Kelemen p.	Kelemen	7 15	16 17	2 07	14 39
24 Szrêda	Ján. o. krízs.	Emma	7 17	16 16	3 12	15 03
25 Csetrtek	Katalin m.	Katalín	7 19	16 15	4 19	15 29
26 Pétek	Berch Szv. J.	Milos	7 21	16 14	5 28	16 00
27 Szobota	Mária	Virgil	7 21	16 14	6 39	16 34
28 Nedela	Pignatelli	Stefánia	7 23	16 14	7 50	17 18
29 Pondélek	Szaturnin	Noé	7 24	16 13	8 59	18 08
30 Tork	András ap.	András	7 24	16 12	10 01	19 07

Mészeca premenyávanye : prvi frtao 5-oga, pún mészec 12-oga, szlédnyi frtao 19-oga, mlád 27-oga.

Dúzsava dnéva : prvoga 10 vör 1 minúta, do szlédnyega z 1 vörov i z 14 minútami pomenkáva.

DECEMBER—PROSZÍNEC

Dnévi		Rim. kat.	Prot.	Szunca		Mészeca	
				zhod	záhod	zhod	záhod
1	Szréda	Elig pk.	Elza	7 26	16 12	10 55	20 15
2	Csetrtek	Bibiana m.	Aurelia	7 27	16 11	11 41	21 27
3	Pétek	Xaver szv. F.	Olvia	7 28	16 11	12 19	22 41
4	Szobota	Borbála	Borbála	7 30	16 10	12 51	23 58
5	Nedela	Szabbasz ap.	Vilma	7 31	16 10	13 20	—
6	Pondélek	Miklós pk.	Miklos	7 32	16 09	13 48	1 09
7	Tork	Ambrus pk.	Ambrus	7 33	16 09	14 15	2 21
8	Szréda	Nevtep. pro.	Mária	7 34	16 09	14 43	3 32
9	Csetrtek	Four. Pet.	Natália	7 36	16 09	15 12	4 42
10	Pétek	Melkiadesz	Judit	7 36	16 09	15 46	5 55
11	Szobota	Damáz	Árpád	7 37	16 09	16 24	6 56
12	Nedela	Otilia	Gabriela	7 38	16 09	17 08	7 58
13	Pondélek	Luca dev.	Luca	7 39	16 09	17 57	8 51
14	Tork	Nikáz pk.	Szilárdka	7 39	16 09	18 50	9 39
15	Szréda	Valérian pk.	Johanna	7 40	16 09	19 48	10 21
16	Csetrtek	Etelka c.	Albína	7 41	16 09	20 48	10 56
17	Pétek	Lázár	Lázár	7 42	16 10	21 48	11 26
18	Szobota	Grácián	Augusztá	7 43	16 10	22 49	11 52
19	Nedela	Pelágia	Viola	7 43	16 11	23 51	12 17
20	Pondélek	Timot m.	Teofil	7 44	16 11	—	12 41
21	Tork	Tamás ap.	Tamás	7 45	16 11	0 54	13 04
22	Szréda	Zeno	Zeno	7 45	16 12	1 59	13 27
23	Csetrtek	Viktoria	Viktoria	7 46	16 12	3 06	13 56
24	Pétek	Ádám, Éva	Ádám, Éva	7 46	16 13	4 15	14 28
25	Szobota	Koledni szv.	Koledni szv.	7 47	16 13	5 27	15 08
26	Nedela	Stevana m.	Stevan	7 47	16 14	6 38	15 54
27	Pondélek	János ap.	János	7 47	16 15	7 45	16 50
28	Tork	Drôvne decé d.	Kamilla	7 47	16 15	8 47	17 56
29	Szréda	Tamás pk.	Dávid	7 47	16 16	9 36	19 10
30	Csetrtek	Dávid	Zoárd	7 48	16 17	10 18	20 26
31	Pétek	Szilveszter	Szilveszter	7 48	16 18	10 54	21 44

Mészeca premenyávanye : prvi frtao 4-oga, pún mészec 11-oga, szlédnyi frtao 19-oga, mlád 27-oga.

Dúzsava dnéva : prvoga 8 vór i 46 minút, do szlédnyega sze podúzsá z 3 minútami.

Vitéz nagybányai HORTHY MIKLÓS
Vogorszokoga országa ravnitel.

Vitéz nagybányai
HORTHY ISTVÁN
Vogorszokoga országa podravnitel.

Horthy Miklós sze je 1868 jún. 18-oga vu Kenderesi naródo. Od 1886-oga leta mao je vu floti prvěse Ausztrijiske-Vogrszke monarchie szlůzso i na konci bojne nyě zapovědnik bto. Po neszrečnom konci bojne je vogorszko honvéd vojszko goriposztavo. Národnen gyűlēs je nyega 1920 márc. 1-oga za ravnitela, sziná Istvána 1942 febr. 19-oga za podravnitela oděbrao. István je aug. 20-oga na ruszuskom fronti junásko szmrťo sztrpo.

ZA DOMOVÍNO

Zdrzsi Bôg z miloscse tvoje
Országa namesztníke.
Zdrzsi serege i voje
Kak sztebre nyega díke.
Naj sze vrsí po nyí trůdi
Velkoszt tvojga národa,
Cveté mér i szreca lůdi
Vsze mész, vszega poroda.

Zdrzsi vsze, kí domovíno
Z znojom i z krvjôv varjejo,
I národa szloboscino
Potrditi terejo.
Blagoszlovi nyí hoténja
Tanács i trůde vrôcse,
Blagoszlovi pokolénja,
Zdásnye i pridôcse.

Oszramotíj protivníke
I szteri vküp nyí rozsáj,
I vsíj je na tvoje díke
Csészť i glász núcati nyé.
Obíde je groza i sztráj
Szvétó krv prelêvati,
Klacsiti tvoj ôrok tu práj
I tebé preklinyati.

Odvрни bojne i povôden
Od tvojega národa,
I vzemi doj bics szôden
Z nász i z vszega poroda ;
Naj vszém po placsí vihéra
Szíja pá trák radoszti,
I vgája vu kríli méra
Cvêtek môdre szkrbnoszti.

Kak molítev Ábelova
Naj ide pred tvoj sztolec
Kadís etoga áldova :
Národov szvétí szodec
Da szpozna zemlé tühína
Tvoje velkoszti pôť,
I glászi nebész viszína,
Ka szí tí sorsa goszpôd.

Vôzse je namocseno dobro.

Od Jókai Mór-a z vogrszkoga.

Od Borsos Stévana tak právjio, ka je on trno cseden cslovek, gda ne pijé.

Ali tô je neszpameten gucs, ár isztinoszt i csednoszt vu víni prebíva. Kí víno pijé, tühinszke jezike gucsí, szakseféle znanosztí razmí. Od vína sze cslovek navcsí, kak trbê versuse písztati. Csi je bojazlívi, batríven gráta. Sôstar sze navcsí politiko i politikus sze navcsí csrêvle réditi. Escse vecs : jeszto tákse natúre, stere szamo té razmíjo szvojo mestrío, gda priszpodoben mertük té hválevrédne vlage znajva nyúvo pamet. Ali mábídti, ka sze je natúra z Borsos Stevanom spilala : on je szamo tecsasz bío môder, dokecs je nê pogledno, ka v kupici jé. Gda je tô zse vcsíno, niscse je vecs nê ládo zsnyím. Preci sze je szvado i precí je na bítje só ; pa je ovak krotki bío, kak golób. Szôszedje szo sze cónali zsnyega, tak szo pravli, ka je on predpodnévom Borsos, zadvecsera pa Paprikás.

Ali sto je hát bío Borsos Stevan, ka na teliko trbê znati, kaksi je bío i kak je bío?

No vídi sze, postüvan estejócsi, ka szí nê vu Komárom váras valon, ár bi ovak nê pító, sto je Borsos Stevan.

Kak pa ? Nê bi poznao toga víszikoga hajdúka, kí vszáki tork i csetrtek pred varaskov hízsov sztrázso drzsí v zelénom dolmányi, v szívi lacsaj z zsútími zsnyôrami ? Nájevksi je með hajdúkami. Bajüszi me na dvá kraja tak sztojíjo, kak gyüncseszki rôgli. On szprevája plemenítoga goszpon várasbíróva domô z gyülésa i nyegova dúzsnoszt je pozvati goszté, gda varaski goszpódje obed dá-vajo. On szedí na baki, gda varaski kocsúj kam vöide na ogledü-vanye ali pa na pozdrávlanye. Ejnye, jeli szí pa tô tüdi nê vido, gda zeléne breszkvi vöobrácsa z korblacs ? Trno sze ga bojíjo ! Ali

pa na Têlovo, gda okôli neszêjo cerkevne zásztave, ne pômis tisztoga mocsnoga csloveka, kí z vöpotégnyenov száblov ide pred goszpon plebánusom? No vídis, té je tisztí Borsos Stevan, od koga gucsím. Csi sze pa z vsza toga nemres szpomeniti, tô szvedocsi, ka szi nigdár nê bío vu Komáromi, ali tô je nê tvoj bín.

Borsos Stevan je te nájbôgsi cslovek bío na szvétí. No, ka je po vécsaraj z sümlécsov glavôv segô meo domô idti, tô je isztina, i ka je zseno segô meo zbiti, tô je tüdi isztina; ali drúge falinge, csi bos rávno iszkao, ne nájdes vu nyem.

Ednôk, — rávnocs té, gda szo kukorco dojtrgali —, tak znam, kak, csi bi vsere bilô, v tisztom leti, gda szo te nôve zvoné gorivlekli vu kalavínszki törem, sze je Komárom váras na velko parádio priprávló, ali pa — po vogrszkom — na insteláció.

Jaj, kaksa precímba, kaksa szveklôcsa je bíla vszepovszéd vu váراسi! Nemesnyácke szo na konyaj gézdili vdilje po vílicaj, velke zásztave szo neszli. Plemeniti goszpon főbirôvje szo pa pripelali esküdte, kí v erdêcsoj, kí pa v szívoj menti i v zsnyôrnasztom dolmáni. Bío je tam goszpôd, kí je na kapúti zláte vöre noszo meszto gomb. Eden drúgi je pa konyszko szerszámbo meo z csísztoga szrebra. Főispán je pa na zlátom koc súji priso, kre nyega dvanáj-szet tak lêpi goszpôdov, ka cslovek nemre dojszpíszati. Na dvá kraja vílice szo pa sztáli cêhi, szaksi z szvojov zásztavov, sészt ji neszlo tkálcovo, oszem mlínarovo; sôstarovo szo tüdi stirje zdigávali. Edna zásztava je z erdêcse, drúga z szíve szvile bíla; sztô pa sztô pantlikov je plavalo na szaksoj, ár je szaksa dekla, gda je k mőzsi sla, eden pantlik darúvala na zásztavo. Leko szi zracúnate té vnôge pantlike! Ka pa escse solszka deca, stera je pred sôlami sztála! I cigánje v erdêcsoj ôpravi, pa pôrgarszka banda vu kolaposaj na trí küklé! Nigdár szo nê vídli vu Komáromi táksa dugoványa vecs!

Ali vsze tô sze je li po tisztom vécsari zgôdilo, na sterom sze je Borsos Stevan domô pritepo k szvojemi ogníscsi, gde ga je vecsérja csákala, k steró je nyegova pokorna zsená, vszigdár mozsá volo iszkajôcsa, szamo té széla doli, gda sze je on zse najo i zadovolila sze je z osztankami.

— Ka pa tí zsená, gde szi bíla cêli dén? je píto Stevan na szto naszlónyeni.

— Hát, poglednola szem tô vnôgo szveklôcso, stera sze na ütirik szpráva. Jaj, csűjes, kelko lepote bôde! Pri môszti szo edna velka vrâta naprávlene z zelénoga vêja i z zásztavov, pa z papéra.

— Tjú boj! Jasz bole znam, z koga szo. Vê szem je pa jasz rédo.

Zsenszka je vörvala i dale je pripovedávala.

— Pa szo na sztenáj varaske hizse velke litere vônaklajene z lampasov...

— Meni právis? Vê szem pa jasz rédo vsze tô. Ka razmis tí k tomi. Diacski je.

— Pa pred kapêlov jeszto...

— Tô szem tüdi vido, zakaj gucsís od toga.

— Ali gvüsno je, ka szi nô vido zsidóvszki posztávnyek na konci vármegyövszke vilice.

— Zsidóvszki posztávnyek? — je pravo Borsos Stevan —, no povêj mi, ka szo pa zsidovje napravili?

— Hej, to de pa rêszan lêpo! popádne rêcs Örzsa, vídivsa, ka dônok zná, kaj nôvoga povedati môzsi. Vrnýi tao je z szvile, szpôdnyi pa z bársona i cifer na nyem je z csisztoga szrebra, lampasje szo pa z szívoga i erdêcsega kristála.

— Z koga? je szkrícso Stevan, kí je csemeren grátao na tô zvisávanye. Sto je pa dopúsztó zsidovom tákse réditi?

— Vê szo pa na vármegyövszkom fundusi, je odgovoríla zsená, — tam váras ne zapovedáva.

Simfanye varaske oblászti je Borsosa szploj razcsemerílo, Paprikás je grátao.

— Tô meni ne pravi, ka zsidovje z szvile vrâta májo. Tô norci povêj. Jasz szem nô nore!

— Pa szem jasz z lasztívnimi ocsámi vídila. Eden zrêzek szvile i eden z bársona viszí tam do tla.

— Tvoje blájzsensztvo!... Jeli szem pa jasz nôri, ka mi tákse szmês praviti? Jeli szem pa jasz nôri? Pravo je tô stoj meni od sesztnájszet lét mao, od steroga mao vküpszívéva. Zsidovje nemrejo z szvile réditi vrâta, ár v cêlom országi nega telko szvile, kelko bi k tomi trbelo. Pa zsidovje nemajo niksega jusa tákse réditi, ár szamo krscsanci dobíjo fôispána. Pa gda plemeniti váras z papéra i z zelénoga vêja naprávla préccimbo, kak bi té zsidovje

mogli réditi z szvile i z bársona. Pa bi nyím rávnocs nê dopůsztili Znás?

— Pa szem jasz z lasztívniimi ocsámi vídila i escse szem szvilo i bárson z prsztami oslátala.

— Té szem pa jasz nôri! — je brúlo Borsos na szto dũnkajôcs. Kak vrazsa zsenszka je tiszta, stera z szvojega mozsá poszojszili norca rédi! No csákaj ti pekla sztvorjênnye, vê te jasz zse navcsím, kak szmê edna lagva zsenszka szvojega mozsá za norca meti. Gde je edno vòzse?

Pokornoj zsenszki je szamo zdaj bilô zsao, zakaj je zácsala gúcsati. Na szrecso je vòzse tam vônê bilô vòvtégnyeno od ednoga drêva do drůgoga. Dokecs sze je Borsos z dojjemányem trůdío, je zsena cajt mêla dveri, oblok dojzaprêti i zaklászti.

Leko szí premíszliti, kak je Borsos trůmpao po dveraj, gda je vído, ka nemre notri príditi. Na velko hrabuko je lűsztvò z cêle vílice vkűperpřiletêlo.

Szòszedje, szòszedice szo csemernoga moska mérile, od koga je on escse bole divji grátao. Priszégo sze je na nébo pa na zemlo, ka rázno razlűcsa hizso, tak zgrábi zseno i zbíje jo grozno. V tom nyemi niscse ne zapovedáva, ár je hizsa nyegova, i zsena je nyegova, naj tak niscse nyemi nika ne gucsí.

Zsenszke ga pa li dale vtisávajo, mérijo. Na velko hrabuko tápríde Galgo szòszed.

Galgo szòszed je pri gmajni notrêsnji cslovek i zvonár bío. Nê je csűda, csi je vecs pámeti meo, kak drůgi.

— Ka sze csemeríte szòszed? Ka vam falí, — píta z táljemajôcsím poglédom od Borsosa. Ka sze krêgate z têmi zsenszkami?

— Ka mi falí? Ka bi sze nê csemerío? Moja zsena me za norca drzsí. V ocsí mi právi, ka do zsidovje z szvile pa z bársona meli precimbe. Jeli szem pa jasz norc? gyűnec? ali pa kony?

— Sto szmê tákse praviti od vász? Borsos je norc? Borsos je gyűnec? Borsos je kony? Jasz mo ga bío, nê ví.

— Moja zsena, tá vrajza zsenszka. No, vê csi do nyé prídem, pokázsem nyêj, sto je norc.

— Prav csíníte! Zbiti trbê zseno, csi kaj prikaca. Pêneze precsteti, zseno zbiti trbê, tak je prav. Jasz bo vam tűdi pomágao. Z kím jo scsête zbiti? Z etim nevolnim vòzsom? Tò je nika nê, vê

je pa szűjo. Csi z tém vdárite, mocsen glász dá, ali ne bolí. Szedem kôzs má zsenszka, szűjo vòzse ne obcsúti. Vê pa probajte.

Etak erkôcs Galgo szòszed z vòzsom ednòk pomali na szébe, dvakrat mocsno na Borsosa vdári.

— Jeli ka ne bolí?

— Rêszan nê, — szvedocsi Borsos —, pa ga bogme bolelo.

— Z zsenszkov nacsi trbê djáti, ár sze toga navádi. Navcsíjite sze eto od méne : gda jasz zseno zbiti scsém, prvle vòzse v oszolenó vodô dobro notrinamòcsim. Cêlo nòcs od vécsara do gojdne sze mocsa vòzse. Té zse leko bíjete zsnyím. Znam, koga ednòk vdárite, nigdár je ne zselê vecs.

Vu glávi Borsosa velka szvekloszt-posztáne.

— Prav právite, szòszed. Izsztino máte. Zátó nika nemára moja zsena za bítje ! Niti ne jòcse, gda jo vdárim, niti ne tòzsi sze szòszedom, niti domô ne odbezsí k roditelom. Ár jo ne bolí. Ali csákaj, vê szem sze zse návcsó ! Vê zse nacsi bô poetomtoga. Gde je skaf?

Galgo szòszed je poiszko skaf, vodô je prineszo i vòzse je notrinamocso.

— Zdaj escse edno prgíscso szolê trbê notridjáti. Etak ni. Do útre sze naj mocsa vòzse, tecsaszi lezste doj na padlási. Ne bojte sze, vê vasz jasz pri cajti gorizgonim. Té tak zbíjava tô lagvo zseno, ka do drúge tüdi na példo mele.

— Tô vam je posteni cslovek, — ercsé Borsos. Nê zaman, ka je notrêsnýi cslovek, pravicsen cslovek je. No csi te gda szvéta, kákso delo meli vu varaskoj hizsi, csi vász notri scséjo zaprêti, szamo meni pravte. Nigdár ne pozábim, ka szte mi na pomòcs bilí. Tô vòzse pa naj niscse ne vkrádne ! Té pa vütro rano, gda kokôt ob-drúgim szkricsí !

— Tú mo, tú mo ! — je erkao Galgo szòszed notripotisznécs Borsosa v kámro, gde on preci zaszpi.

Kokôtje szo leko popévali, kelko szo stéli, Borsos je nê gorisztano. Galgo je zorjanico odzvòno, potom je priso Borsosa búdit.

— No szòszed, nicoj sze je vòzse dobro namocsalo.

— Kakse vòzse? — píta Borsos, kí je náglics tak mészlo, ka je dezs sô, i zvoná vòzse sze je namocsalo v törmí.

— Vê pa tiszto, z sterim vaso zseno zbiti scsémo.

— Mojo zseno ! — je kricso Borsos. — Toga bi rad vido, ki mojo zseno zbiti scsé.

Galgo szôszed sze zaszmejé, Borsos sze pa nafüene.

— Z táksim spajszom ne pridte vecs k meni, ár kaksté szte ví notrêsnýi cslovek, preci vônêsnyî bôdete, csi vasz za pruszlek primlem, szamo mi pravte escse ednôk, ka te mojo zseno bili. Tákse zsenszke nega vecs vu cêlom várasi. Pa szem jo niti z ednim prsztom nê tekno, od tisztoga mao, ka szva vküpprisla.

Na tô je zsenâ tüdi vöprisla, pálinko je prineszla i doli jo djála na szto. Tiva szôszeda szta obrprvim pilá na priátelsztvo, obdrúgim na zdrávje endrúgoga, obtrétjim na zdrávje oni zsenszk, stere szvoje mozsé tak postújejo, kak Borsosa zsenâ.

— Dnesz pógledniti trbê parádio, je pravo Borsos Galgo szôszedi. Ár, ka dnesz bô, tákse v szvojem zsítki vecs nete vídli. Escse zsidovje do tak viszika vrátâ meli, ka vas kalavinszki törem vu szramoti osztâne. Jeli Örzsa tí szî száma vídla? I povlecseni de z szvilov i z bársonom. Jeli Örzsa? Vszáka litera na nyem de z csísztoga szrebra. Morete mi vörvati, Galgo szôszed, ár je moja zsenâ vídla. Na vécsar pa vküppridemo na vecsérjo.

I tak sze zgôdilo z velkim veszéljom.

Návuk je pa ete : sto na bitje ide, naj nigdár ne bîje z tisztim, ka me náglo vu roké pride, nego naj csáka, dokecs sze vözse vu oszolenoj vodêj dobro namocsa, naj csáka edno cêlo nôcs. Vu tom cajti vözse trdo gráta, szrd pa méki.

Nê z zselényem, nego z sztopájmi prídes k cíli.

Ogen vgászne, ali mrzel ne gráta.

Priátela ne szprávis poszojszili.

SZINEK MARTINEK

»Moj színek Martinek,
Pa gyé-szi hodo tí?«
»»Oh lúba ma mati,
V zelénom trávníki««.

»Moj színek Martinek,
Pa ka szi delo tam?«
»»Oh lúba ma mati,
Kobile pászo szam.««

»Moj színek Martinek,
Pa ka szi vido tí?«
»»Oh lúba ma mati,
Dekline bèle trí.««

»Moj színek Martinek,
Pa ka szo delale?«
»»Oh lúba ma mati
Szo vênce plétale««.

»Moj színek Martinek,
Pa ka szo z vëncami?«
»»Oh lúba ma mati,
Dalé szo Máriji.««

»Moj színek Martinek,
Pa ka szo teb' dalé?«
»»Oh lúba ma mati,
Szrcé szo mi vzelé««.

Po trnyi sze ide k rôzsi,
I k radoszti po szúzsi.
Kíncs i vrêdnoszt prevecsa
Je escse nê práva szrecsa.
Te z málím zadovolen
Je blájzsén i nê nevolen.
Csi li v dobrom radoszt má
I hűdomi sze ne podá :
Tô pôť! tô szi zeberi!
I szrecsen bidti más, veri.

Kak szi stoj posztíla,
Tak on i pocsíva.

Amerikanszki sztríc.

Gda szo nasi pênezeje vrêdnoszt zgûbili i amerikánszki dollár zmoszen goszpôd grátao, je doszta znamenüvalo, csi je cslovek jus meo praviti: mam ednoga sztríca, ali pa vûjca v Ameriki. Szvét sze je v tom vrêmeni jáko premêno: szirmácke szo bogátci, bogátci pa szirmácke grátali. Dollár je nateliko prestímáni bío, ka sze escse nisterni velki bogátec ponízo pred ednim málim papérom, na sterom je postampano sztalô: jezero dollárov. Hej, têt dollárje szo vûpa-zen, trôst veszeljé meli vu szebi. Csi szí meo — kaksté — ténko nít, stera je tebé z dollárami vküpszévzala, negvûsno je mogôcse, nemo-gôcse je gvûsno grátalo. Neszrecsni lüdjé szo prevedno na dollára míszlili i v nyúvoj teskoj sztávi szo od dollára csákali csüdo.

Tákxa csüda bi sze szkoron zgôdila z ednov szirmacskov famí-liov v ednoj vesznici na Goricskom.

Dovica Örzsa je od sorsa tezske vdárce dôbila. Nyéni môzs je rano mrô, csvetéro decé je osztanolo za nyím. Za tô szírotinszko deco je ona doszta delala, naj go li z postenyom gorizhráni. Gdare je nyéni sztarêsi szín, Josko dober delavec grátao i nyêj na pomôcs zácsao bidti, té szí je na ednôk — escse pred prvov szvétovnov boj-nov — vu glavô vzeo, ka de on v Ameriko potüvao szrecso probat.

— Vísté mama, je pravo, etak nemremo duzse osztanoti. Obádvá sze tereva, z cêlov mocsjôv delava, ali dônok szí nika nemreva szpraviti. Sô mo v Ameriko szrecso probat. Vê szo pa moj sztríc Gyûrí túdi tam. Isztina, ka nevêmo, kak nyim kaj ide, ár nika ne písejo. Ali poznam drûge, kí szo szí tam lêpe pêneze szpravili. Tá mo sô, i ka szí szprávim, vam poslem domô.

Tákxi gucs csûjvsa je Örzse szrcé trepetalo, ali nê je mêla zadoszta dûsevne môcsi nyega nazájdrzsati. Bár bi tô vcsínila, té bi sze nyêj nê trbelo telko szúzsiti i sztarati. Josko je odíso v Ameriko, delo je dôbo, i z rédoma je posílo domô tesko priszlû-zsene dolláre. Ali ednôk sze je velka neszreca zgôdila vu fabriki,

gde je delao. Masín sze je nikak pokvaro, edno krajvtrgnyeno zselezo je na Joska szpadnolo i bujlo ga je.

Prevelki vdárec bío tô za Őrsino szirmacsko famlíio. Szvo-jega hránitela i zdrzsitela je zgúbila. Nevola sze je kázala pri hízsi.

Vu nájvéksem sztaranyi sze eden míli trák vűpanya szkázse pri szirmacskoj, pobitoj famlíi: Őrzsza edno píszmo dobí z Ame-rike, v sterom szvák Gyűri na znánye dá, ka domô príde.

Píszmo sze dosztakrát precsťé. Vszáka rêcs sze dosztakrát preglédne i vőzvága, ka more znamenűvati. Radoszt i vűpazen zácsa nazájpríditi vu pobite dűse. Ferko, te mlájisi szín, kí nájbbűgse zná csťéti, tak právi, ka sztríc veszéloga szrcá cslovek morejo bidti, ár sze tak pokázsejo v píszmi. Csi szo pa veszéloga szrcá cslovek, té szo zagvűsno bogáti.

Gda szí mízli grabo szkopajo, vu nyěj dale tecsėjo, kak voda. Vszáki je nika nűvoga znao povedati. Escse mála Trězika, náj-mlájisa csí Őrzse, szí je tűdi premislávala, ka de ona proszila od amerikánszkoga sztríca.

— Eden szvilnati vacalék mo proszila, pa erdėcse cipele, tákse, kakse notárosove goszpodicsine májo, je právla.

— Oh, csi bi moj Josko zsívo, zdaj bi on tűdi leko domô príso, i nebi sze nyemi trbelo vecs po szvėti vlácsiti, právi Őrzsza, szkuze szí brízavsa.

— Má bidti, ka szvák glász prineszėjo od nyega i od Káriva tűdi.

Káriva imé csűvsa erdėcsa gráta Zsuzsika, sztarėsa csí Őrzse. Bogátoga szűszzeda szín je bío on. Nyiva szta dosztakrát vkűpbilá i polűbila szta sze. Kári je Zsuzsiko k oltári steo pelati, ali gizdáví nyegov ocsa je nē steo privoliti, ka bi szín szirmacsko deklo vzéo za zseno. Kári je na tô povrgo ocsino hizso, i od dvē leti mao niscse nika nevē od nyega. Tak mízlijo, ka je on tűdi v Ameriko odíso.

— Kári nigdár nazáj ne príde, právi Zsuzsika z zsalsztnim glászom. On sze je z nász szpozábo.

— Csi sze je szpozábo, té sze je szpozábo. Nájdes tí drűgoga, právi Ferko. Csi do ednűk sztríc z szvojimi dollármi domá, tiszťoga szí odeberés, koga scsés. I sto zná, csi sztríc ne pripelajo z szebom káksega amerikánszkoga millionáriusa za tébe.

— Na koj mészlis, szkricsí, Zsuzsika presztrasena, nê mi je szila k môzsi idti.

— Ali szila je, právi Őrzsa, Ferki meszto szpraviti.

— Goszpon Somogyi mlínar, szo mi zse vecskrát obecsali, ka me k szebi vzemejo, právi Ferko.

Tipicsna, vu formi obrnjenoga L-a zazidana hízsa. Vu 19-cj sztotini szo vszepovszéd vu táksoj formi bilé hízse pocimprane ali zazidane v nasoj krajíni.

— Tak je tak, oni szamo guesíjo, ali nika ne vcsiníjo. Medtêm vrêmen odíde, i glád príde. Bogátei od toga nika nevêjo. Gdare nyím na pamet príde obecsani faláček krúja, tecsasz tí leko merjés od gláda.

— Nede sze nam vecs sztarati trbelo, gda do sztríc domá eti prinasz. Nyúvo píszmó ocsiveszno vöpvê: »Prídem zevszêm, ka mam«. Tô pa telko dene, ka z nami scséjo vküpsziveti i nam tál dati z nyúvoga bogásztva.

Geto szí dén od dnéva pogucsávajo, edno drúgo píszmó príde z Gráca. Vu sterom Gyüri sztríc na znánye dájo, ka do zse na drúgi dén domá.

Örzsa z dobrim obödöm csése csakati szváka szvojega. Víno dá prineszti, pa meszó. Escse dvě piscseti tüdi dá zarézati i cvrtino pecsé. Z omára vöpoiscse eden lêpi sztónyek, steroga je kak sznéja prineszla k hízsi. Lepô presztré szto, na prédnye meszto porcelán-szki tanyêr i szvojo jedíno szrebrno zslico dene.

Geto sze etak priprávlajo, mála Trézika z dvora v hizso pri-bezsi i etak kricsí:

— Tú szo, prísli szo!

— Sto, sto? szo jo pítali.

— Sto drúgi, kak jasz, je odgovoro eden zmozsen ali veszéli moski glász.

Vszí szo na tisztoga csloveka glédali, kí je rávno té v hizso sztôpo. Vu prôszén delavszki gvant je bíó oblecseni.

Mála Trézika sze je vu materé szüknyi szkríla i od tée je na-sztrégala na toga nepoznanoga csloveka.

— Té sze me pa bojíte? píta szmejécs sztríc Gyüri, ár je rêszan on bíó.

Ferko nájprvle nazájdobí batrívnoszt, vu sztríca rokô szégne i z nísternov recsjôv ga pozdrávla. Örzsa pa Zsuzsika ga küsnetá, ali Tréziko je nemogóese bilô do küsa szpraviti.

— Na mo právo, tak szem mészlo, ka nigdár ne prídem do vász. Pa szo té vase poté prevecs prásnate.

— Té szte pa ví pêski prisli od várasa do nász, píta Ferko.

— Kak bi pa nacsí mogo prídti. Hajôvje ne plavajo na vase bregé, odgovoríjo sztríc.

— Gde szte pa nyáli lade pa bagázsió?

— Jasz szvojo bagázsió na szebí noszim. Delavszkomi cslo-veki nê trbê doszta gvanta.

— Ali, po vasem píszmi tak szem miszlo...

— Ka szí miszlo? Véndar, ka z ednim naklajenim hajôvom prídem?

— Nê, — odgovorí Ferko. Ali z vasov vrêdnosztjov, ár szte tak píszali, ka prinasz osztánete. Pa szte píszali, ka vsze z szebom prineszéte, ka máte.

— Rêszan je tak. Vsze szem prineszo, ka mam. Niksega drú-goga imánya nemam. Ali záto sze vam nê muszáj szúzsiti. Csi je

szrcé dobro, zselôdec pa zdrav, ovo je vsze nika nê vrêdno. Ne zamêri mi navészta! Vîno vídim na sztoli i znás na toj dúgoj pôti mi je gút poszéno. Na tvoje zdrávje!

Sztríc edno kupico vína hitro goripozsenéjo i k sztoli szi szédejo. Őrzsza z túzsniim poglédom notriprineszé piscese, ali ovo vônê nyá.

Ferko szi tüdi doliszéde k sztoli. Sztríc pa z velkim veszéljom pripovedávajo od amerikánszkoga zsítka i od szvojega sorsa. Ocsi-veszno vsze vöповéjo. Dvajszeti lét szo tam bilí, doszta szo pri-szlúzsilí, ali vsze szo tápotrosilí.

Bucsa v ednoj vészí. Vídi sze loncsárszki sztális.

— Csémi meni pêneze, csémi meni té prekléte dolláre? Zdrav szem, rad delam. Csi mi kaj trbê, z delanyem szi szprávim. Jasz nigdár nemo sztrázso pêneze. Ocsiveszno je bilô, ka sztríc jáko veszélo szrcé i prevecs zdrav zselôdec májo, drúgo nika nê. Nyúvi priszlúzseni dollárje szo v Ameriki osztanoli.

Nevolna neszrecsna família je z vûpaznoszti nébe na gôlo zemlô szpádnola. Vszi szo jáko pobiti grátali. Zsuzsika, tak erkôcs, ka delo má vu künyi, vöodíde. Neszrecsna dovica szi pa nikse sivalo vzeme v roké i z tém tüdi vöide.

Ferko pa sztríc száma osztáneta vu hízsi. Sztríc edno kupico escse vöszpijéjo i té na Ferka poglédnejo:

— Znás tí pojeb, ercséjo, eti privasz mrzel vöter píse. Vszí tak glédate, da bi iglé pozsrli. Té pa etak trbé od dvajszeti lét mao nê vidjenoga sztríca goriprijéti?

Ferko zagovárja mater pa szesztro, ka szo oni bogme szirmácke i nê nyim je mogôcse bilô bôgsi obed szpraviti.

— Ali bôgsi obráz ne kosta nika. Toga szirmák tüdi leko pokázse. Ali nescsem od toga vecs gúcsati, szamo ti telko povêm: ednôk de vam zsao, ka szte k meni neprijétni bilí.

Ferki sze szvécsa vuzsgé vu glávi. Sztríc bi nê tak sztálno gúcsali, csi bi rêszan nika drúgo nê meli, szamo tiszto, ka na szebi májo. Gvüsno, ka jálni scséjo bidti i nász na probo dêvajo. Frisko moremo vöpopraviti, ka szmo do etoga maô zapravili.

Vöbezsí k materi i k szeszttri i povê nyima ka mészli. Obêdvê nyemi isztino dáte, tak more bidti. Gvüsno, ka je tak. Sztríc szo bogáti, szamo, ka sze za szirmáka vödávajo.

Obêdvê nazájidete vu hízso, veszéli i prijéten obráz kázsete. Örzsa proszi szvojga szváka, naj nyêj nezamêrijo, doszta dela jeszte pri hízsi, záto je vö mogla idti. Za tém na szto poglédne, roké vküpvárdári i csüdiva sze, ka je pecsénye pa cvrtina escse nê goriprinesena.

— Zsuzsika, na koj mészlis vszigdár? Zakaj szí pa pecsénye pa cvrtíno nê notriprineszla?

Mláda dekla vöide vu künyo, notriprineszé vsze, ka má i z szmejécsim obrázom dolidene na szto. Sztríc jo prijétno glédajo.

— Tak, vídis, tak. Zdaj vídim, ka szí szploj táksa, kaksí je moj pokojni brat bío.

Z tém rokô na nyéno glavô denejo i eto nyêj právijo:

— Znás, nê je zdaj obrvim, ka tvoj kêp vídim. Zse szem ga vecskrát vído i tvoje imé szem tüdi dosztakrát csüjo.

— Od koga? — píta csüdivajôcs Zsuzsika.

— Od nikákoga, kí dosztakrát mészli na tébe.

— Od Káriva?

— Mészlim, tô je nyegovo imé.

— Té szte pa ví gúcsali zsnyím?

— Po cêloj pôti. Vê je pa na tisztom hajôvi príso, na sterom jasz.

— Kári je domô príso?

— Domô, z lèpimi pônezami. Jáko prflicsen i szkrben decsko. V krátkom vrèmeni szí je doszta szpravo. Tak je pravo, nyemi në trbè vecs privoljènye roditelov, leko sze zsèni, má telko, ka szí edno málo sztanyé kúpi.

— I on je gúcsó...

— Od tébe, moja drága, po cèloj pòti.

Zsuzsika erdècsa gráta, kak scsípnyek i vöbezsi z hizse. Örsze szrcé tüdi méko gráta. Ona bi rada vídila Káriva, kak szvojega zeta.

Zsuzsika je pá notriprísła i sztríca je küsnola.

— Jelibár, poetomtoga va dobriva priátela do szmrti, ercséjo sztríc z szmejèsim obrázom. I naj sze szpomenés z etoga dnéva, nika szem ti prineszo.

Z tém sztríc z prusznyekove zsebke eden lépi zláti prsztanek vzemejo vö i tá ga dájó Zsuzsiki.

— Noszi ga zdrava i z veszélim szrcem do szmrti, právijo. Kári ti ga poszlo. Nede dugo, ka de on tüdi tú. Edno vérsztvo je sô glédát na Vogrszko, stero szo nyemi na odajo ponúdíli.

Zsuzsika pá küsne sztríca i z lèpimi recsámi nyim zahváli.

— Ví szte nyèj velko blájzsensztvo prineszli, právi z szkuzami v ocsáj Örsza.

— Rad bi bíó, csi bi në szamo nyèj prineszo. Za tébe tüdi mam nika drága navészta. Ali bojím sze, ka zsalosztzen szpòmenek prebüdíam vu tvojem szrci.

— Od Joska, od mojga sziná, Joska? — szkricsi sztára zsen-szka.

— Tak je od nyega. Gda sze je tá velka neszrecsa zgodíla zsnyím, vu spítáo szo ga odneszli. Në sze je dugo mantrao. Rana je prevecs velka bíla. Pomòcsa je në bílô. Mogo je mrèti. Na szprévodi szmo vszí tam bíli nyegovi priátelje i poznanci. Eden lépi kameni krízs szmo tüdi posztavili na nyegov grob.

— Gda szem csasz meo, szem vszigdár pri nyegovoj poszteli szèdo. Od tébe szva szí zgucsávala, od tébe i od nase krajnie. Trno bi rad në tam vönè mrô. Vu szvojem szmetnom támni je vecskrát vas brütiv pa okòli nyega rasztècse bréze szpomíno. Eta zsebna vöra je nyegova bíla. Z szebom szem jo prineszo, tebi na szpòmenek.

Örzsa jo v rokô vzele i kúsűje jo. Vszí szo jókali. Sztríci szo tüdi szkuzle blízcsile v ocsáj.

— Isztina, skoron, ka bi pozábo. Escse je nika osztalo za nyím. Edna cédola, tak sze zové »bon«. Zdaj té bon jezero dollárov valá i vszáka gasza je vöplácsa.

Örzsa z szkuzami v ocsáj zahváli szváki nyegovo dobrôto.

Poetomtoga szo sze szrcé ôprle. Família je polúbila sztríca i sztánovitno szo gúcsali zsnyimi. Vö sze pokazalo, ka szo isztino gúcsali, gda szo pravli, ka niksega bogásztva nemajo. Ali tô znánye je szrcé famlie ne preménilo. Zse je vszáki vído, kaksí dober, vrli ino cseden cslovek szo oni, vu szrcé szo ji szklenoli escse bole kak, csi bi bogáti bílf.

Na szlédnye sztríc gorisztánejo od sztola i vöidejo malo kôliglédat. Ferko ji szprevája i zdaj vzele na pamet, ka je sztrícina rôka otecsena.

— Ka sze zgôdilo sztríc, zakaj je vam práva rôka otecsena?
— píta.

— Gda szam vu váras priso, erscéjo szmejécs sztríc, i gda szem dojsztôpo z vagona, sztánem pred állomásom i glédam lüszto. Hej! dvajszeti lét je minôlo od tisztoğa mao, ka szem na szlédnye bío na tom állomásí i vído moje lüszto, med sterim szem gorizrászo. Nê je csúda, csi sze mi je vsze nôvo vídlo. Nôvo ino dönok prvése. Tak, da bi sze z dúgoga szna zdranfo, i pá nadaljávo moj prvési zsítek.

— Právim, tam sztojím na állomásí i glédam lüszto. Cúg sze je rávno daleidti zacsno. Té pa na ednôk sztrasen krícs csújem. Táksi krícs, kaksega szamo bojazen szmrti zná z cslovecsega grla vöpognati. Edna mála deklína — zagvüsno je nikákoga v vagon szprevájala — je doj stêla szkocsiti z idôcsega cúga i tak neszrecsno, ka sze je nyêj szüknya nindri zadrgnola i ona je viszila med dvôma vagonoma. Tá szem szkocso i doj szem go vcseszno i v rokáj szem jo neszo kraj od cúga. Nevêm kak, té szem právo rokô v nika vdaro, záto je otecsena.

— Ocsa pa mati té deklé szo tüdi tam sztáli i vídla szta, ka sze godí. Gda szem csér k nyíma prineszo, jocsécs szta mi hválila i proszila, naj sze zsnyima pelam k nyúvoj hizis. Nê, szem pravo,

jasz zdaj idem domô z Amerike, mojo zslájto scsém obrpvm poglednoti. Ali obečsati szem mogo, ka kak nájprvlé k nyím prídem.

— I sto szo bilí té goszpod ? — píta Ferko.

— Mlínar szo, velki mlín májo na vodê Rábe. Táksi vizziki erdêcsega obráza cslovek.

— Oh, tô szo oni, hvála bojdi Bôgi !

— Poznas tí toga goszopôda ?

— Poznam. Bogáti cslovek szo oni. I meni szo zse vecskrát obečsali, ka me k szebi vzemejo za pomocsníka, ali nê szem meo nikoga, kí bi me nyím porácsao. Ali zdaj, csi te me ví, sztríc, porácsali zagvüsno dobím to meszto.

— Z nájbôgsov volov. Vútro va prêksla k mlínari.

Rávnocs nê trbê praviti, ka sze je mlínar zvônédno radüvao, gda szta Gyüri sztríc pa Ferko k nyemi prisla. Ferko je dôbo meszto, ali nê kak pomocsník, nego kak kotríga famílie, kak gorprijéti szín mlínara. Sztríc szo tüdi obečsati mogli, ka do sze tam drzsali.

Örzsa pa nyéna família je po telikájsimi vdárcami blájzsensztvo doszégnota. I vsze tô, szo sztríc szpravili. Isztino je meo Ferko, gda je nyim etak pravo : Ví szte nam nê dolláre, nego blájzsensztvo prineszli.

Kerkavec András.

To dobro sze ne kota pod nogámi, nego sze dá iszkati ; — nê liki nehasznovíten cvêt, steri szam doliszkáple z drêvja, nego kak técsni szád, steri sze brati more.

Ne drzsi nepremísleno z vszákim nerázumnim cslovekom, ár nísteri gucsí i csiní, ali nevê zslaka.

Pravica vecskrát gecsí dolipotezsena, ino kakti szunce od gôszti oblákov zakríta ; — dönok ona vsze premore, majôcsa szvoje branitele, steri, kakti vöter obláke od szúnca, razzsenéjo nyéne protivníke.

NA GREGOROV DÉN

V indasnyem vrêmeni je táksa návada bíla, ka szo vóodebráni deácke z pantlikami i z korinami osznajzseni na Gregorov dén od hízse do hízse slí i na sôlo szo vküppobérali. Ete peszmi szo popêvali.

Szvéti Gregor doktor
Zevcseni preceptor
Má dnesz szvoj dén.
Prisli szmo eszi
K vasoj dobroj hízsi
Na nyegov dén.

Pojte ví vszí z nami,
Mí szmo po vász prisli
Dobra deca!
Pojte z nami v sôlo
Vu tô bozso hízso
Z toga meszta.

I ftice nebeszke,
K nam gda prído lájnszke
V szprotolétji,
Kak sze povnôzsajo,
Lepô popêvajo
V toplom zráki.

Na radoszt vam bôde
Vase dobro dête,
Kak lêpi dzsündzs.
Krisztus opomína,
V sôlo naj posíla
Vszáki szvoj kíns.

Vu szvojem detínsztvi
Krisztus je hío v cérkvi
Med doktormi.
On je vcsenyé lûbo,
Deci nihao példo
Vu templomi.

Kí sze v sôli vcsíjo,
Goszposztvo dobíjo,
Csi Bôg tak scsé.
Preszvecsena gláva
Je bôgsa od zláta,
Má postenyé.

Dühovni pasztérje
Héresni doktorje
Sze vszí vcsíjo.
Dobri fiskálsike
Héresni csesztnícke
Tak rasztéjo.

Hodijo i máli
Caszarje i králi
V dobro sôlo.
Csi szí na viszikom,
Csi szí na niszikom.,
Li vu sôlo.

Na pasi, na pôli
Cslovek raszté gôli
Neznajôcsi.
Zvôn sôle bô szlêpi
Blôdi kaksté lêpi
Kakti v noci

Záto drága deca
Skolnik na nász csáka,
Hodte z nami.
Meli te veszeljé
Vszákojacsco vsenyé,
Hodte z nami

Pa csi po vszemszega
Ne dáte deáka
Od té hízse,
Rajnski na papére
Z dobre vôle dájte,
Csi ga máte.

A, A, A, oh dnesz je dén Gregora
Rávno záto hodimo,
Deáke vküpszprávlamo.
A, A, A, dnesz je dén Gregora.

E, E, E, dobro nász poszlúsajte !
Ka vam zdaj popêvamo,
I ka od vász csákamo.
E, E, E, dobro nász poszlúsajte.

I, I, I, bojte gazdi gotovi :
Deco z nami púsztite,
Nam, ka máte, darújte.
I, I, I, bojte gazdi gotovi.

O, O, O, mí vsze radi vmememo,
En gros, ali putoro.
Ali edno liboro.
O, O, O, mí vsze radi vmememo.

U, U, U, ne bojte zdaj szúzsavnu,
Veszélo popêvamo,
Veszélje vam zselêmo.
U, U, U, ne bojte zdaj szúzsavnu.

Ö, Ö, Ö, hodte ví otroci vö.
Po vász szmo eszi prísli,
Ka bi z nami v sôlo slí.
Ö, Ö, Ö, hodte ví otroci vö.

Û, Û, Û, hodte, zse je vrêmen tû.
Skolnik szo nász poszlali,
Da bi vász v sôlo zváli.
Û, Û, Û, hodte, zse je vrêmen tû.

Zdaj szmo vam szpopêvali,
Ka szmo stéli, povédali,
Dober gazda, gazdarica!
Dájte nam, ka zmorete,
Prázne ne odposlíte,
Dober gazda, gazdarica.

Z pogübelnosztjov drúgoga, szí nígðár ne szprávis blájzsensztvo.

Ne prímle sze erja zláta.

Kí ne kosta britkoga, ne pozna on szladkoga.

Na nagnyeno sztêno sze ne naszlányaj.

Britko je trplênye, ali szladki nyega szád.

Kí na velci sztôpa, na velci szpádne.

Mála Rozika

Po Gárdonyi Gézá-vi z vogrszkoga.

Kak notrisztôpim v sôlo, vídim, ka je prvo meszto v drúgoj sztolici prážno.

Mála Kovács Rozika bi mogla tam szedeti, piánoga Szpôdnyega Kovácsa csí. Mála mis z szmejécsimi ocsámi. Ona je vu sztolici ta prêdnja. Ona more vszákó gojčno vizitêrivati, csi szo rokécsíszte, csi stera nema szmétlave vlaszé, csi je vszáka szpíszala, ka je preminôcsi dén goridôbila. Tô je bogme velka csészt, velko postenyé.

Ov dén zadvecsera je nôvo szoszedco dobíla, pa je nyêj vszigdár nika vu vüjá sôsnyala, pa szta sze szmejávale. Kelko znájo tákse mále deklé sôsnyati, pa sze szmejávati! Cslovek csüdivajôcs csûje, za kaksega nika nê vrêdnoga dugoványo volo.

Mogo szem jo opomínoti. Vu sôli tákse opomínanye ne príde narêci naprê. Obdrúgim sze neszmê zgoditi, — tô dobro zná deca.

Ali mojo Roziko je lûbezníva nôva szoszedca na teliko naprêvzêla, ka szem jo obdrúgim mogo opomínoti. Tak szem nyêj pravo, naj po vesenyêj vu sôli osztáne.

Szmejécse ocsí szo sze na zsalsoszne ocsí obrnole. Omurna je grátala.

Gda szem deco odpúsztó z sôle, malo szem sze sêto na dvori potom szem nazáj sô k mojemi robi.

Szedêla je na szvojem meszti i z túzsnim poglédom je glédala na nébo.

Doj szem szeo k sztoli i vö szem jo pözvo.

— Eszi poj!

Pred mé je sztánola i ocsí je na tla povrnola.

Nê szem nyêj nika pravo. Bole nyêj gucsí nyéno szrcé.

Ár tákse málo sztvorjênye vu zaplacsenom gvanti rávno tákse szrcé má, kak grofoszke cserí vu bársoni. Déce obráz, pa déce szrcé! Oh, sztvoritel je té ednáko raztálo med lüsztvom.

Kak fájnszki obráz má tô málo páverszko dête, kak velke csíszte ocsí, kak lêpi máli nôsz, kak erdêce lampice i kak priaznîvo je vszáko gfbanye glavé. Csi bi sze gdér vu Párisi narôdilo, velka goszpoda bi na csûdo hodila k nyemi.

Ali cslovecsa dûsa sze tak pûscsáva doj na zemlô, kak sznêg. Edno perino eszi szpádne, ovo pa tá. Neszmilüvajôcsi sors je Roziko pri pijánom Szpôdnyem Kovácsi djao doj. Zdaj v zîmi rávno tiszti gyant má na szebi, kak v lêti. Rebico z zsútoga plátna z erdêcsimi piknyami i tákso szüknyico. Szame krpe pa záplate. Cipel nema, nô je nigdár mêla, pa nede mêla tüdi. Na sznêgi de bôsza létala, kak escse edno pét drûgi i tak zraszté gori za dekle.

Ali jasz sziguren morem bidti, ár je réd vu sôli te nájprvi.

*Zsenszke i deklê kázse té kêp,
stere z papéra naprávle ne korine
neszêjo vu církev.*

— Ka szi mi obezsala eto ednôk, na etom meszti?

Brez rêcsi tihoma sztoji pred menom, brez fárbe v obrázi, ocsí nakla povrnyene.

— Jeli szi dobra bíla dnesz? — jo pítam za ednov minútov.

— Nê! — sôsnya tihoma.

Jeli szi vrêdna tisztoga meszta, na sterom szedís?

— Nê! — sôsnya brez glásza.

— Od ütre mao de drûga szedêla tam. Drûga. Ár te vecs nemam rad.

Na nyénom obrázi sze nikse premenyávanye ne vídi. Ali jasz dobro znam, ka jo tá rêcs bole vdári, kak csi bi jo z zseleznov síbov vdaro.

Domô ide.

Gda vösztopi z sôle, gorizdigne ronyavi máli förticsek k ocsám.

Drûgi dén je nô prísla v sôlo. Eden pojbiecek, koga szem k ma-

teri poszlo, je z tém glászom priso nazáj, ka je Roziko eden pesz, gda je vu sôlo stêla idti, v potok zagno, i ka je v zmrznenom gvanti prísla domô.

Jasz na Roziko mészlim, i na oblok glédam vö, kak ide sznêg. Za ednim fertálom vöre je zemla zse bêla. Grmôvje vu bêlo bundo oblecseno. Sztréja z bêlim poplanom pokríta. Szlívovo drêvje je kak vu szprotolêtti, gda je púno cvêtja.

* * *

Od tisztoga mao, ka je Rozika betezsna, vszák dén ednoga pojbcisa poslem, naj opíta, kak sze má.

Dnesz podné je te máli Gál bíó tam. Z tém glászom je priso nazáj, ka Rozika zse nemre gúcsati.

Kolapos pa palico vzemem. Prêkidem po potoki na szpôdnyi kraj vesznice. Na pôti Szpôdnyega Kovácsa szrécsam. Na kríz sze naszlánya. Ôba tam lezsi v sznêgi, kapút nyemi je ôpreti, náge przi sze vövídijo z szrakice.

— Pa szte ví escse zdaj tüdi piáni? — právim nyemi.

Na mé zdigne môtné ocsi i gléda, ali ne vídi.

— Jasz piáni? — právi z erjávím glászom. — Piti szem pío, ali nô szem piáni.

— Vê pa komaj sztojíte na nogáj, ví neszrecsen cslovek.

— Tüdi nô isztina, ár sztojím, — právi rokô zdigécs.

— Nevête, ka vam je csí betezsna?

— Tüdi znam, — právi z glavôv szkumnécs. — Dober Bôg jo zse ozdrávi!

No vídim, ka z tém nemrem gúcsati.

Kak k vrátam prídem, nazáj sze zglédnem. Vídim, ka je zezszêmi stirami v sznêgê. Gvüsno ka ôbo iscse.

Mála Rozika tam lezsi pri obloki. Z ednov zaplacsenov blazínov je odenjena. Znág lezsi. Roké na blazíni má. Ocsi szo zaprête. Ne géne sze. Mati tam jôcsejo pri poszteli.

— Szpí? — pítam.

— Nê, ne szpí — právi mati.

— Na moj glász mála deklícska gori odpré ocsi. Obêdvê rokê proti meni zdigáva.

Jasz je vküpervzemem i gládim je.

— Rozika, — právim — poznas me?

Ocsí dojzapré i z tém kázse, ka me szpoznala.

— Znam, ka nemres gúcsati, ali vê bos zse gúcsala, gda ozdrávis.

Oh Bôg, nega na szvétí zsalosnêsega, kak obráz betezsnoga deteta!

— Vídís, práso szem k tebi — právim nadale. — Csi mo jasz betezsen, prídes tí tû k meni? Poglédnes tvojega betezsnoga skolnika?

Dojzapré ocsí i z tém právi, ka príde.

— Znás, na tvojem meszti ne szedí niscse. Nê, dokecs szí tí betezsna, tecsasz neszmê niscse tászészti. Tí bos pá tam szedêla, Rozika. Tí bos szedêla tam. Mirovna bos i bôgala bos me. Tvoj skolnik te vszigdár lûbi.

Nyéne ocsí szo púne szkúz i blájzseno glêda na mené.

* * *

Mati me vöszprevájajo do vrát.

— Ne jôcste — szem nyêj pravo. — Bôg jo obdrzší.

— Jedíno moje dête je — právi, ocsí z fôrtokom briszajôcs. Jedína moja trôst. Jedína moja radoszt.

Môzs je escse zdaj tüdi v krcsmê.

— Zse ide domô — právim. Nebi sze moglo kaj vesíniti, ka bi nê pío?

— Vsze szem probala, zse szem nyemi poszvecseno vodô tüdi dála piti. Nê je hasznilo. Pa vídte, ka vuzsgém, csi merjé to navôno sztvojênje. Dvê szvécsi szem mêla z voszká, té je tûdizápio.

* * *

Proti vécsari szem jasz naprêcsto, deca je pa píszala, gda je zvonár z velikimi sztopáji kre obloka tásó. Na glávi je velko ôbo meo, v lampaj pa pípó. Sô je proti cêrkvi.

Nê szem mogo dale cstéti. Nagy Imrévi szem szkumo naj on csté dale. Pojeb je gorisztano. V ednoj rôki knigo, z drúgov rokôv pa remen turbe drzsécs, kak je segô meo, jê csto dale.

Na ednôk szmo csûli zvoná glász. Imre je tjú grátao. Tak, da bi po sôli mrzel vöter vdaro prêk. Globoka tihota. I vszáko dête je z odprêtimi ocsámi glêdalo na mené.

BETEG DEVOJKE.

Mészec szvêti obri klêti.

»Kaj bi rada moja csí?

Rôbec, rôbec?«

»Tô mama nô!

Rôbec nescsem meti,

Domô nescsem idti.

Hoj Sêka, dale v lész,

Hoj Lisa dale v lész!«

Mészec szvêti obri klêti.

»Kaj bi rada moja csí?

Szüknyo, szüknyo?«

»Tô mama nô!

Szüknyo nescsem meti,

Domô nescsem idti.

Hoj Sêka dale v lész,

Hoj Lisa dale v lész!«

Mészec szvêti obri klêti.

»Kaj bi rada moja csí?

Förtok, förtok?«

»Tô mama nô!

Förtok nescsem meti,

Domô nescsem idti.

Hoj Sêka dale v lész,

Hoj Lisa dale v lész!«

Mészec szvêti obri klêti.

»Kaj bi rada moja csí?

Mozsá, mozsá?«

»Tô mama pacs!

Mozsá mo zse mêla,

Domô mo zdaj gnála.

Hoj Sêka zdaj domô,

Hoj Lisa zdaj domô!«

Brati ino szesztre sze szamí kvaríjo,
Csi nyevko, szrdítoszt med szébe püsztfíjo.

Kak zselês od drügi, naj z tebom csiníjo,
Tak csiníj zevszêmi, kí z tebom zshivéjo.

Te posteni cslovek ne zselê nikomi
Kvára, nego dobro, kak szebi, vszákomi;
Radoszt má v ti drügi, csi vzsívajo szrecso;
Zsaloszt nad onomi, kí májo neszrecso.

Postenoszt – bogátoszt.

Pripovedávka.

*(z Prijátel-a, v 1875-om leti od Augustich Imré-va
szprávlenoga lísztá)*

Tak gucsíjo, ka nájvecs lüsztvá szirmasztvo napela na grêj. Ali tô je nê szpjoj tak, ár med onimi, kí vsze zadovolno májo, tüdi doszta grêsnikov jeszte, i nevêm, csi ji hega vecs. Vszáki, naj je szirmák, ali bogátec, csi je z szvojim sztáliscsom nê zadovolen, sze hitro zná na grêсно pôt povrnoti i dosztakrát té tüdi, gda niksi zrokov nema nezadovolen bidti. Postenyé ne odviszí od bogásztva. Tô nam kázse eta pripovedávka.

Jütka szirôtna dekla bíla. Encsasz je pri sivôvki delala, ali, gda je po lagovom vrêmeni delo pomenküvalo, sivôvka je nisterne delavce szvoje odposzlála. Jütka je med etimi bíla. Szkrbela sze delo dobíti, ali vszepovszéd je té odgôvor dobíla, ka nega dela, szlúzsbo pa vnôgi iscsejo. Zse je v velkoj nevôli bíla, gda sze nyêj dönok edno meszto najslo. Korcsek Andrása szín jo k materi szvojoj v szlúzsbo vzeo.

— Jancsi, tak sze mi vídi, ka nemo zsnyôv zadovolna, právla mati, gda je nôva dekla na nôcs v künyo szpát odísla.

— Za koj nê, mati?

— Ár je sznajzsna, mláda i jáko lêpa. Csi cslovek na nyô gléda, vcsaszi vídi, ka je ona nê za szlúzsbo. Táksó goszpocsko nosbo má. Niti nemo nyêj vúpala praviti, naj kravam polága.

— Tô sze nyím, mati, szamo tak zdí, právi Jancsi z szmêjom. Ka kakse líce má, tomí je nê ona zrok. Meli szmo zse grde dekle, stere szo v deli zabérale, ka szem sze zoszagao od nyíj. Edna právla, ka nede dojíla, v ogracseki nede delala, ta drúga nê stela kúriti, drva nosziti, szamo Jütka je vszákó delo povolíla.

— Vídla bos zsena, ka bos go rada méla, právi sztári Korcsek, kí je rávno té príso v hízsó. Tak je friska i tak sznajzsna, da bi sze vszigdár v cérkev szprávíla.

Jütka te prvi mêszec vözaszlúzsi i vértinya je rêszan jáko zadovolna bíla zsenyôv.

— Csísztó i dobro vcsiní vsze, právla vertinya môzsi, rada sze vcsí i míszlim, ka je postena i zavűpna.

— Szamo naj sze ti szín ne zalűbi v nyô, pravo András z spaj-szom.

— Zakaj sze nebi nas szín nê zalűbo v nyô, csi sze nyemi tak vídi, právla zsenszka.

— Zsena, zsena, právi môzs, znás, ka szem nê gízdavec, ne glédam na vísziko. Ali povêj mi, ka známo od té deklé?

— V tom dugoványi ka známo od sterekoli deklé? Meni zadosztá, ka z mojimi ôcsmi vídim. Lêpa, zdrava, csísztá, pascslíva, z málim zadovolna, nê je parôvna, nê je cifraszta i jáko postena.

— Postena? — právi vért. — Postena, ár je nê szkűsávana bíla.

— Ocsa, ocsa! neszmimo ôd nasega blíznyega tak doszta lagovoga míszliti. Csi jasz právim, ka je postena, té vóri mojoj rêcsi. Escse szem nê szpametivala, ka bi sze kaj táksega teknola, ka je nê szlobodno vcsiníti.

— Táksa mála dugoványa szo jo nê zapelale, právi z szmêjom András. Szlédi sze zse vöpokázse pri véksem deli.

— Isztina, mála dela, odgovorí zsena, ali szlamé edno betvo vöpokázse, odkec píse vöter.

Za eden mêszec po tém gűcsom Jancsi ocsi eto právi:

— Ocsa, proszímeć mêszeća szlédnye dní mo edendvajszeti lét sztar.

— Znam, právi ocsá rêzno, pa csemerno gléda na silo, z sterim je konyszko skér poprávlo.

— Ocsa szo mi vecskrát pravili, ka szo z ednim létom mlájsi bíli, gda szo sze ozsenili.

— Tak je moje dête. Tô szem pravo, zdaj tűdi tô právim.

— Jeli nyím nede prôti, ocsa, csi jasz tűdi prineszém zseno k hizsi?

— Nede, odgovoro ocsa. Ali csedno szí zaberí, naj táksa bô, ka de nam vszêm na postenyé.

— Ocsa, naj isztino gűcsím. Jasz naso Jütko lűbim. Dugo szem tűjú bio, ali zdaj zse duzse nemrem tajíti.

— Od toga szem sze bojo — právi sztári.

— Zakoj sze bojíjo? — pítao Jancsi.

— Zátó moj szín, ár Jütko nepoznamo.

— Ocsa! Krícso te szín ognjeno. Zsítek szí sztávim, ka je Jütka vórna i postena.

— Moj szín Jancsi, lübéznoszt je szlépa. Zátó jo tak odgovárjas, ár jo lúbis. Ovadi mi moj szín: gúcsó szí zse zsnyôv?

— Escse nê.

Dvâ »zvócsa«. Vu nasoj krajini od indasnyega cajta mao gorisztoj návada »pozvacínsztva«. Zvácsóv csészť je goszté zvati na gosztüvanye. Z trompétanyem i hvalékanyem idejo tá po vészi k vözebránim hízsam i z sálami pa z szprevedijami pozovéjo goszté.

— No vis! Znás Jancsi ka? Csákaj escse eden kedén, i té prvle, kak bi jo oproszo, ti povêm, ka szí jasz od nyé mészlim.

Na drúgi dén je András vnôgo sztároga gventa naprêszpôbro.

— Jütka, pravo je, ete gvant je zse nê za nosbo, ali zátó bi ga kvár bilô tálücsíti. Razpáraj ga, leko de escse za koj dober. Od ednoga bratanca szem erbo té gvant, kí je pôleg bogásztva szkoron od gláda mrô.

Jütka opráivísi szvoje hízsno delo, vértinye velke skárje poisce i sze pascslívo k deli széde. Száma je bíla. Jancsi na padlási já-

boka prebéro. Vért je pa v kámri edno skrínyo poprávla. Vértinya pa na pohájanye odísła k ednoj betezsnoj szôszedici. Párala je te gvant i szí szpévala. Kak je toga sztároga pruszleka zsebko vöobrnola, vkükzaszúkani papér je vöszpadno. Jütka gorivzela i poglednola, ka v tom papéri jeszte. Tak sze zoszágala, gda je várala, ka edna lêpa nôva banka bíla zaszúkana v té sztári raztrgani papér. Leko, ka je tô banko te szkôpi tam pozábo, mészli szí, pa je tô nikomi nê povedo. Pa je tô ona najsla! Jeli tá banka zdaj nê nyéna? Tak szo nyêj prszti trepetali drzsavsi té drági papér. Oh, kak je ona tô potrebúvala! Tak je szirôta bíla i z tēj pêneze bi szí znála vnôgo kaj kúpiti. Pa tô niscse nigdár nebi zvêdo!

Edno minúto je zapelávanye poszlúsala, ali nyéna dobra natúra je obládala. Borítev szamo edno minúto trpêla.

Jütka goriszkoci i vértá gorpoiscsvsi z zserjávím lícom pred nyega sztôpi.

— Ka sze zgôdilo, Jütka, — píta vért.

— V tom sztárom pruszleki szem eden sztotnyek najsla, právla z trepetécsím glászom. Eto szem nyím prineszla. Naj vzemejo.

— Ah, — právi András hamrics tádjávsi i te sztári papér obracsavsi. Zakaj szí ga nê obdrzsála? Jasz szem od toga nê znao. Pa bi tá banka leko tvoja bíla.

— Isztina, právi Jütka ne tühom glászi, edno minúto szem jasz tüdi na tô mészlila.

— Povêj mi, zakaj szí nê obdrzsála?

— Záto, ka je tô lagvo mislênye bilô. Po lagvoj pôti szprávleno blágo nema blagoszlova. Oh, escse me tô szram, právla v jocs szpádnovsi, ka szem tak lagvo mislênye mêla.

— Jütka, dête moje, pravo András, z od veszeljá erdêcsím lícom, eszi hodi, naj te kúsnem. Óvádím ti, ka szem ete pêneze jasz v zsebko nalêko i zdaj szem jasz oszramotni grátao.

— Oni szo djáli? — pítala deklína z csüdivanyem. — Pa zakaj?

— Jasz szem nalêko, ár szem steo znati, jeli szí postena i csi szí vrêdna na tô, ka bi te moj szín lúbo.

Jütkinge líce szo na ednôk tak erdêcse grátale, kak bajzsolek.

— Jasz nyí ne razmím, — právla.

— Nê? Jasz tüdi tak mészlim, ka me ne razmis. Za nísterne dní bos me zse bole razmila.

Na drúgi dén ja Jancsi Jütko za zseno oproszo.

— Moja drága, pravo te mladozseneć, nasa hízsa je celô drúga grátala od tiszti mao, ka szí tí k nam prísła. Jasz nemrem brezi tébe zsiveti. Obecsaj mi, ka naveke prinasz osztánes.

Jütki sze tak zdelô tô vsze, kak eden csúdni szen, z steroga obűditi sze bojímó. Povolila je.

András je z sznejôv jáko zadovolen bíó. Tak jo je hívalo, ka je lêpa, ka je delavna.

— Vídijo, tak je pravo vecskrát, edna szirôta delavna dekla sztôkrát vecs vrédna, kak edna bogáta, roké na kríli drzsécsa goszpodicsina.

Sztáriva szta sznéjo tak lűbila, kak szvoje ocsí. I mela szta na tô zrok, ár Jütka nyíva jáko postűvala, vszigdár je na tô glédala, naj nyiva od trűda i od csemérov obdrzší.

Tak je té hízse lűsztvo blájzseno bíló, ka szo ji poznanci za pélđo opomenűvali.

Szmrt ne prestimáva sztároga, mládoga,
Neg, porédi koszí, kak trávo, vszákoga.

Na veke ne trpí nikaksa nevola
Z netrplívosztjov sze povéksa nevola.
Bojdi tak trplívi, eti vszí trpíjo,
Ali po vrêmeni pá radoszt dobíjo.

Rêcs tvojo zdrzsávaj vu kaksemsté deli,
Tak do v tebi drúgi tűd vűpanye meli.

Ne zavrzi nigdár szirmáka niksega ;
Cslovek je, i zselen szrca cslovecsega.

Rűzsno szrce vecskrát lêpi gvant zakrívá ;
Ne glédaj tak gventa, nego ka v nyem bíva.

SZPĚVKE.

Odpri gori vráta tvoja, lubica
Naj ga zseném notri mojga konyícsa.
Ovesz, szenô dáj tí nyemi,
Dugo nede tak pri tebi,
Nê trí dní.

Odprla szem gor zse vráta, drági moj,
Lehko ide k meni notri konyícs tvoj.
Dam zse nyemi szenô ovesz
Tű naj bôde eden mêszec
Pri meni.

Lépa moja, da bi znála, ka jasz znam.
Kakse jáko csíszto szrcé ti jasz mam.
Ne nájde sze v meni jálnoszt
Nego moja dobra sztálnoszt
Na veke.

Devét je vdárila vöra, vecsér je.
Domô bi sô, ali velka kmica je.
Vuzsgi rôzsa gori szvécsó
Pokázsi mi pôť orszacsco
Gde tá je.

* * *

Po zelénom lôgi hodim jasz,
Csrnkaszto deklíno csákam jasz.
Ona mi je rôzsa tulipán,
Jasz pa bôdem nyéni pűngradcsar.

V pűngradi med rôzsmi hodim jasz,
Csrnkasztoga decska csákam jasz.
On je meni drêvo cedrusa,
Jasz pa nyemi vêka cvetécsa.

Dvá Küzmicsa.

Nase vendisko (vogrszkoszlovenszko) písatelsztvo szta dvá Küzmicsa, Stevan pa Miklós zacsnola i na tak vísziko sztubo zdi-gnola, na keliko je mogôcse bilô z táksim jezikom, steroga szamo 80,000 lüsztvá gucsí. Isztina, ka szo zse pred nyíma tüdi bilí lüdjé, kí szo sze za nas jezik brígali i kí szo nam kníge napíszali, ali dönok szta dvá Küzmicsa bilá tiva prviva vendiskiva písatela, káva delo sze z véksov merov lehko méri. Nyiva szta nas páverszki, kükláti i zsmetno tekôcsi jezik tak dugo obracsala, teszala, klésztila, hoblala, dokecs je zadoszta vugíbki grátao na píszmeno delo. Nyiva szta pôtklacsára bilá, nyiva delo je pôtklacsárszko delo, po táksem tesko i nezahválno delo, stero szamo ta nájvísisa neposzebicsnoszt zná opraviti.

Obádvá szta dühovníka bilá. Stevan, te sztarêsi je luteránszki farar, Miklós, te mlájsi je pa katolicsánszki plebánus, szledi nase okrogline viceöspörös bíó. Ali obádvá szta z glínov navdüsenosztjov delala za szvoje lüsztvó.

Stevan sze je v 1723-om leti v Sztrúkovci (Sürúháza) narôdo i na Vogrszkom, vu somogyvármegyövszkom Surdi je bíó farar, po táksem je med Vogrinami zsívo i vogrszke knige je tüdi napíszao. Miklós sze je na Szlavecsi narôdo i vu benedicskoj fari je bíó plebánus do szmrí. Nyiva szta v níksó rodmini nê sztalá i lehko zagvúsno vze memo, ka szta sze nígdár nê szrécsala. I dönok szta obádvá glíne cíle mela pred ocsámi, glíno míslénye i obcsütunoszt kázala i glíni jezik i glíno pravpíszanye núcala. Obádvá szta szvéto píszmo dalá v roké nasemi lüsztvi, Stevan luteránom, Miklós pa katolicsáncom, i drúge verszke knige szta tüdi napíszala.

Stevana je Torkos József, sopronszi farar nadigávo na písza-nye i vasvármegyövszki nemesnyácke szo darúvali nyemi sztroske na vödánye vendiski kníg. Miklósa je Szily János, prvi szombatel-szki püspek, té plemeníto míszlécsi i dalecsvidécsi cslovek búdío nesztanoma, naj za katolicsánce doliobrné Szvéte Evangéliume

i nyegov naszledník, gróf Herzán Ferenc je darúvao potrêbne sztroske.

Küzemics Stevana pa Miklósa zsítek ino djánye nam példo kázse, kak nam trbê za nase lüszto, za nas jezik i za naso kulturo — na nika drúgo ne glédajôcs — delati. Mí szmo vszí glíni, vszí eden iszti jezik gucsímo, níksega rázlocska nega med nami. Mí eden toga drúgoga kak nájbлизnéso zslájto moremo pomágati, postüvati i prestímati. Szily Jánosa, Herzán Ferenca i vasvármegyövszki nemesnyákov djánye nam pa tô szvedocsi, ka Vôgri ne glédajo protivno na nas jezik, nego nász vu nyega osznávlanyi pomágajo.

Postűj nepriátela,
Kak tvojeja vucsitela.

Piszker szpoznas z klonckanya,
Csloveka pa z gucsanya.

Môdro zsívi,
Boj szkrblívi.

Kí szi z rôzsmi posztíla,
On naj i na trnye cíla.

Pri kom pedén nájdejo,
Pri tom lakét iscsejo.

Z ôcsi sze víditi dá,
Ka cslovek v szrci má.

Cácaven kíncs je postenyé,
I kí vnêmar zakocka nyé,
On je na vsze veke zgübí,
I nigdár nazáj ne dobí.

Ka dobís, lazslívec, csi drúge tí znôris?
Bôg je vszaznajôcsi, nyega tí ne znôris!
Kí sze z lázsmi sáli, to hűdo pôthodi;
Zgübí szvo vervanye, i szam szebé zvodi.

Zaman sze kôple vrana, nede zsnyé golôb.

Vecs je vrêden dober szôszed, kak hűdi rod.

Vend – szloven.

Kak je tô mogôcse, ka mí dvôje imé mámo? Zakaj sze zovémo za Vende od indasnyega csasza mao, i zakaj právimo tüdi, ka szmo Szlovenje? Zakaj szmo sze nigdár nê steli za szláve szpoz-nati? Zakaj tak stímamo, ka szmo nigdár niksega medszebnoga dela nê meli z szlávszkimi národami?

Na tá pítanya je nê zsmetno odgôvor*nájdti, csi zgodovínszke knige szkrbno obrácsamo.

Od Vendov sze sztáre grcske pa diacske knige z iménom Vene-dae, Venedi, Venedai, Veneti csesztôkrát szpomenéjo, i tisztí, kí sze vu gimnáziumaj diacski vesíó, tüdi dosztakrát cstéjo od nyí. Nájmre pa Caesar, Herodotos, Lívius, Plínius, Políbius, Ptolemeus, Strabo, Tacitus, tēj znameniti grcski pa rimlánszki pízatelje písejo vecskrát od Vendov.

Eden vendiski národ je na presztóri vezdásnyega Francúskoga országa, vu nyega pônôcs-záhodnom táli zsívo. Prôti tēm Vendom sze je Július Caesar bojúvao, obládao i pod rímszki járem je je vrgao. Szpômenek toga národa escse dnesz dén gorobdrzsí Vendée imenűvana francúska krajína.

Eden drúgi vendiski národ je vu vezdásnyega Taljánszkoga országa zgor nyem táli prebívao. Rímlánci szo i toga vecskrát napádali, zsnyega eden tál szo podjármili i vu szébe vcépili, te ov tál szo pa v Alpesov brezsíne porínoli. Od tēj Vendov sze Taljánszkoga országa zgor nyi tál i dnesz-dén »Veneto« imenűje i na Adrián-szkoga mórja zátonyaj pozdignyeni »Venezia« (Velence, Venedig, Benetke), szvétovnoga héra prelêpi váras tomi národi má hváliti szvoje imé.

Vu Alpessa brezsíne porínyeni Vendi szo vnôgo szpômenkov niháli za szebom. Na szöverszkom kráji Svájci lezsécsa vezdásnya Bodenszka mlaka je vu szrêdnyem hípi zgodovínszkoga vrémena Vendiska mlaka (Lacus Venetus) imé mēla. Vecs várasov, kakti

Windten, Wendenberg, Windisch Matrei, Windisch Garsten, Windischgraetz je od toga národa dôbilo szvoje imé. Te glávni váras prvêse ausztríszke-vógrszke monarchie, Becs (Wien) je vu szrêdnyem hípi vrêmena Vindobona imé noszo. Vecs bregôv, kakti Venetberg, Grossvenedíger, Kleinvenedíger, Windische Bühlen je tüdi ovekivecsilo Vendov imé.

Eden trétji vendiski národ je vu vezdásnyega Némskoga országa szredíni meo szvoje meszto i tû je tüdi vecs obcsín, doszta famílszki imén osztalo za nyím. Têj Vendi szo sze vu rázlocsna nemska pokolénnya vcêpili i raztorili, szamo eden máli tao je osztano vu Lausitz, i té je tüdi szlávszki jezik vzéo gorí.

Vu prvój i drúgoj sztotini za Krísztusom szo sze Nemci krepko zacsnoli povnosávati i tak szo Vende ali dale tíszkali ali pa v szébe vtópili. Vendi szo nyúva prvêsa prebivaliscea mogli povrzsti, i mogli szo sze preszeliti na drúge presztore. Eden tao je dale vandrao na presztor vezdásnyega Csehszkoga országa, gde je imé »Boji« vzeo gori. Píszmoznanci tak trdíjo, ka sze z té rêcsi szprávila rêcs »Bôhmen«, kak imé onoga presztora, gde vu vezdásnyem vrêmeni Csehszki ország lezsi. Má bidti, ka je eden tao toga lüsztva prêksao vu vezdásnyo naso krajíno, i od nyí sze zovéjo »Bojmécke« nasi, vu Rábszkom dôli prebívajôcsi Vendi.

Z naprêdánoga sze dá víditi, ka szo vu tiszto hípi vrêmena, gda je Krísztus na zemli hodo pa v indasnyem i v szrêdnyem hípi vrêmena, v Eurôpe szredíni na vecs presztoraj zsiveli národje z iménom »Vendi«. Pítanye je, kakse fajte i jezika szo bíli têtj Vendi? Tô edno je gvúšno, ka szo nikak nê mogli bidti szlávszke fajte i jezika, ár szo szlávi szamo vu sésztoj sztotini po Krísztusa rodjênýi niháli tam szvojo indasnyo domovíno, veliko Szarmata ravnico, ka bi proti záhodi i jügi naprêvdérjajôcsi szebi nôvo domovíno iszkali.

Z tém pítanyem, ka szo zdávnyi Vendi kakse fajte národ bíli, sze je doszta môdri znancov brigalo, trúdilo i preiszkávalo. Poprêk sze je tô stímanye i znánye osznôvilo vö, ka szo Vendi velikoga Kelta národa poszebni pokoléný táli bíli, one velike Kelta národa fajte, stera je pred Krísztusa rodjênýa sztotinaj cêlo Eurôpo obszela i v nyêj prebívala. Ali tô mirovno, krotko lüsztvo sze je vu

cajti vandranya lüsztvá v drúge národe vtôpilo i tak nôvi jëzik vzeló gori.

Po tēj zgodovínszki ziszkávanyaj szo nasi indasnyi ocsáci alpeski Vendov osztanki i pohodniki bílí. Vu szédmoj i ôszmoj sztotini szo sze mogli poszlovencsiti, gda szo rázlocsne szlávské szteble Panônio, Balkána do Adriánszkoğa mórja i zhodne tále Alpesov obszele.

Eto theório i tó podpéra, ka je vu nasoj krajíni zživôcsi národ vu zgodovínszki knigaj i píszmaj vszigár z iménom Vend imenüvani.

»Magyaren Spiegel« v 1844-om leti vu Lipse vársi vödáne knige od Vendov etak písejo : »Vendi vîse dvê jezero lét zživéjo vu Eurôpi i gledécs na nyí máli racsún szo szebé i vend imé do denés-nyega dnéva obdrzsali«. Csaplovicsa v 1829-om leti vödáne knige »Croaten und Wenden«, escse poszebnó vöpokázsejo, ka je vendiski jëzik nê eden iszti ní z horvacsím ní z szlovencov jëzikom, nego szploj szamosztojen, poszeben jëzik. Nadale, ka dûhovníci, plebánusje, morejo z horvacskoğa i latínszkoğa jëzika nedelni evangelium na vendiski jëzik presztaviti. Té knige szo tēm vëkse vrêdnoszti, árje, kak tó nyí píszatel vu predgôvori szam vadlúje, na vend národ bodôcse podátke od ednoga vu etoj krajíni zživôcsëga i vend národnoszti plebánusa, Kossits Józsefa dôbo, steri bi Vende uprav nebi za Vende imenüvao, csi bi sze tó imé nebi Vendov dosztájajo.

Korabínszky-ja v 1805-om leti vöpostampana kniga »Atlas Regni Hungariae« od nase krajíne edno poszebnó mapo prineszé z etim titulusom : Bezirk der Wenden Tótság genannt. Iszto eta kníga Vogrszkoğa országa národov fajte naszledüvájôcs dá naprê : Deutschen, Ungarn, Schlowacken, Wenden, Russen, Illyrer, Wallachen, Pohlen.

Na Vend národa imé gledôcs do etiga mao poznani nájsztarêsi dokumentum je eden gmajne preglédájôcsi protokolum, steroga je Letenyei István szenior z Cseprega v 1627-om leti vzeo gori i napíszao pri gmajn vizitácii. Titulus toga protokoluma v diacskom jëziki je ete : Visitatio Generalis *Schlavo-vendorum* in bonis Szé-chianis et Batthianis in Comitatu Castriferrei Constituarum. Vu tom píszmi sze nase gmajne z iménom »szlávské vendiske«, tó je

tô : »szlávszki jezik gucsécse vendiske gmajne« szpomínajo, ka je k isztinszkomi sztálishi popolnoma szpodobno.

Vszí těj goriprineseni podatki nevtajeno szevedocsijo, ka je Vend národi nyegovo poszebnó Vend fajte znánye od zacsétka mao vu nyem zšivelo i nigdár sze je nê zgűbilo i nê vövesznolo.

Vu devétoj sztotini szo nasi, zse nê keltinszki nego szlovenszki jezik gucsécsi ocsáci z nyúvimi isztinszkimi szlovenszkimi goszpódami vréd pod vogrszko oblászt prísli i tô szo za oszlobodjénye vzéli i z radosztjov pozdrávlali, ár szo pod Szvétim Stevanom, vogrszkim králom vszáke-féle fajte národje brezi rázlocska vszí glíne juse i dúzsnosztli meli ino vzsívali. Kak szo sze notrivcépili vu vogrszko kulturo, od toga mo drűgöcs píszali.

I zdaj pítajmo : jeli je tô kaj csűdnoga, ka mí dvője národno imé mámo? Leko odgovor dámo na tô pitanye, ár je pri drűgi národaj tűdi tak. Angol je »english« pa »british« ; nemec je »deutsch« pa »Germane«, vnőga drűga iména toga národa nê szpomínavsi ; Francúz je »francais« i »galois«. Vogrin je nigda »Onogur« bío, z stere rêcsi szo sze recsí »Hungarus«, »Hongrois«, »Ungar«, »Vogrin« szprávile, szamo szlédi je grátao »Magyar«.

Tô je nasa nájvéksa díka, ka szmo toga Vend národa imé, steri je vu sztotinaj lét pred Krisztusom i za nyím po cėloj Europi razsűrjeni bío, goriobdrzsali i obarvali.

Szpoj drűgo je etnograficsno pítanye : Kakse fajte szo vezdásnyi vu nasoj krajíni zšivőcsi Vendi? Na tô pítanye nega ednoga prősznoga odgovora. Nas máli národ je tak obhodo, kak te velki potam Dűnaj. Kak tá velka tekőcsa voda z doszta-féle krajín dábla szvojo vodő, rávno tak je nas máli národ tűdi z doszta-féle rázlocsní vretín dőbo szvojo vezdásnyo krv. Prva vretina je tá doliszpíszana práva vendiska, tô je tô keltinszka vretina bíla. K toj sze je pridrűzsila indasnya szlovenszka krv. Avarszka (ali obri-szka) krv tűdi jeszte eti, ár szo Avari, z Vogrinami v rodbini sztojécsi lűdjé pripelali eszi Szlovene, kak szvoje podlozsance vu sésztój sztotini za Krisztusom, z sterimi szo 300 lét dugo, vcsászi vu priátelsztvi, vcsászi pa vu protivínsztvi vkűp zšiveli. Jeszte tű tűdi szlováska (tót) krv, ár je v őszmoj sztotini Pribína, szlováski kněz z Nyitre meo vu nasoj krajíni szvoje poglavársztvo. Nájevcs pa jeszte vogrszke krvi, ár od jezero lét mao z Vogrinami vkűpzšivėmo, kak

nam tá vnôga indasnya vogrszka iména kázsejo. Ne szmêmo sze szpozábíti z Horvátov pa z Němcov, ki tūdi od jezero lêt mao blūzi nász zšivêjo. Z têtj národov szo tūdi prisle nísterne kaple krvi k nam. I, gda známo, ka je eden tál nase krajíne dugo lêt pod tōrszkov oblásztjov sztao, z té vretíne sze tūdi neszmêmo szpozábíti. Escse dnesh-dén zšivêjo prinasz famílie, stere právo tōrszko imé (Basa, Barla, Bakán, Bejek, Berdén, Gorza, Kermán, Persa, Pōrs) májo. I gūisno je, ka szo nísterne kaple z Taljanszkoga pa z Francúskoga tūdi kvápile k nam.

Blagoszlov je voda, ogen,
Csi nam szlūzsi.
Ali proklet je v obôjem,
Gda nász lūzsi:
Besznê, szprávla na sztrtíno,
Vsza pozséra.
Vari nam Bôg domovíno
Od nyí vdéra!

Dobrovola mér i krotkoszt
Je csloveka lêpa jákoszt,
I kí med lūdmí prebíva,
Brezi nyíj v placi pocsíva,
Jaj! kak grdo je pūszttínsztvo,
Escse grse protivínsztvo,
Ne sálí, da sze ne sális,
Tak de veszéli tvoj sztális.

Kak cslovek szvoj krátki zsítek dokoncsáva,
Brítko ali szládko, szmrt navek nahája.

Zdrávje de nam nájdragse,
Gda beteg nász z pêt vrzse.

Kí sze radi z ognjom i z pūksov zményajo,
Oni szamí szebi pogūbel szprávlaajo.

Nezevcseni zmozsen
Je skodlív i zbozsen.

Kí je krcsmo polūbo,
Vōri, cérkev je zgūbo.

Csi scsés priátele szam szebi szpraviti,
Navesíj sze tim drūgim povōli hoditi.

Z koj raszté drêvje ?

Skolnik i vucsenik szi zgucsávata.

Vucsenik : Szte zse vídli, Goszpon Skolnik, ka je vövszecezeni velki rászt, steri je pri potoki sztao?

Skolnik : Vído szam i mészlim, ka je nyegov laszník nájménye 100 meter-centov drv dôbo zsnyega.

Vucsenik : Trno doszta materiála ! I nemrem szi zmészliti, odkec je priso vu drêvo. Ár je od nikec mogo príditi. Vê szte pa nam Vi, Goszpon Skolnik, dosztakrát raztolmacsili nájvísisi réd naturálni dogotkov : sztálnoszt i nepremenlivoszt vnozsine materiála. Tô telko znamenúje, ka materiál nemre z nicsesza príditi i nemre sze znícsiti, kakoli sze zgodí vu materiálnom szvétí.

Skolnik : Tak je. Vrli vucsenik szi tí. Dobro v pámeti drzsís moje vcsenyé, prav csednújes i pítanye tvoje szi tüdi rédno posztavo gori. Vu naturálni dogotkaj sze materiál szamo v táksoj dôbi premenyáva, ka z ednoga meszta na drúgo meszto, z edne forme v drúgo formo, z edne fajte v drúgo fajto ide prêk. Zátó je prav goriposztávleno tvoje pítanye : na sterom meszti, v kaksoj formi i kakse fajte je bíó leszéni materiál prvle, kak sze je vu drêvi vkúpszpravo?

Vucsenik : Jasz tak mészlim, Goszpon Skolnik, ka je vu zemli mogo biditi. Vu zemli sze vliga nahája, tá gvúsne tále zemlé raztopí, vszébe je vzeme, zsnyimi vu korenyé príde, gori sze povlecsé vu szteblo, i tam z szebom prineseni material doliszkladé.

Skolnik : Po etoj pôti szamo prevecs malo materiála príde vu drêvo, szamo tiszti, steri kak pepél nazájosztáne, gda lész zgorí. Nindri indri moremo iszkati glávno vretino leszénoga materiála. Kakse fajte zemlé poznas tí?

Vucsenik : Znam, ka jeszte pészecsna, krapicsna, ilojcsna pa csrna zemla i ka sze vu nísternoj doszta kaménja nahája.

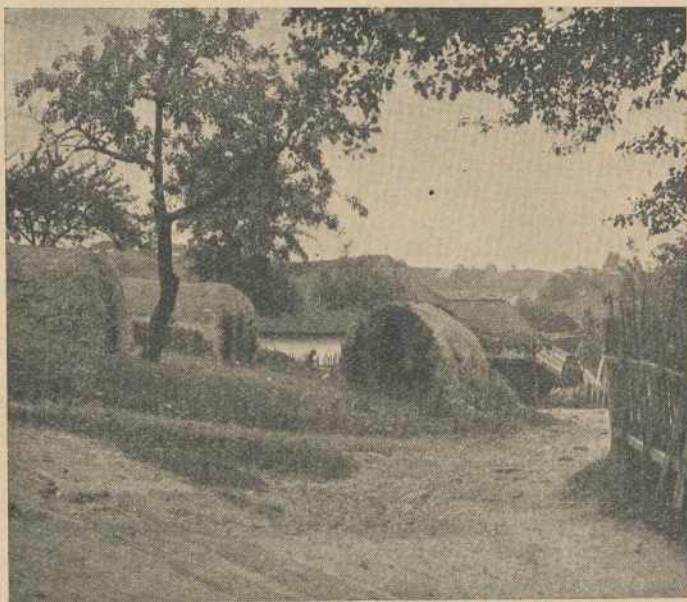
Skolnik : I ka mészlis, z koj szo té zemlé-fajte posztanole?

Vucsenik : Mészlim, ka szo nê posztanole, nego od zacsetka mao szo tákse bilé, kakse szo zdaj.

Skolnik : Nê je tak, moj drági. Szam szi zse vecskrát mogo szkúsziti, ka po velkom désgyi voda na réberjaj bregôv velke grabe zglôba vö, zemlô pa kaménje z szebom vneszé i vu doláj je doliszkladé. Bregôvje tak prevedno ménsi gracsújejo, dolôvje sze pa naszipávajo. Vu zemlaj nahájajôcse kaménje bi pa tebi leko pôt pokázalo na razlozsénye pítanya.

Vucsenik : Tak mészlijo, Goszpon Skolnik, ka sze zemla z kaménja szpráva?

Skolnik : Tak. Geologicsna znanoszt je vöpokázala, ka je zemla nigda z pe-
csínami bíla szpöj pokríta, z táksimi pecsínami, kakse sze i zdaj víditi
dájó vu bregáj. Ali pecsíne ne osztánejo vu nepremenlívoj sztávi. Z csa-
szoma i te nájtrdse prláve grátajo i doli sze zlíscsijo. Dezsóvjé, grmlanca,
szunce, mraz, vrocsína nesztanoma delajo na dojporüsenyi pecsín. Doj-

Loncsárszke prószne pécsi.

zlücseseni, od vodé i od vetra távneseni máli táli prevedno ménsi gra-
csújejo i mulicske sprínke posztánejo zsnyíj. Rázlocsne zemlé-fajte szo
z pecsín, z kaménja posztanole i edno medszebno lasznoszt kázsejo,
stero i tí poznas.

Vucsenik : Nevém na koj oni mészlijo, Goszpon Skolnik?

Skolnik : Vído szi tí gdaszvéta, ka bi kákxa zemla goréla?

Vucsenik : Nê, nê! Zemla sze ne dá vuzsgati i ne gorí. Tém vecs : vu ognyi
sze obtrdi, kak nam zezsgáni cígel i loncsárszka poszôda kázse. Zdaj
zse vídim, ka leszéni materiál nemre z zemlé príditi, ár lész gorí, zemla
pa nê.

Skolnik : Tak je. Pri iszkanyi práve vretine leszénoga materiála, anallizê-
rajmo lész. Csi ogen pogaszímo, ka osztáne?

Vucsenik : Csrono vögelje.

Skolnik : Tô vogelje sze je, jelibár, tüdi nê z nicsesza szpravilo, od drúgec je tüdi nê moglo pridti, té je pa vu lészí moglo bidti. Toplôcsa je vözegnála zsnýega vu nyem bodôcsa vlago, tak tüdi vu nyem bodôcsi hidrogén, i osztanolo je vögélje, kak te nájobilnési tál vu lészí bodôcsi materiílov. Gda lész vu velko hico príde i nega okôli nyega zadoszta zráka, da bi popolnoma mogo zgoreti, vszígďár vögélje posztáne zsnýega. Vído szi zse tí, kak rédíjo vögelcsárje vögélje?

Vucseník : Vído szam. Z na spie posztávleni búkovi prekôl velko garmado szkladéjo, potom jo vsze okôli z zemlôv i z trátnicov pokríjejo, pod nyôv jamo szkopajo i eszi ogen nalozsijo. Ali té nemre plamén púsztiti, ár trátni pokrív odvřné zrák, pò máli lúknýicaj pokríva pa szamo malo zráka ide notri tak, ka sze ogen szamo pomali púsztí. Etak sze z drv vögélje naprávi.

Skolnik : I csi vsze tá premíszlis, ka zhája z toga?

Vucseník : Tô, ka lész navékse z vögelnoga materiála sztojí i ka sze z táksi zacsétni dugovány more szpraviti, stera té materiál obilno májo vu szebi.

Skolnik : Tvoje csednúvanye je popolnoma v rédi. Zdaj zse szamo tô moremo vónájdti, kakse dugoványe má vuszebi vögelni materiál?

Vucseník : Nevêm, na koj bi míszlo. Vu zemli ga nega. Pod zemlôv toti jeszte kamenó vögélje, ali z toga ne raszté drévje. Lekar z nébe príde doli?

Skolnik : No, no ! Szkoron bi zavado, szamo szi sze malo pretíro. Nê z nébe, nego z zráka.

Vucseník : Kakda? Bi tô mogôcse bilô?

Skolnik : Mogôcse je, ár je zrák nê szimplicsno dugoványe, nego vküp je djáni z rázlocsni materiálov. Navékse z nitrogéna i z oxigéna sztojí, ali záto drúgi szpári tüdi jeszto vu nyem, csi glí vu ménsoj vnozsiní. Ednoga i tí poznas.

Vucseník : Na vodéni szpár míszlite, Goszpon Skolnik?

Skolnik : Na nyega. Po désgyi sze vszepovszéd szprávla. Tekôcse vodé, mlake pa mórja ga pa nesztanoma pűscsávajo z szébe i posílajo vu zrák, gde razíde.

Vucseník : Zdaj zse vídim dúgi lanc prevednoga premenýávanya. Z vodé sze vodéni szpár szprávi, kumesz sze pozdigne i razíde vu zráki. Vu oblákaj pá vkűppríde i vu désgyi sze na zemlô zléva. Z vodé de pá szpár i tak nadale. Tô je vekivecsno vřténye vodénoga materiála, kak szte je ednôk imenűvali.

Skolnik : Tak je. Preci bos prílíko meo edno drúgo vekivecsno vřténye szpoznati. Ali prvle ti eden strti szpár morem dojszspízati, steri sze vu zráki nájde. Nyegovo imé je vögelna kvasa, ali pa karbondioxid, kak ga zevcseni lűdjé zovéjo. Vu tom szpári je vögelni material vjedínjani z oxigénszkim materiálov. Lísztje i tüdi vszáki nárasz ga vu szébe potégne — pridűháva ga — i z pomocsjôv vlage, pa trákov szunca ga na szvoje zacsétne tále, tô je tô na vögelni i oxigénszki materiál razlôcsi. Oxigén

nazájpüszti vu zrák, vögelni materiál pa z vlagov i z rázlocsnimi vu nyem bodôcsimi szôljami vküpzmeša i tak tishti materiál naprávi, z steroga drêvo zraszté.

Vucsenik : Zacsnem zapopádnoti, ali escse doszta pítany mam. Obprvim : zrák pa vu nyem bôdôcsa vögelna kvasa je szpár, po táksem jáko leki materiál, lész je pa zsmeten. Kak sze more z ednoga lekoga eden zsmeten materiál napraviti?

Skolnik : Szpára lekoszt je szamo primêrna. Nega na szvéti táksega dugoványa, stero bi nê melo zsmécsave. Tak i zrák, pa vu nyem bôdôcsa vögelna kvasa tüdi má zsmécsavo. Vszáki kubikmeter zráka vecs kak edno kilo vága. V etoj nasoj szobi pa, gde zdaj szedíva, vecs. kak dvá metercenta zráka jeszte.

Vucsenik : Pa lész trdnoszt i sztálno formo kázse, szpár je pa jáko gíbní i szvojo formo prevedno premenyáva.

Skolnik : Têlovna forma je nê sztálna lasznoszt materiála. Vodô vu trôjoj sztávi, vu ledavnoj, tekôcsoj, i szpárnoj sztávi poznas. Vu velki varasaj jeszto fabrike, stero tekôcso vögelno kvaso rédijo i sznêg sze tüdi dá zsnýé napraviti i odáva sze cukrárom pod iménom «szűji lé». Jeszto tüdi fabrike, stero tekôcsi zrák rédijo i odávajo. Vszáko materiálo dugoványe sze vu trôjo sztávo, vu trdno-sztálno, vu tekôcso i vu szpárno sztávo dá szpraviti. Szamo od temperaturé viszi, kakso sztávo vzeme materiál gori.

Vucsenik : Zacsnem razmiti, ka lész leko zraszté z lekoga i jáko gíbnoga szpára, ali záto izdag mam edno zsmetno pítanye. Csi drêvje i vszáki nárasz vögelno kvaso potrebíje, gda raszté, té ete materiál vu krátkom cajti zmenkati more z zráka?

Skolnik : Bravo ! Tô zamerkanye szam zse csakao od tébe. I tak bi sze tüdi zgódilo, kak právis. Vögelna kvasa bi zmenkala vu zráki, zrász náraszov bi hêjnyo, csi bi drúgi naturálí dogotki nebi bili, steri vögelno kvaso prevedno szprávlajo. Tí tüdi poznas etakse naturálne dogotke.

Vucsenik : Tak sze mi zdí, da bi v ognyi bío eden. I zse szam vász vecskrát steo pítati, ka sze godí, gda lész gorí?

Skolnik : Vu právom meszti ga isces. Ogen je nê drúgo, kak vjedínjanye vu zráki bôdôcsaga oxigéna z vögelnim materiálo, steri sze vu lészí nahája. I rávno toga vjedínjanya názhaj je vögelna kvasa. Pri vszákom kúrjenyi i zsgányi vögelna kvasa nasztáne v velkoj obilnoszti. Fabricsni szopôtnicke, lokomotívje, automobilje, letécsi masínje nesztanoma rédijo vögelno kvaso. Vu cslovecsi i sztvární plúcsaj sze tüdi rédi té materiál. Csízti zrák szopnemo notri i z vögelnov kvasov zméšanoga pínemo vö. Tam sze tüdi szprávla, gde kaj gníli ali prné.

Vucsenik : Lepô nyím zahválím, Goszpon Skolnik, ka szte mi vsze tô tak lepô raztolmácsili. Zdaj zse szam leko vküpposztávim to drúgo vekivecsno vrténye, stero szte prvle szpomínali. Pri ognyi, vu vszáki plúcsaj

i pri vnôgi drúgi naturálnej dogotkaj vôgelna kvasa násztáne i razíde
vu zrâki. Od tée vu lisztje náraszov príde, gde sze vôgelni materiál od-
lôcsi od oxigéna i zsnyega lész i drúgi náraszen materiál zraszté. V ognji
v plúcsaj i pri drúgi naturálnej dogotkaj sze pá vôgelna kvasa szprávi,
razíde vu zrâki i tak nadale.

Skolnik: Vekivecsno vrténye vodé pa vogelnoga materiála nam szprávla
zsítek.

Velki je szvêt, mála moja domovína ;
Á to lúbim z gorécsega nágiba.
Za vesz ete szvêt nebi jasz mênô nyé,
Ár znam, nindri gori nebi najso té.

Povszéd je odúrno krícsno szmejávanje,
Prijétno pa povszéd to csedno znásanye.

On szí dobro nescse, kí sze nescse vcsiti,
Kí sze pa rad vcsí, haszek má dobíti.

Kvára sze tak ognés, csi csedno kebzűjes,
V kvár pa tak znás szpádnoti, csi ne veroszűjes.

Csi verno szkrblívo szpúnis tvoje delo,
Szrce de ti tak mér i pocsínek melo.

Tak bos zsívo, kak sze v mladoszti navádis ;
Tak li v nébo, ali v pekeo zavádis.

Národje z dvöma jezionoma

Od nasega jezicsnoga i kultúrnoga sztálisha szí tak szprávimó dobro znánye, csi ziskávamo, kak sztojjo na tó gledôcs drúgi máli národje.

Proti záhodi idôcs vu doláj Sella brezsíne na Tirolszkom nájdemo Ladíne, 18.000 dúš ednoga máloga národa, steri je od dvê-jezero lét mao obdrzsao szvoj ladínszk materni jezik, no csi je vszáki cslovek brezi vövezétja vszigdár nemski tüdi gúcsao. Vu glínom poloszáji szo, nê dalecs od nyí, vu zgornyem táli Engadín dolá na Svájcarszkom prebívajôcsi Rêtorománje. Vszí zvön szvojega romaneszkoga maternoga jezika nemski tüdi gucsíjo.

Nadaljávavsi proti záhodi naso pôť vu Bretagne-i na Francúskom nájdemo Bretone. Vszí zvön szvojega keltínszkoga jezika francúski tüdi gucsíjo pa písejo od nigda mao. Prêksztôpivsi po La Manche kanálisi vu Wales krajíni na Angliskom nájdemo Velsze. Zvön szvojega sztároga keltínszkoga maternoga jezika brez vövezétja vszí angliski tüdi gucsíjo i písejo. Doszta héresni angliski zevcsencov i politikusov je príšlo vö zsnýj.

Csi sze vu nasem potívanyi nazájpovrnémo i proti zhodi idôcs znôvics nazájprídemo vu szredíno Europe, nizse Berlina na Nemskom nájdemo Nemske Vende. Vszí zvön szvojega maternoga jezika nemski tüdi gucsíjo. Ali nyúv vendiski jezik malo glínoszti kázse z násim jezikom, ár k polszkomi jeziki sztojí nájbílzse.

Vídimo tak, ka vszí máli národje dvá jezika májo. Szvoj materni jezik domá, na szvojem presztóri nücajo. Z szvojim drúgim jezikom szí pa kulturo i vérsztvínszko naprêidénye szprávjio i k ednomi mocsnêsemi národi sze pridrúzsíjo. Eden jezik szamo ti velki národje, kakti Nemci, Francúzi, Taljánje, Angolje, Vögri, Ruszi itn. májo. Známo tüdi, ka vszí oni máli národje vu Ázsíji, steri szamo szvoj materni jezik gucsíjo, brezi kultúre i brezi vérsztvínszkoga naprêidénya nevolivajo i sztrádajo.

Têm vecs. Tó tüdi vídimo, ka szo escse véksi národje bílí pri-

határ i vu Radgonyo szo prísli. Jeszto tüdi z törszkoga vrêmena sztári píszmeni dokumentje, steri nam kázsejo, ka szo törszki zapovêdnicke vogrszki dávali vö nasim vesznicam nyúve rendelete. Z 16-te pa z 17-te sztotine je prevecs doszta píszmeni dokumentov osztalo na nász, steri szvedocsijo, ka szo nasi Vendi vu vogrszki cerkevni gyülê saj tál jemáli, vu vogrszkom jeziki gôvore drzsali. Vogrszki cerkevni glávni csesztníci szo eszi pridôcs z verníkmi vogrszki gúcsali, nyé v tom jeziki vöposzlúsali, ino brezi tolmácsa protokolum vu vogrszkom jeziki jemáli gori.

Vszí têt faktumje i escse vnôgi drúgi szo neporúseni dokumenti toga, ka szmo sze mí nigdár nê odtűjili od Vögrov i nigdár szmo sze nê csütíli tak, da bi drúge národnosztí bilí. Szvoj materni vendiski ali vogrszkiszlovenszki jezik szmo lúbili, vu nyem szmo szí knige szpravili, ali nigdár szmo nê znali, ka mí k ednoj ménsini szlísimo, ár szmo meli nas drúgi jezik, z sterim szmo szí kultúro pa vérsztvínszko naprêidénye szpravili. Radi szmo vogrszki gúcsali, vogrszke knige pa novine cstéli, vogrszke lüsztvínszke i národne szpêvke popêvali.

Ka sze je tá dvôjezicsna sztáva i lübézen obádvá jezika na keliko notrívêpila vu mislênye nasega lüsztva, na tô szo nam nájlepso pêldo vu Amerikanszke Zdrűzsene Drzsêle odvandrani nasi bratí dáli. Vu Bethlehem várasí szo edno vogrszko i vendisko stamparío posztavili gori, edne vogrszke i edne vendiske novine dávajo vö, znanosztne i teatrálne napredávanya poravnávajo vu vogrszkom i vendiskom jeziki.

Nyúve szlovenszke novine vu 1922-om leti nov. 24-oga etak píssejo : »Z tém nász tőzsijo i poménsávajo krajnszki szlovenci, ka szmo mí nê právi Vendi, ár vogrszki gucsímo i vècskrát vogrszki písemo domô. No, víste, mí leko písemo i gucsímo vogrszki, ár známo vogrszki, ali nyúv jezik nevêmo, niti nescemo ga znatí, ár nam je nê vrêdno nyúv krajnszki jezik sze navcsiti.« Edne drúge amerikanszke vendiske novine szo pa edno vogrszko píszmo prineszle z etím zamerkanjem : »Tô píszmo nemo obracsali doli, ár mí Vendi tak vszí známo vogrszki.« Amerikanszki Szlovincov Glász je pa vu 1927-om leti dec. 16-oga etak píszao : »Magyar Önképzőkör« je nê szamo Vögrov, nego tüdi Vendov prijétno vkűpprihájanya sztan. Vêm tô drűzstvo tüdi vend csesztníke má, i velki racsún

Vendov je nyega kotriga tüdi. Vend devojke i decski lêpe vogrszke igre, héresne operette dávajo naprê, i vu vogrszkoj dalárdi doszta vend szpêvcov jeszte. Vendi i Vôgri vu etom kulturnom drúzstvi medszeben veszéli tivárisni zsítek zsvíejo. « 1922 dec. 15-oga szo pa etak píszale: »Nase Vogrszkoszlovénszko Drúzstvo je vogrszko zásztavo dôbilo, stero szo kotrige ednoglaszno, z ednim grlom zselele, no csi je je na tô niscse nê rátao ali nagíbao. Toga drúzstva kotrige szo Szlovenje, ali mí szmo Vogrszki Szlovenje, Vendi. Nase obscütênye je vogrszko. I niti nemremo drúgi bidti, kak Vôgri, ár je nas národ cseresz jezero lét zsívo na Vogrszkom. Mí szmo z Vôgri vszigdár vu míri zsvieli, dobri vogrszki mesztancsárje szmo bilí, ednoiszte juse i dúzsnoszti szmo meli. «

Ali vsze tô je niksa csüda nê. Vszi kulturni máli národje tak delajo i tak obscütijo, gdekoli zsvíejo na szvéti. Nê kákxa visisa oblászt, nego szkrbnoszt za kultúro pa za vérsztvínszko naprêidênye ji tira proti drúgomi jeziki. I csi prav vu pogléd vmememo, dvá jezika meti je niksa skoda i niksi kvár nê. Vê pa dobro známo, ka sze osznovlenoszt i zevcsenoszt vu vszákom országi z tém zacsne, ka sze mladézen vu vísisi soláj drúge jezike vcsí. I nê je pretiranye, gda príliesna rêcs tak právi, ka cslovek telko valá, kelko jezikov zná.

Judás odá Jezusa. Jezus na Olívszkom brégi. Okóli 1400-oga leta namálani kêp vu Szelasanzkó (Tótlak) cêrkvi. Tá cêrkev je escse sstarêsa. Nyéna forma kázse, ka je lekar vu vrêmeni ládanya Rímlánszki caszarov goriposztavélena bila.

Stera kokôs doszta kráklíva, malo zneszé.

Kaksi je poklon, táksi je plátibôg.

Kí dobrocsinênye gizdávo pozábi,
Odúrnoszt od lúdi sze na nyega zgrábi.

Nase gorice i vinopôvanye indasnyega szvêta

*Z ednoga, od pokojnoga dr. Oslay Ferenc professzora
szprâvlenoga zgodovînszkoga pîszala.*

História nam szvedocsi, ka je Probus rîmszki caszar (276—282) bîo te prvi, kí je na presztori vezdásnyega Vogrszkoga országa gorice dao szadíti. Vu Szrêmi (Szerémség) escse denésnyi dén jáko dobro pa mocno víno raszté na oni mészta, gde je rîmszki caszar zacsko gorice szadíti.

Vôgri szo gorice pred szvojim notripridényém vu eto szvoje domovíno escse nê poznali, víno szo pa té tûdi nê píli. Ali prîsli szo z szôszedni országov Nemci, Taljánje i z dalekoga Francúskoga országa Francúzi. Têj szo víno pa gorice zse poznali, pa szo eti tûdi zacsnoli gorice szadíti. Vôgri szo sze pa vcsaszi návcsíli to mestrío i vogrszko víno je po vrêmeni na cêlom szvétí poznano grátalo. Okôli Tokaja na Hegyalji szo Taljánje szadíli tiszte gorice, na steraj sze zdaj na szvétí nájbôgse víno pôva.

Na nasoj vogrszko-szlovenszkaj krajíni szo sze po létaj tûdi szprâvlate gorice. Nase víno je nê tak szladko pa mocno bílô, kakse je tokajszko i balatonszko, ali z kíszelov vodôv je nájbôgsa pítvina, ár nyéna mála kíszelîna to nájbékso zséjo odtira.

Z leta 1627 je osztalo edno píszmo, vu sterom sze nase krajíne gorice szpomínajo. Po tom szpíšúvanyi probam od nasi goríc, nísterne réde napíszati.

Pri Szvétom Gyûrgyi (Vízlendva) szo na Gorína-brêgi pôvali víno. Tú je pop tûdi meo eden falat goríc, stere je fara bíla dúzsna v réd jemati. »Pop pa kopácsom obed pa víno naj dá.« Skolnik je pa od vszáksi goríc eden pînt vína dôbo, ali — nasztávi píszmo — »leko nyemi vecs dá, kí scsé«. K toj fari szo szlísili Fûkszínci, gde szo tûdi bílé gorice.

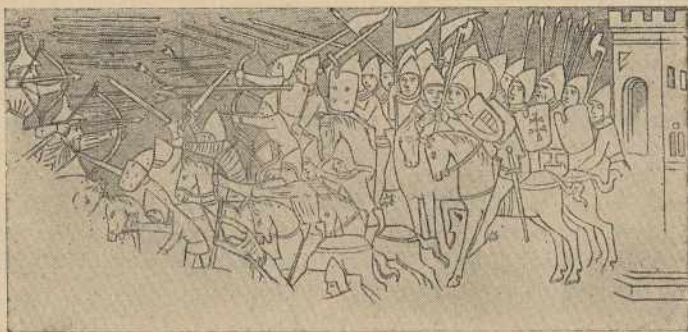
Pri Szvétój Jeléní je lûsztvo popi dézsno dávalo. Mera je eta bíla: od vszáke vedre eden pînt.

Szobocsanesarje szo na Szebéborszkom brêgi meli szvoje gorice. Doszta goríc je bílô eti. Szobocski pop je tûdi meo eti szvoje gorice. Ednôk szta szí dvá céhmestera, Szabó Gyûrko i Moravcsák Mihály nika zmíszlila, pa je Moravcsák té popovszke gorice, stere bi on, kak céhmester na szkrbi mogo meti, za 22 rajnski dojkûpo. Té peneze je pa tûdi pri szebi pozábo. Ali tá hamísia je nê osztánola dugo szkríta. Edna komiszia je poszlána vô, cêlo dugoványe je vôzbrodila, pa je eto szôdho prineszla: Moravcsák Mihály naj szamo zdrsí szvoje pêneze, ali gorice naj vcsaszi nazájdá popi.

V tom cajti szo vu Vucsojgomili tûdi bílé gorice. Vu píszmi estémo, ka je Ferenczek Gyûrko, od Martianszkoga popa, Szalaszeghi Jánosa dôbo eden falat goríc, ka je naj v rédi má, obdeláva i popi szakse leto szamo edno

vedro vína dá. Ferenczek Gyúrko je pa bogme popi në dao nika vína, ali tak lagovo, ka sze në daló szpiti. Vöposzlána komiszia je tak zravнала, ka Ferenczek Gyúrko gorice nazáj more dati popi.

Szvėti Sebestyén, Salamonci, Púcsarovci, Moszna (Musznya), Donkôc, Macskôvec, nadale Hegonc, Tesanôc, Krízsanec, Obrancsakôc, Bükovnica imenüvane vesznice (nísterni zsnij nega vecs, ár szo je Törçi gorrúzs gali i opúsztili) szo tüdi mele gorice. Szpomínanya je vrêden Domiány Mihály, martyánszki luteránszki farar, kí je vu szvojem, 1627 juliusa 23-oga daté-

Od Aquila Jánosa vu 1383-om leti namálani kép vu Törjanszkoj sztároj cêrkvi. Szvétí László, vogrszki král sze bojúje z Kúnami. V toj cêrkvi 12, k etomi priglíni képv jeszte. Vszl dogotke z zsítka Szvétoga László-ja, Vogrszkoga kralá posztávlejo pred nász.

ranom testamentálisi, na Mihalôcz-brêgi lezséce, trí posztati sürke gorice martyanszkoj cêrkvi testamentálivao. Mejási těj goríc szo bíl z ednoga kraja Szerec Sbestyén, z drúgoga kraja Szakáts Máté.

Pri Szvétoj Benediki je doszta goríc bílô. Vu píszmi estémo, ka je pôleg cêrkvi pop meo gorice, stere je trészeti kopácsov okopalo eden dén. Zgôdilo sze je, ka je pop mrô. Gorice je Martalôcz Gáspár céhmester ravnao. Té céhmester je barbér bío, pa sze z goricami në steo mantrati. Zató je nyé prêkdao goszpon Nádasdy Kristófi. Od nyega je pa Nádasdy Pál öröküvao. Cêrkev je pa në mela goríc. Vöposzlána komiszia je tak odlôcsila, ka grof Nádasdy té gorice more nazájdati fari, ka sze i zgôdilo.

Tisinszki pop je na Sztermecz-brêgi meo gorice, stere szo Petancsarje drzsali v rédi.

Vu Szeli szo na Benecskom brêgi i na Bethlehem-brêgi bílé gorice. Eti szo nísterne gorice vöprêjsle, nyúvo meszto szo gorzoráli. Zselárje szo pét-pét pintov musta dávali v brátvi szvojemí popi.

Vu Dolénczi szo tüdi mogle bidti gorice, ár je vu píszmi gorzamerkano, ka v brátvi vszaksi vért skolniki pét pintov musta more dati za zvonítvo. Ár je eti táksa návada bíla, ka szo prôti oblákom zvoníli, gda sze je grdô oblacsílo. Zvonítva je pa skolnika poszel bíla.

Vu Gornyi Petrôvci, nájmre na Nedelszkom brêgi je doszta goríce bilo. Eti je vise trészeti vértov melo gorice. Píszmo Vasdinyei Jánosa pa Kondoray Györgya imenúje. Pop je od vína dézsma brao, vszáka deszéta vedra je nyegova bila. Cérkev je túdi mēla gorice, steri haszek szo na poprávlanye cérkvi obrnoli. Ali lagoji lúdjé, — právi píszmo — veeskrát szpijéjo tō vīno, za cérkev pa nikaj ne osztáne.

Pri Szvétoj Áni vu Borecsi na Gyanavla-brêgi szo túdi bilé gorice. Cerkve gorice je Császár Balázs meo na szkrbi. Za zvonítvo je skolnik od vszákoga goricsnoga vértá pēt píntov ali pa szamo dvá pínta vína dōbo, tak, kak

Od Aquila Jánosa vu 1383-om leti namálani kēp vu Törjanszkoj sztároaj cérkvi. Szvéti László, vogrszki král oszlobodí edno, od Kúnov odveleseno vogrszko devojko.

je brátva dobra ali pa szlabēsa bila. Ka szo vu Peszkôvci túdi pōvali vīno z toga sze dá víditi, ka píszmo tak právi, csi nega skolnika, té naj tiszti beré vīno, kí próti oblákom pa za ūtra i veesér zvoní.

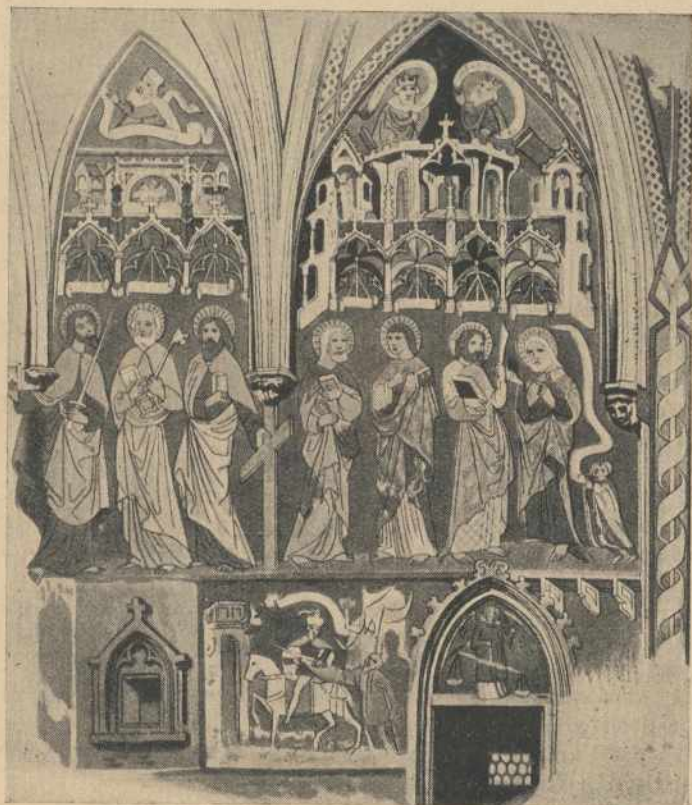
Gornye-Lendave vérti szo szvoje gorice na Vidonszkom brêgi meli. Imenúvani je Belec Mátyás pa Rodoff Márton kak goricsni vért. Cérkev je túdi mēla gorice. Vérti szo v té gorice mogli vszakse leto eden-dvá vozá gnoja i 50—100 falátov kolja pripelati. Skolnik je eden pínt musta dōbo od vszákoga vértá.

Vu Gornym Szeni ki szta pôleg cérkvi dvá ménsiva bregá bilá z goricami poszadeniva. Metlitz Györgya imenúje píszmo, kak goricsnoga lasztníka. Na Nagy-Űr-brêgi szo túdi bilé gorice. Fara je túdi tú mēla szvoje gorice, stere 15 kopácsov eden dén okopa. Vu Csöpinci szo túdi bilé gorice. Szaksi vért je 5 píntov musta dávo popi.

Vu nasoj krajini je pōvanye vína na nájvisiso sztubo vu drúgom táli 18-e i v prvom táli 19-e sztotine prislo. V tom hípi vrémēna je nase vīno na cēloj Prekdūnajszkoj krajini pod iménom »tōtsági bor« dobro poznano bilō. Gvūsen grūntni zsmaj je melo, steri sze je pívcom jáko povido. Rájbōgse vīno sze je z tak zvánoga »sztároga mōzela« grozdja szprávlalo. Poznano je esese bilō »modriák«, »szvéklo gōszto« pa »ráno« grozdje. Vasvármegyōvszki zémelszki goszpōdje szo nē na vezdásnyem Ság i Somlai-brêgi, nego prinasz meli szvoje gorice. Nasi héresni vrēji na Nedelszkom, Benedicskom, Kan-

csavszkom, Vancsavszkom, Szebeberszkom itv. brégi szo globoko do dolá, escse na szöverszkom kráji tüdi, z goricami bili poszadjeni. Zemelszki goszpódje szo tú szvoje poszebne vancare (vincelére) meli, Doszta nasi vezdásnyi kmetov szo osztanki téj vancarov.

Vu prvi létaj 20-te sztotine szo nase gorice szploj na nikoj prisle, filoxera pa peronoszpóra szta trsze vmorile. Lüstvo je vnóge sztroske, stere szadjený pa cêplený plemeniti trszov i bránjený prôti rázlocsnim betégom potrebuje, nê zadolelo. Héresno víno »tôtsági bore« je zdaj bogme szamo szpômenek. Z blájzsenoga hipa vrêmena, gda sze je prinasz doszta dobroga vina pôvalo, je vecs lêpi vinszki peszem osztanolo na nász,

Od Aquila Jánosa v 1392-om leti namálani ikép na sztêni szvetine vu Martyánszkoj (Mártonhely) cêrkvi. Na szredini sztojijo Apostolje. Na právom kraji kêpa sze eden máli cslovek vídi. On je Erazmus plebanus, ki je cêrkev zazidati dao. Od szpodi Szvétoga Martina vídimo na konyi, kak rávno z szábløv polojno szvojega pláscea dolivcseszne i ednomi kódisi tádá. Na lévom kráji vídimo szanktuárium, (Kêp je obrnyeni proti rêsznici).

Nase vinszke peszmi

1.

Píjmo vince rêzno,
I píjmo je trêzno.
Dobra je tá pítvina
Dúsi têli veszélna.

Mazsmo szi zsnyím grlo,
Naj szrcé bô vrlo.
Vínce nam dá pomôcs,
I po trűdi szladko nôcs.

I Krisztus je v Káni,
Med szvádbo pozváni,
Z vodé víno napravo,
I gôsztom radoszt szpravo.

Glazs v rokô, píjmo,
Glaszno vszí krícsmo :
Naj z nami vréd zsvévjo,
Kí v pajdástvi sztojíjo.

2.

Prímli brátec kupico,
Szpíj szi na zdrávje jo.
Bôg zná, bôdemo na szvéti
Vecs vküp zsvieli.

Vô szmo szpíli, vô szmo szpíli,
Bôg nam dáj na zdrávje.
Vküp mo isli, vküp mo isli
Vu bojno na bítje.

3.

Tô me veszelí,
Kaj szmo zdravi vszí
Pri púnoj flájsici
Vu hladnoj széncsici

Csi bos pío rad,
Jasz szem vínszki brat.
Vu gláski sze szveklí,
Vsze szrce sze veszelí.

4.

Tam gori na brêgi
En trszek sztojí,
Z grozdzem naklajeni,
Ka komaaj drzsí.

Tam gori na brêgi
Edna klêt sztojí,
Z vínom napunyeni
Sztô bécsek lezsí.

Gda vínce pelajo
Konyi hrzsejo,
Nyí víno veszéli,
Radi bi pilí.

Gda bôde prísła nôcs,
Bomo zsgáli lucs,
Szladko vínce pilí
Cêlo milo nôcs.

Od vína veszéli
Bomo zshivéli,
Mér, Bogá csesztíli
Cêle gríve dní.

5.

Botri ido v ostaríjo
Szvêta sztan szí pogucsíjo.
Píj, kuma, píj,
Tak bos môder tí.

Vrana je nô sztrínávüna,
Nescses sôra, nescses vína!
Píj vodô, píj,
Tak szí gyünc ti.

Decski ido v ostaríjo,
Pa sze pleszi veszelíjo.
Píj, poheb, píj,
Tak bos moski tí.

Dín sze tere kumesz v rôri
Kak sze máte brati Vôgri?
Píj víno, píj
Dober bratec tí.

Babe ido v ostaríjo,
Pa sze do tla zapojíjo.
Píj vodô, píj
Vínô nô za té.

Zsívi mrêti niscse nescse,
Vendus Szlovin zshivé escse.
Píj Szlovin, píj
Nê szí mrtvec tí.

6.

Píj, brátec, píj zláto vínce!
Vodô naj zshivína zsré!
Píj! Podaj veszélji szrce,
Ár i tébe grob pozsré.
I keszno de ti té piti,
Gda na dúgo pôť más idti,
Píj, pajdás, ár na en hop
Te zleka v grob szráni pop.

Mozska dúžnost

Zgodba z törszkoga vrëmena.

Moj ocsa szo Küzmics Iván püconszki poszeszník bilí. Cëla krajína je poznala nyúvo imé, ár szo dúgo lét ritar bilí, lüsztvó v rédi drzsali i vszákomi dober tanács znali dati, csi je stoj v káksoj nevôli k nyím príso.

Jasz szem jáko lűbo i postűvao mojga ocsó, vsza szem vcsíno, ka szo mi zapovedávali. Ali oni szo dönok nê bilí z menom zadovolni. Oni bi radi zevcsenoga csloveka napravili z méne. Vu visise solé szo me dáli, ali jasz szem nikse vôle nê meo k vcsenyêj. Za postenyá volo szem sze vcsío teliko-keliko, ali brezi véksega názhaja. Gda szo ocsa vídili, ka z méme nidgár nede zevcseni cslovek, vö szo me vzéli z sôle, domá szo me sztavili i nyúvo vu Vanecsi lezsécse vérsztvo szo zapűpali na mené.

Tak szem zsívo nísterno leto, kak prôsen páver. Vu Martyánci szem dosztakrát vkűppríso z Ilonkov, sztároga Vitéz Mártona .cserjöv i jáko szem jo polűbo. Tákse namenyávanye szem meo, ka mo jo k oltári pelo, ali sztári Vitéz Márton je tó nikak nê steo privoliti, ár je on gizdáví vogrszki nemesnyák bíó i ednoga vogrszkoga nemesnyáka je zagledno vö za szvojega zeta.

Zopsztom szva sze molila, nika je nê hasznilo. Sztári Vitéz Márton je Ilonko, naj jo odlôcsi od méne, v Lendavo poszlo k szesztri.

Od toga hípa mao szem vszô volo zgűbo. Zsítek mi je zsmécsava bíla.

Eden jeszénszki vecsér szem na ceszti sztao pred nasov hízsov i na Ilonko szem mészlo. Prevecs zsalosztne szo bilé moje mészli, ár szo zadvecsera cigánje hodili po vészi i tákse glásze szo razsürjávali, ka je törszki sereg prékvdaro na Lendavo, i obládo jo je.

Rávno szem notri steo idti vu hízso, gda trí konyeníke vídim od Martyánec prék vu bísztrom tiranyi proti meni gêzdití. Pocsakao szem je.

— Goszpon Küzmics Iván rítara iscsemo, je pravo eden konyeník.

— Apa szo v hízsi, naj notri ídejo, szem pravo.

— Nemamo csasza, escse ete vecsér pri Grádi moremo bidti.

Naj vöpozovéjo goszpôda.

Apa szo rávnocs vöprísli.

— Lendvai Tamás szem, goszpon Bánfiva hadnagy. Muchtár bég z velkim seregom ide gori po Mürszkom dôli. Lendavo je zse obládao. Tak sze vídi, ka prôti Radgonyi sesé idti. Glász neszémo k Grádi Ungnad Kristofi. Lüsztvo sze naj vu goráj szkríje.

Konyenícke z tém dale tirajo. Kak blísk je té hér v moje szrcé vvaro, na Ilonko szem mészlo. Ali ocsa szo mi nê nyáli csasza na sztaranye.

— Stévi posli frisko lápca na brég, naj szlamo vuzsgé, tí pa idi zvonít.

Lápca szem poszlo, vu törem szem bészao i potégno szem zvon. Nê je minôlo pét minút, zse je goro ogen na brêgi. Lüsztvo je bezsécs prislo k nasoj hízsi. Apa szo pred nyí sztanoli.

— Priátelje, szo erkli, nemamo doszta cajta na zgucsávanye. Törszki sereg ide gori po Mürszkom dôli. Ví znáte, ka tô znamenúje. Escse v etoj nôcsi vsze krédi moremo szpraviti. Szaksi cslovek naj pokopa, ka vrêdnosztí má i nemre z szebom neszti na pobêg. Vgojldno vu zorjáj szaksi naj z máhrov, z kôlami z drzsínov krédi bôde na pobêg.

V toj nôcsi je niscse nê szpao. Jasz szem tüdi cêlo nôcs delo. Z prvêsega vrêmena szmo znali, ka Törcei nêjdejo vu goré. Zátó sze je lüsztvo vszigidár v goráj szkrílo, gda je törszki sereg na naso krajíno vdrô.

Drúgi dén szmo sze v dúgi redáj vlékli proti Macskôvcom. Ceszté szo púne bilé pobegnienoga lüsztva. Vu Macskôvskom gáji i vu Krízavszki goráj szmo szí szprávlali sztálise. Hüte szmo szí rédili.

Jasz szem vszigidár li na Ilonko mészlo : ka sze zsnyôv zgôdilo. Zvedávao szem od Vôgrov, ali niscse je nika nê znao od nyé. Nika morem vcsíníti.

Gda je kmica grátala, na pôt szem sze szpravo. Prêk szem sô na Vancsavszke bregé. Vído szem, ka je néba proti zhodi erdécsa. Szpoznao szem, ka Törniscse, gorí, Böltinci goríjo. Vise je nê bilô ognýov. Té pa Törcei nindri okôli Szobote morejo bidti, szem szí

míszlo. Prék szem vdaro proti Martyáncom. Niti ednoga cslovecsaga sztvorjênya szem nîndri nê szrécsao. Szkrívoma szem sô proti Szoboti. Od gorênszkoga kraja szem velko hrabuko csûjo. Zâto szem kôli krôzso proti cêrkvi.

Zse szem ôzdalecs zsalosztno popêvanye csûjo. Z popovszkoga skegnya szo múvali vö têt glászi. Blizse szem sze potégno i vido szem, ka tam Törçi sztrázsajo.

— Eti morejo bidti ti robi, szem szi míszlo.

Poszlúsao szem. Vcsászi szo popêvali, vcsászi pa Bogá molili. Naednôk vu mocsnom glászi csûjem :

Trdi grád je nas Bôg. .

Têt szo zagvûsno nasi luteránje. Peszem je hêjnyala. Pá szo Bogá molili. Té pa na ednôk navékse vu zsenszkom glászi csûjem :

Boldog asszony anyánk,
Régi nagy patronánk.

Têt szo pa zagvûsno vogrszki katolicsánci. Tak sze mi je zdelô, da bi poznani glászi bilí med nyími. Szkrbnêse kezûjem :

Kegyes szemeiddel
Tekintsd meg népedet
Segéld meg áldásra
Magyar nemzetedet.

— Ona je, ona je, szem goriszkrícso. Dosztkrát szem jo csûjo tô peszem popêvati vu Martyanszkoj cêrkvi.

Gvûsen szem steo bidti. Na pamet mi je príslo, ka szem segô meo z csúkovim glászom ryêj na znánye dati, gda szem k nyénomi ográdcseki príslo.

— Csúk, csúúk, csúúk, je táleto moj glász po krajíni. Törçi szo nika neravnoga nê na pamet vzéli. Té pa na ednôk csûjem :

Ôszi harmat után
Nagy hegyeknek ormán
Fujdogál a hideg szél

— Gvûsno, ka je ona tam, ár je tô tiszta nôta, z sterov je meni vszigdár na znánye dála, ka me csûje.

Dûsa sze je vu meni preobrnola. Prék plotá szkocsiti, i na Törce sze vrzsti szem steo. Ali na pamet vzemem, ka Törçi proti tisztomi

kraji nasztrégajo, gde szem jasz lezso. Tô mi je nazáj dalô pamet. Vído szem, ka eti neszmim dúzse oszتانoti. Nazáj szem sze potégno. Prék szem sô po voděj i v popovszkom rasztji szem dojszeo na eden pén.

Dugo szem szi premislávo. Tá jáko zsalosztna vogrszka nôta je nesztanoma vu moji vújaj cingala i Ilonke glász me je zsgao, kak ogen. Céli moj zsítek mi je pred ocsámi bío. Britke tozsbé szo sze zdigávale v mojoj dúsi.

— Zakaj szem púsztó Ilonko vu Lendavo, szem szi pravo. Kraj bi jo mogo odpelati od ocsine hízse, kakoli bi sze zgôdilo. Ali bi pa mogo za nyôv idti vu Lendavo.

— Tô je záto, ár szem vszigdár pokoren bío i vcsíno szem. ka szo mi drúgi zapovedávali. Szvoje volnoszti szem pa nigdár nê meo. Právi moski more szvojo volnoszt meti i z cêlov düsevnov mocsjôv sze more trêti proti szvojemi cíli.

— I kak szem jasz, tak je tüdi nase lüsztvó. Tá povrzse szvoje gnezdô, szvojo hízso, szvoje vérsztvó, szvojo cérkev i vu goré bezsí, kak bojazlívi závec, pa nika nemára za tô, ka sze z drúgim godí. Gda domô príde, hízso dojpogorêno, vérsztvó vöporobleno i cérkev dojporüseno nájde.

— Tô je pa záto, ár niscse ne gléda na szvoje szôszede, szaksi te nájcsednêsi scsé bidti. Kelko nász jeszte, po telikájsi potáj hodimo. Nega edne vôle, ednoga cila. Nikse vküprzscése môcsi nemamo.

Zmoszno goridjánye sze je zdigávale v meni. Ilonkov glász i té zsalosztne peszmi szo li dale sümíle vu moji vújaj i mocsno szo tirale mojo dúso. Vu toj ednoj vöri szem szploj drúgi cslovek grátáo. Tak szem obcsúto, ka szem do etoga mao szamo dête bio, ali zdaj zácsam moski grátati. Gori szem djao vu szebi, ka jasz morem Ilonko oszlobodíti i csi de mi tô djánye zsítek kostalo.

Tak, da bi me stoj tíro, szem bészso domô vo Krízsavszke goré k pobegnýenomi lüsztvi. Od ednoga do drúgoga szem sô i z gorécsimi rêcsmi szem nyím dojszpíszao, kaksí sors csáka na törszke robe. Z prígod szem példe naprêznoszó na tô, ka je moska dúzsnoszt. Szrcá lüsztva szo sze zácsala gíbatí.

Ocsó szem tüdi steo zadobiti mojemi cíli. Gúcsao szem nyím od moske dúzsnosztí, od krsesanszke lübéznosztí, od zslaosztanoga sorsa robov. Ocsa szo me li glédali, glédali i etak szo mi erkli:

— Stévi, tísi od včeránjega mao szploj drůgi cslovek grátao. Tvoj obráz z plaménom gorí, tvoje ocsi blizcsíjo i gucsís, kak szí nigdár nê gúcsao. Kak je tô premenývanye príslo, nevêm. Ali ovádim ti, ka sze tomi jasz prevecs radűjem. Vszigdár szem zselo, naj ti táksi bôdes, kaksi szí zdaj. Jasz bom te vu tvojem goridjányi pomágao i bozso pomôcs mo proszo.

Táksim recsám szem sze jasz jáko radűvao, nê szamo záto, ka szo ocsa escse nigdár nê gúcsali etak z menom, nego i záto, ár szem sze bojao, ka do oni proti meni.

Moske pa decske szem vu csupore raztálao, szaksoj szem ednoga zapovêdnika dao. Zácsali szmo szí rozsje réditi. Szekére ôcse i csákáne szmo na dúge stíle zbili. Vu prílcsni rokáj szo tá sztrasna rozsja.

Nagledűjevácse szem poszlo vö, steri szo mi hér prineszli od törszkoga serega. Zvedo szem, ka szo Törcei Radgonyo obszeli i ka Radgoncsárje mocsno protisztojjo. Zvedao szem tüdi, ka sze Vögri priprávlajo. Zvedao szem nadale, ka vu Szoboti nega vecs, kak sztô Törkov, kěj poszel je te robe sztráz sati.

Tak szem mészlo, ka je moje vrêmen príslo. V kmácsnoj nôcsi szem pelo moj sereg proti Szoboti. Od trí krájov szmo sze z velkov hrabukov na Törce szűnili. Oni szo sze na teliko presztrasili, ka szo malo protisztanênya kázali.

Doszta robov szmo rêsili, i doszta poroba najšli. Ali jasz szem za tô nika nê márao, szamo Ilonki szem sze radűvao.

Gda szo ocsa Ilonko pri meni vídili, zaszmejáli szo sze i etak szo erkli :

— Zdaj zse razmim, kaksi zrok je tebé premêno.

Sztári Vitéz Márton szo szamo telko pravli : Áldjon meg benne-
teket az Isten !

Karba János.

Drzsi sze li sztálno verne szkrblívoszti,
Szebê, drűge kvarí lűbec nemárnoszti.
Dober glász, postenyé je jáko lêpa plácsa,
Ali manyáki sze ne dá táksa dácsa.

Drúga szvêtovna bojna

Bojna sze je razsírila na vsze tále zemlé pa môrja. Té, od nigda mao nájvéksi bojnszki vrtél je v szébe potégno mále i szlabe drzsáve tak, kak velke i zmozsne. Szamo nísteri máli presztori jesztejo, gde escse mirovnoszt kralúje, ali tezske násztaji sze tú tak kázsejo, liki csi bi túdi vu bojni bíli.

Cslovek sze lékne, gda vsze dogotke premíszli, steri sze od trí lét mao godíjo i gorivrzse vu szebi pítanye : kak je mogócse bílô, ka sze je szvét vu málom csaszizse obdrúgim vu grozepúno bojno vtóno?

Drzsáv násztaje i historie brodécs nede nam zsmetno odgôvori dati na tô pítanye. Prevídite sze dá, ka szo nô te mále i szlabe, negó te velke i zmozsne drzsáve podgovorne za bojno, na prvom meszti : Anglia, Nemcsia, Francúzia, Itália, Japônia, Amerika i Ruszia. Têj drzsáv násztaje moremo broditi.

Anglia je vu szrêdnyem hípi vrêmena escse mála drzsáva bíla i nô je mêla vecs prebivalcov, kak Vogrszki ország. Ali nyéno szrcsno, szkrbno i delavno lúszto sze je nesztanoma povnosávalo. Nyúv szrecsen polozsáj na ednom, k europêjszkój szújoj zemli nájblizse lezsécsem zátoni je nyí na marinársztvo i trstvo pritiszno. Hajôvivali szo po cêlom szvéti i od 17-e létsztotine mao szo szi szprávlali szvoje kolônie, stere szo vu vezdásnyem vrêmeni nájvékse i nájbogátêse na cêlom szvéti. I v tom szo túdi szrecsni bíli, ka nyúva zemla kamenó vógelje, zselezo i drúge medíne vu velkój obilnoszti má vu szebi. Gda je na konci 18-e létsztotine szopôtni masín gorinájdeni, vsze je krédi i gotovo bílô, ka je k goriposztávlenyi velke indusztríe potrêbno. Od zacsétka 19-e sztotine szo sze velke fabrike vu vnozsini rédile, nyúve produkte szo pa szopôtni hajôvje razneszli po cêlom szvéti. Neszmerno bogásztvo je príslo vkúp v toj drzsávi. Na konci 19-e létsztotine je Anglia nájzmozsnêsa i nájbogátêsa drzsáva bíla ; na znanoszt, kulturo i civilizáció gledôcs je túdi na prêdnyem meszti sztála. Nyéna prezmozsna bojnszka flota je ládala na szvêtovni môrjaj i csúvala je angliske interesze. Angliski cslovek je zsítek,

delo pa domovíno najso vszepovszéd. Angliski dalecsglédajócsi drzsávnícke szo pa pazili na tô, naj té vugoden násztaj kêm duzse drzsi. Prílicsna angliska diplomácia je pa vszigdár najsla prílike, z sterimi je szebi priátele i zavéznike znála szpraviti.

Nemcsia rávno tákse szcsne, szkrbne i delavne lüdé má, kak Anglia. Kultura sze je pri nyíj tüdi rano razvíjala, ali Nemci szo nê slí na môrje, nê szo vandrali vu velke dalecsíne. Kolonie szo szí tüdi dugo lét ne szprávlali. Vu Szrêdnyoj Európi szo osztanoli i vu poszebni szteblaj pa drzsávaj, kak Preuszi, Szaxonje, Bajorje i Ausztríci szo zsiveli szvoj národen zsítek, i szamo gdate szo sze vu velke vküpnoszti, vu Rímszko i Ausztríjszko caszarstvo vküpzévzali. Vu drúgoj polovici 19-e létsztotine szo prevecs zmozsní zácsali gratívati, nájmre od 1871-oga leta mao, gda szo Francúze vu bojní obládali. Od toga vrémena mao sze je indusztría pri nyíj tüdi krepko zácsala vöosznoviti, ár sze kameno vögélje vu velkoj obilnoszti nahája vu nemskoj zemli. Velki varaske szo posztanoli i prebivalsztvo sze je vu velkoj meri povnosávalo. Nístere ménse kolonie szo szí tüdi szpravili i nyúvo marinársztvo je krepko zácsalo gratívati. Vu znanoszti, kulturi i civilizácii szo Angole doszégno, vu nísteri vèkaj escse pred nyí prísli. Zácsala sze je borba z Angolmi. Rodbínszka szvaja je vszigdár ta nájhújsa, ár neszmmo pozábiti, ka tève dvá národa z edne-iszte indasnye vretine szhájata. Kak poszlednica je v 1914-om leti vövdánila prva szvétovna bojna. Vu toj bojní szo sze Nemci kak prevecs mocsen národ szkázali, no csi szo sze podati mogli. Rávno záto je Verzájszki mérzvézek neszmerne zsmécsave szklao na nyí. I têt delavni, potrplívi i pokorni lüdje szo vsza presztáli, szamo ospotanye i oszramoténye, sterim szo vödjáni bílí, je ji prevedno drásgyilo. Kolonie szo szí tüdi nazáj steli szpraviti, ár lüszto vu Nemcii prevecs na gôszti zsivé, na eden kvadrát kilometer 130 dús szpádne. Priprávlali szo sze na edno drúgo bojno. Vu perszoni Hitlera szo ednoga szcsnoga i zmozsnoga voditela dôbili, kí je zselénye národa szpoznao i znao je lüszto voditi i diszciplinérati. Vu zgotávlanyi bojnszki skér je nemska znanoszt na nájvisiso sztubo sztópila. Vu rêji tankov, letálszki masínov i podmorszki hajóvov ji je niscse nê doszégno. Nemska vojszka je z znanosztjov szvoji voditelov, z osznovlenosztjov katonov i z navdúsenosztjov i diszciplinov vszákoga neobládana grátala.

Francúzi szo v 17-oj i 18-oj lětsztotini ti prědnyi bilí na cělom szvěti tak na zmozsnoszt, kak na kulturo i znanoszt gleděs. Doszta koloníj szo szí znali szpraviti. Ali Napoleonove bojne na konci 18-e i vu zacsětki 19-e lětsztotine szo národi doszta skōdile. Szvoje prvo meszto szo nē mogli obdržsati, nazáj szo szpadnoli. Nájvéksi szpadáj je vu 1871-om leti priso na nyí, gda szo proti Nemcom bojno zgúbili Po tom zsalosztnom pripetjé je szrcě vszákoga Francúza edna míšel obhodila: nazájplácsati i zadomesztíti! Na vsze drúgo szo malo szkrbnosztí meli, na indusztrío szo malo trosili, polszko delo szo tūdi zapúsztili, vu znanosztí i civilizácii szo tūdi zaosztanyūvali, ali na vojszko szo niksega trūda i niksi pēnez ne sajnálivali. I rěszan sze je nyím poszrecsilo Nemce vu 1914—1918-oj bojni obládati, ár je nyúva zaszlūsenoszt bíla, ka je Velki Antant vu toj bojni zmágao, nē pa Angolov i Taljánov. Pri Verzájszkom mérzvézanyi szo sze Angolje, Amerikanci, Japōnci i Taljánje nazájpotěgnoli i dopúsztili szo Francúzom, naj oni szprávlajo mér, táksega, kaksí sze nyím vídi. Pri tom znamenítom i boděcsnoszt odlocsēcsem deli je pa té, ovak jáko cseden i szimpatiesen národ szvojo csednoszt zgūbo, szamo sze je obládnosztí radūvao i pozábo je vu prisenoszt glédati i za szvojo boděcsnoszt sze szkrbėti. Delo mérzvézanya je na Clémenceau-ja, na Tardieu-ja i na drúge, k nyima glíne, velke recsí glaszcěse mōzse zavūpao. Nē je bilō neszpametnēse i bole bedászte politike, kak tiszta, stero szo tēj mōzsje sztvrīli i szledí drúgi politikuske naszledūvali. Gorposztávlena Národna Līga je nē voděsa násztava, nego cintor bío, gde je vszáka tozšba i vszáka bōgso boděcsnoszt cělajōcsa míšel pokopana. Csehszki politikus Benes, té vragícsek europějszke politike je ládao v nyěj. Inrikálivati je znao, náj mre proti Vōgrom, ali szlēpi je bío, gda szo véksa pítanya naprěprísła. Nē je na pamet vzeo, kaksá mōcs sze priprávla vu Nemcsii. Tá neznanoszt i zvísenoszt je razísła po cěloj Eurōpi. Polszki generáliske szo oprěto glászili, ka nyúva vojszka szamo nísterne dnéve potrebūje k naprěiděnyi do Berlina. Francúzi szo vōrvali Benesi, na Maginot-ovo línio mocsínov, na Polōnio i na Máli Antant szo sze zavūpali. Nē szo na pamet vzěli, ka je Máli Antant poděrajōcsa hizsa, stera sze száma od szébe vkúpszūne, i nē szo sze priprávłali ne edno nōvo bojno.

Vu Itálii je znanoszt pa kultura na nájvisisoj sztubi vu 15-oj i 16-oj lětsztotini sztála, no csi je v tom vrěmeni nyěni politicsen

polozsáj prevecs szlab i szmecseni bíó, ár je na mále szamosztójne drzsáve bíla raztálana, stere szo sze nesztanoma bojűvale. Té násztaj je do 1871-oga leta drzsao, gda je Uníta (Zdrűzsena) Itália gorpostávlena. Od toga csasza mao sze zácsa razvíjati, ali zmozsnoszt i prestímanye szí szamo pomali zná szpraviti. Drzsáva je neszrecsna v tom, ka je velki tál nyénoga presztora neroden, kamenoga vògelja, zseleza pa drűgi medín tűdi nema. Ali racsűn nyénoga prebivalsztva sze je dònok od leta do leta povéksávao tak, ka je vu szlédnyi létaj 130 dűs bílò po kvadrát kilometri. Z vszòv mocsjòv szí je stèla kolònie szpraviti, da bí nyéno vísesnye lűsztvo meszto i zsítka mogòcsnoszt dòbilo. Rávno za toga zroka volo sze je v 1915-om leti pridrűzsila k Velkomi Antanti i bojno je napovèdla Nemcsii i Ausztrii, ár sze je vűpala, ka pri mérzvézanyi kolònie dobí. Ali nê je dòbila, nemske kolonie szo Angolje pa Francűzi szebi zdrzsali. Nezaovolnoszt je lűsztvo proti komunizmusi gnála, szamo Mussòlini-va navdűseno delo je drzsávo od toga pogűbela obarvalo. Pod nyegovim voditelsztvom szo sze násztaji pobògsali i nyemi fundament dáli na napádanye Abeszínie. Z podzajènyem té velke i z tála rodne zemlé szí je Itália szprávlá tiszto kolònio, stero je tak dugo lét zselèla. Ali nyéni prvəsi zavèznicke szo nyèj tò tűdi nê vòcsili, tak szo jo vu nemsko krílo zagnali i posztao je te takzváni Rím-Berlin-náred.

Japán sze je vu kulturi, civilizácii i znanoszti krepko pozdigávao od 1854-oga leta mao, gda je européjszkim hajòvom szvoje bròde òpro. Nyegova indusztría sze je z nevòrvanov bisztròcsov vòosznòvila. Velki varaske szo posztanoli i lűsztvo sze je vu velkoj meri povnosávao, vu sésztdezèti létaj sze je poduplèralo tak, ka zdaj 200 dűs zsvé na ednom kvadrát kilometri. Rodnica je drzsávo szkòpo obdarűvala. Zemla je brèzsna i z tála nerodna, kamenoga vògelja, zseleza, olija nema. Japònci szo vu 1914-om leti rávno záto prisztòpili k Velkomi Antanti, ár szo sze vűpali, ka velke kolònie dobíjo. Ali vkanili szo sze rávno tak kak Taljánje. Záto szo sze tűdi priprávlali na nòvo bojno. Nê szo szkrívali nyűve cíle : nòve presztore seséjo podzajèti, Khíno pod szvojo oblászt seséjo szpraviti i vu Ázsii zgornyo vodécsò oblászt (hegemonio) seséjo zadobiti, tákso, kakso Anglia vu Euròpi má.

Amerikanszke Zdrűzsene Drzsáve povòli májo dobre, rodne zemlé. Ali nyé presztor je dònok prevecs rètke naszeljeni. Na kvadrát

kilometer szamo 16 dűs szpádne. Pétkrát vecs lűsztva bi tam leko zszivelo, kak zdaj zszivé. Zemla vu obilnoszti má vu szebi kameno vògelje, zselezo, kufer, oli, z recsjòv vsze, ka indűsztría potrebűje, záto sze je vu prevelkoj meri vòosznòvila i drzsáva je tipicsna indrusztrijszka i kapitaliszticsna drzsáva posztánola. Neszmerno bogásztvo sze je szpravilo tam vkűp. Vszáka indűsztría pa za szvoje produkte nòve presztore iscse. Tak je tá prevelka, ali rêtko naszeljena drzsáva tűdi zselêla kolònie. I szprávila szí je domá, pa tűdi na zátonaj Tihoga òcéána. Zmosznoszt, bogásztvo i visisoszt zselejòcsa dűsevnoszt premocsni fabrikántov i kapitalisztov je vòosznòvilo stímanye, ka szo oni ti nájkrepsi na cêlom szvétí, tak pravico májo zapovedávati na Tihom òcéáni i na cêlom szvétí. Tá mízsel je jì vu bojno zagnála.

Ruszia je na presztor gledòcs nájbéksa drzsáva szvétá. I na tom prevelkom presztori vsze jeszte, ka je csloveki drágo: dobra rodna zemla, kameno vògelje, zselezo i drűge medine, oli vu velkoj obilnoszti. I dònok je prevecs na rêtki naszeljena, komaj 8 dűs szpádne na kvadrát kilometer poprêcsno. Tű bi deszétkrát telko lűsztva leko zszivelo. Stero pa zdaj tam zszivé je v kulturi, civilizácii i znanoszti zaosztányeno. Cslovek bi tak mízszlo, ka do bolsevicke potom, ka szo prêkvzéli vládo i oblászt, cêlo nyűvo mòcs na gori-zdignenye nyűvoga pròsznoga lűsztva presztávlali. Ali oni szo nê tô vcsínili, nego szo sze grozno priprávlali na nòvo bojno. Velke fabrike szo zgrűntali na zgotávlenye bojnszke skéri, i oboròzsivali szo lűsztvo. Ocsiveszno proti Euròpi, gde szvoj szisztém scsêjo gorposztaviti.

Z naprêdánoga sze dá víditi, ka Anglia szvoje ládanye obri szvétá scsê goriobdrzsati i Amerika nyêj v tom pomága z tòv mízszel-jov, ka, csí nacsí nede slo, ona vzeze prêk ládanye obri szvétá. Francűzi szo sze radiűvali obládanyi i nê szo sze priprávlali na nòvo bojno. Itália szí kolònie scsê szpraviti. Japán szí tűdi nòve kolònie zselê i vu Ázsií vodécso oblászt scsê zadobiti. Nemci szvoje prvêse kolònie nazájszpraviti i edno nòvo Europo scsêjo gorposztaviti, stera de pod nyűvov vodécsov oblásztjov sztála. Ruszi szvoj szisztém na Euròpo scsêjo przisziljávati. Vsza imánya, poszesztva, vérsztva — mála ali velka vsze edno — nê razdelíti, kak doszta lűsztva blòdno mízszli, nego za drzsávne scsêjo djáti. Nyive, trávnické,

gôscse, hizse, fabrike, vsze vsze de drzsávno. Lüdjé nedo nika meli, drzsávi do delali. Vadlűványe tázbriszati i cérkve dojporűsiti scsésjo.

K koncovi vrzsmo eden krátek pogléd na naso jezerolétno domovíno. Vogrszki ország je od prvi létosztin zgrűntanya mao nê vecs meo podzajécse cíle. Krscsansztvo i záhodno kulturo je bráno proti vdérjajôcsim Kúnom, Besenyövom, Tatárom i Törkom. 400 lét dugo je, szvojo szloboscisíno bráno proti Nemcom, Francúzom i Ruszom. Vu prvoj szvétovnoj bojni je tűdi nê meo podzajécse cíle. Za postenyá i moske dúzsnosztí volo je sô v bojno. Gda sze je pa vu tekáji té bojne ruszuska vojszka vövlējala proti Vogrszkomi országi, té je pa szvoje gránice bráno. Niti eden národ je nê telko krvi zgűbo v toj bojni, kak Vogrszki ország. Gda je naprê trbelo idti, i gde je edno zmenkanye vö trbelo szpuniti, tá szo Vögri bíli posztávleni, ár sze je na nyúvo neposzebicisno vitéztvo mogôcse bílô zavűpati. Po krvávom áldovi sze je pa obprvim zmôtjeno válovje bolsevizmusa vlējalo vö na nász, obdrűgim szo pa protivne vojszke obszele nase zemlé. Potom szo pa zmoszni vihérje lagve náklonosztí pójali na nász i velka povôden ogrízávanya je tekla okôli nász, ali nasa batrívnoszt je nê bíla vlomjena, volo szmo nê zgűbili, vu prísesztnosztí i v pravici szmo sze vűpali. Vszáki tűhinec je vido, ka je réd nazájposztávleni i ka sze cêli ország vu kulturi, vu indusztrii krepko pozdigáva. Vodécsi angliski, francűski, amerikánszki politikuske szo dosztakrát vöoznanili nyúvo zadovolnoszt obri nasega naprêidênya i nyúvo sajnálivanye obri toga, ka szo országa velko historio prvle nê poznali. Vu drűgo szvétovno bojno szmo tűdi za postenyá volo slí, kak verni zavéznicke i niksí zrokov nemamo sze zbojati od prísesnosztí. Kakoli príde, nas ország je mocsna i sztálna pecsína Szrêdnye Europe i táksi tűdi osztáne.

Korát na zlátom sztôci je tűdi korát.

Blájzsensztvo je lezsê zapraviti, kak szpraviti.

Prázén piszker pôcsi, gda ga k ognyi denes.

Krônika bojnszki dogotkov

1933. Vu Nemesii Hitler vzeme v szvoje roké oblászt.
1935. Nemski ország i Vogrszki ország vösztopi z Národne Lige.
1935. okt. 3. Taljánszka vojszka napáda Abeszínio.
1936. jul. 11. Rím — Berlin náred sze goriposztávi.
1936. jun. Spanyolszka pörgarszka bojna sze zacsne.
1938. márc. 11. Nemska vojszka vu Ausztrío ide i v stiri dnévaj jo obszéde.
1938. Velka nemirovnoszt vu Csehszkom országi, Runciman angliski politikus príde.
1938. szept. 14. Chamberlin pri Hitleri v Berchtesgaden-i.
1938. szept. 20. Angliski i francúski drzsávnické vöповéjo, ka sze Csehszkoga országa gránice morejo premeniti.
1938. szept. 30. Vküppridénye vu Müncheni Hitlera, Mussolini-va, Daladier-va i Chamberlin-a. Nemska vojszka Szudeto-nemsko krajíno, Vogrszka vojszka zgornyi tál vogrszke zemlé obszéde.
1939. márc. 15. Nemesia obszéde Csehszki ország, gori sze posztávi Csehszko patrônustvo.
1939. márc. 16. Vogrszka vojszka obszéde Podkárpatzsko zemlo.
1939. márc. 23. Szlovákia sze goriposztávi.
1939. ápr. 7. Taljánszka vojszka obszéde Albánio.
1939. máj. 23. Nemski-taljánszki zavézek.
1939. aug. 21. Nemski-ruszuski zavézek.
1939. szept. 1. Nemska vojszka napáda Polônio.
1939. szept. 3. Anglia i Francúzia bojno oznani Nemesii.
1939. szept. 19. Nemska vojszka je obszédla celo Polônio.
1939. szept. 28. Nemesia pa Ruszia sze zglíjata na Polônio gledôcs.
1939. okt. 6. Hitler mér porácsa Anglii i Francúzii.
1939. nov. 30. Ruszia napáda Finszki ország.

1940. márc. 13. Finszki—Ruszuski mér.
1940. ápr. 9. Nemcsia obszéde Dánio i napáda Norvégio.
1940. máj. 3. Angolje i Francúzi tam nyájo Norvégio.
1940. máj. 10. Záhodna bojna sze zacsne.
1940. máj. 14. Hollandia dolidene rozsje.
1940. máj. 28. Belgium dolidene rozsje.
1940. jun. 4. Angliska vojszka pri Dünkircheni vujde.
1940. jun. 10. Taljánje bojno oznanijo Anglii i Francúzii.
1940. jun. 14. Nemska vojszka vu Párisi.
1940. jun. 21. Premir vu Compiègne-i.
1940. jul. 12. Pétain vzeme prék oblászt v Francúzii.
1940. júl. 19. Hitler znôva mér porácsa.
1940. aug. 30. Vogrszki ország v Besci oblászt dobí eden tál Erdéla obszeszti.
1940. szept. 4. V Rumánii Antonescu vzeme prék vládo.
1940. szept. 27. Nemski—Japonszki—Taljánszki trôji zavézek.
1940. nov. 20. Vogrszki ország sze pridrúzsí k trôjemi zavézki.
1940. dec. 12. Vogrszki ország i Jugoszlávia podpíseta priátesztva zavézek.
1941. márc. 25. Cincár-Markovics v Becs potúje na podpíszanya Zavézka med Nemcsiov i Jugoszláviov.
1941. márc. 27. Belgrádszki pucs.
1941. ápr. 3. Teleki Pál sze oszmrti.
1941. ápr. 6. Belgráda bombardéranye.
1941. ápr. 12. Vogrszka vojszka zacsne zaszedbo Bácske.
1941. ápr. 16. Vogrszka vojszka obszéde naso krajíno.
1941. ápr. 17. Jugoszlávská vojszka dolidene rozsje.
1941. ápr. 30. Grcski ország sze k Nemcsii pridrúzsí.
1941. jun. 22. Nemcsia bojno zacsne proti Ruszii.
1941. jun. 27. Vogrszki ország i Ruszia v bojni.
1941. dec. 8. Japán bojno oznani Anglii.
1941. dec. 11. Japán bojno oznani Zdrúzseni Drzsávam.
1941. dec. 23. Hongkong v japonszki rokáj.
1942. febr. 11. Singapur v japonszki rokáj.
1942. márc. 6. Jáva v japonszki rokáj.
1942. jul. 2. Szebasztopol szpádne.
1942. jul. 7. Voronyezs, jul. 8. Kurszk szpádne.

1942. jul. 11. Nemci Don doszégnejo.
1942. jul. 18. Vorosilovgrád szpádne.
1942. jul. 24. Rosztov szpádne.
1942. aug. 7. Maikop v nemski rokáj.
1942. aug. 27. Zacsne sze napád na Sztalingrád.
1942. nov. Velka angliska ofenzíva v Szevernoj Afriki.
1942. nov. 17. Zdrúzsene Drzsáve v Szevernoj Afriki.
-

Hváli, ka je hválno, lúbi tô szpodobno.
Kí rad graja drúge, csiní neszpodobno.
Nega tú angela, falinge vszí mámo ;
Priétni bôdemo, csi sônati známo;
Falinge ti drúgi na dobro obrnés,
Csi mészto grajanya szam szebé povrnés.

Lepsa dobra jákoszt, kak nájlepse líce,
I lepsa csisztôcsa, kak cifre halíce.

Csi tebi tva szreca vszigdár nenagája,
Szpozna, kaj i z szrecse vcsászi kvár prihája.

Na tiszto drêvo sze lúcsa kaménye, stero dober szád vgája.

Csi sze ogíbatí nescses te jálnosztí,
Szramoto szí szprávlas, rédis pôt zsalosztí.*)

*) Ete, na rázlocsni mészta, j vöpostampane môdre 'míszli i prílicsne
recsí szo z Augusztich Imré-a, Barla Mihály-a, Kardos János-a, Kossits
József-a kníg vövéte,

KAK SZE TRBĚ ZSENITI?

Po lôgi lécse,
Po sztebli szêcse
Edna zsúta zsunica.
Ledrajlolala!
Edna zsúta zsunica.

Po lôgi blodi
Za zsunov hodi
Eden mládi mladénec.
Ledrajlolala!
Eden mládi mladénec.

»Ne sztrélaj na mé,
Ne bêszi mené,
Pa ti nika prav povêm.
Ledrajlolala!
Pa ti nika prav povêm.

Jasz bom te vêsíla,
Nem te noríla,
Kak sze zseli zseniti.
Ledrajlolala!
Kak sze zseli zseniti.

Ne jemli szi tí,
Csi csedén szi tí,
Edno túzsno dovico.
Ledrajlolala!
Edno túzsno dovico.

Ár túzsna dova,
Kak számna szova,
Ti je púna krêganya.
Ledrajlolala!
Ti je púna krêganya.

Tí szi lí vzemi
Zvézsi szi k szebi
Edno dobro devojko.
Ledrajlolala!
Edno dobro devojko.

Ár tá devojka,
Kak golôb krotka,
Ti je púna veszeljá.
Ledrajlolala!
Ti je púna veszeljá.

Po lôgi szkácse,
Dáva tanácse
Edna zsúta zsunica.
Ledrajlolala!
Edna zsúta sunica.

M á l e s p a j s z n e z g o d b e .

Vöprebráne z Amerikánszki Szlovencov Glász-a.

- *Kelko palinke szpijéte dnérno?*
 - *Káksi desztét, petnájszet kúpíe.*
 - *Ví neszrecesen cslovek, ne bojíte sze, ka vász tô na nikoj szprávi?*
 - *No nê. Vê mi pa vszîgdár drûgi placszûjejo.*
-

Jancseka píta skolnik :

- **Znás tí Jancsek, z koj szo pilí lûdjé, gda szo escse nê meli kupice?**
 - **Z glazsa, — právi Jancsek.**
-

Vu ednoj tôzshi szta sze fiskális pa te, kak vrácsni expert na-zôcsi-bodôcsi doktor stükala :

- Doktorje dosztakrát zablôdijo — právi fiskális.
 - Da pa fiskáliske tûdi vecskrát zablôdijo — je odgôvoro doktor.
 - Szamo ka doktorov zblôda nyúvoga áldova pod zemlô potégne — právi fiskális.
 - Fiskálisa zblôda pa áldova obri zemlé na gôge potégne.
-

Skolnik od krádnénja gucsi vu ednoj vesznácskoj sôli. Med têm na pamet vzeme, ka Môric ne poszlûsa tá.

- *Hej, Môric, pověj mi, ka szam jasz, csi z tvoje zsebke vözzemem 100 dollárov?*
 - *No, goszpon skolnik, csi szte ví mogôcsi tô vesiníti, té szte ví eden velki compernyák !*
-

Zsenszka, z velkim jávkanyom bezsí k môzsi i nyemi právi :

- **Jaj, jaj ! ... Neszrecsno dête ...**
- **Ka, ka sze zgôdilo? — píta môzs.**
- **Jaj, jaj, Stevek je edno gombosnico pôzsro !**
- **I za toga volo rédis tákso velko lármo? Eto más edno drûgo gombosnico meszto tîszte.**

Barbêr je ednoga cigána z ednov zbezsno v brítvov brío tak, ka szo cigáni szkuze tekke z ôcs od veľke bolezni. Med tēm pa pri szôszedi mocsno zacsne cvíliti edna szvinya.

— Jáj, ká je tó? — sze zoszága cigán.

— Nika, szamo szvinyo kolejo pri szôszedi — pomíri cigána barbêr.

— Ájjáj, ták szám mészlo zse, ka tó szvinyo tüdi bríjejo.

Máli Jancsek pri vecsérji tróbi :

— Nescsem zsupe jeszti, ráj bi cukér jo.

Mati ga szigurno nadigáva :

— Mores jeszti malo zsupe, mores bôgati tvojo mamó.

Ocsa na tó etak právi materi :

— Ti zsenszka tak szigurno je nê szlobodno zapovedávati deteti. Nesznis ga priszílávati, csi ednók nescse jeszti zsupe.

— Te pa vecs nemo nyemi nika právla. Csi tí bole znás, kak trbé z detetom djáti, te ga tí osznávlaj — je právla zsenszka razburkano môtzi.

Zdaj je te ocsa vzeo naprê máloga Jancseka :

— No, Jancsek, boj vrli i pojêj tó fáinszko govénszko zsupo. Ali csi me nebos bôgao, tak te plúsznem za vûja, ka bos zvêzde vido.

— Kak te je prijéla gori zsena nicô, gda szi z kresmé domô príso?

— Niti nê gúcsi od toga. Nezgovorno je leszkátala i vu csemeráj szi je vlaszé szkübla.

— No, té szi tí escse szrecesen bíó. Moja zsena je pa nê doszta leszkátala i meszto szvoji je moje vlaszé szkoron vsze vöposzskübla.

Lord novine csté, gda notri pribezsi nyegov inas z etim glászom ?

— Milosztíven goszpôd, proszim, milosztívna nyúva goszpá mérajo !

— Tak ? — odgovóri lord mirovno. — Idte, pa jo pitajte, ka je nyéno szlédnye zselénye.

Kohnojca je szlobod vzéla od szvojega mozsá i odpotúvala je na pogléd szvoje rodbine.

Za edno vöro je Kohn zacsújo, ka sze je pod cúgom pôdro eden môszt i vszí pôtnicke szo zsítek zgúbili vu velkoj neszrecsi.

Kohn je goripoíszkao szvoje pajdáse v ednoj kresmêj. Vszí szo sze nájbôgse csútili i veszelíli, gda sze ednók odpréjo dveri i notrisztôpi Kohnojca.

— Ka to pomêni, — je jeklao Kohn — te szí pa tí zsíva osztála?

— Tak je, velko szreco szam mêla, ka szam zamúdila zselez-nico.

— Vídís Rebeka, — právi Kohn popárjeno — kelkokrát szam ti pravo, ka sze ne oblekávaj tak dugo, ár zamúdís zseleznico.

Escse vu indasnyem dobrom szvéti sze je zgôdilo pri oszem-deszét-trétjem közöskom regimenti, ka je káplár abrichto regrute, sterim je nikak nê slo vu glavô, ka pomêni rechtsum pa linksum. Ednók je csemeren grátao te káplár i eto je pravo :

— VÍ bedászti bundaske, rekcum je glí tô, kak linkcum, szamo ka naôpak.

Obsztaráni trzsec etak právi szvojemi színi :

— — Znás, színko, zse szam sztári i trűden grátao, trstvo prék dam tebi, jasz mo pa pocsívo.

— No, ocsa vê szte pa escse mocsni pa zdravi. Nikelko lét escse leko delate, potom va pa obádvá pocsívala.

Edna goszpá je krscsák küpüvat sla. Szlűsbenica jo je szprevájala vu baoto i etak jo pohválila, gda je goszpá gorprobala prvi krscsák :

— *Prevecs sze vam sika, ino tak sztojí, kak csi bi ga na vaso glavô zlejáli.*

Goszpá sze poglejúje v gledali i píta szlűsbenico :

— *Zaisztino sze mi tak trno sika ete krscsák?*

— *Nezgovorno sze vam sika, goszpá. Csi bi níksega drűgoga gvanta nebi oblekli na szébe, szamo ete krscsák, te bi vász tüdi vszaksi, mocsno glédao na vilíci . . .*

Ednoga kmeta kocsis je drva pelao domô, ali v ednoj blatnoj vilici szo kôla véznola. Na tô je kocsis csemeren grátao i zacsno je preklínyati szvoje konye :

— Hej, da bi vszi tiszti húdi vragôvje odneszli váj z tēmi saj-travami tacami, te pa nete vlekli kôla domô szvojemi preklétomi, maflasztomi vérti ? !

Csúje tô eden policáj i etak opomína toga preklínajôcsega kocsisa :

— Boj tjú vesaszi, tvojem Poncius Pilátusi, da bi bár grum zdaj na ednôk v tébe vdaro z tvojimi konyami i z vértom vréd, te pa nevês, ka sze ne sika preklinyati ?

Môzs : *Vűpas tí meni tô praviti, ka szam jasz píjen bío nicô, gda szam domô priso? Kak mîszlis tí tô?*

Zsena : *Te szí pa vëndar v trêznoszti premetávao v hízsi, ka szí escse szto prevrgao, tí bosnyák tí !*

Môzs : *Z trêzním cslovekom sze tákse tüdi zgodí.*

Zsena : *I to tüdi zatajís, ka szí me küsűvao, tí na gôge valon tí !*

Môzs : *Pfuj, no té szam dönok píjen mogo bidti, kak edna szvinya !*

— Stevan szôszid ! Stevan szôszid ! Eden rôpar je rávno zdaj plêzo notri na zádnye okno privasz.

— Hm, té neszrecsen cslovek. Vê nigdár nepozábi tiszto, ka on zdaj od moje zsené dobí. Ona szí gvűsno tak mîszli, ka szam jasz priso tak kesznô domô.

Birôv : Szte Ví omôzsena zsenszka, ali dovica ?

Zsenszka : Dovica szam.

Birôv : Kak dugo szte dovica ?

Zsenszka : Stiri lêta.

Birôv : Máte deco ?

Zsenszka : Edno dvê leti sztaro csérko.

Birôv : Tô ne razmim. Gda je mrô vas môzs ?

Zsenszka : Pred stirami létami.

Birôv : Tô sze nemre prerazmiti.

Zsenszka : Ka sze nemre prerazmiti, goszpon birôv ? Vê je pa moj môzs mrô, nê jasz.

- *Tebi szamo roglôvje falijo, ovak bi popolen szomár bio.*
 - *Vê pa szomár nema roglôv.*
 - *Te je pa vrêdi. Popolen szomár szî.*
-

— **Znáte ví tô, ka je vláda prepovedla vödávanye tiszti novín, stere szo kritizêrale ravnanye?**

— **Tô je nika nê, jasz pa escse i tô znam, ka vszáko píszmo, stero z tühinszkoga príde, gori odprêjo.**

— **Je tô isztina? I zakaj delajo tô?**

— **Záto, ka ovak nebi je mogli precsteti.**

Eden varaski eslovek je v edno vész potüivao, gde je nikse delo meo. Vu kresmêj szî je vzeo szálas. Prvle kak bi szpát sô, je eden veker proszo od kresmarice.

— *Prinasz je tákse nê¹ potrêbno, — právi nyemi zsenszka.*

— *Mí mámo dobroga kokôta i tiszti vász vgojdno gvüsno gorizbüdi.*

— *Tak tüdi dobro, — odgovorí varásánc — té ga pa gori-potégnite i zglíjajte ga na trifertále sészt.*

Dvá svércara szta sze vu krávjo kôzso potégnola, eden vu prêd-nyem, drügi pa vu zádnyem táli, szredíno szta pa napúnila z vszejéle blágom i tak szta sztápala proti gránici, kak csi bi sze krava pászla na trávniki. Kak ideta lepô pomali vu etoj krávjoj formi, te zádnyi na ednôk krícsati zacsne :

— *Hej, pajdás, bésziva zdaj !*

— *Ka za nevole jeszte? Véndar granicsára vídis?*

— *Nê granicsára, nego eden velki bik bezsí za nama.*

— **Kelko kosta edna kila têtj kolbászov — píta edna zsenszka hentesa.**

— **2 pengő 80 fillêrov, — odgovorí hentes.**

— **Kak je tô? Vê pa etom prêk te ov hentes rávno tákse kolbásze za 2 pengő 40 fillêrov odáva?**

— **Zakaj pa ne idete tá i ne kúpite tam?**

— **Záto, ka zdaj ji nema.**

— **Hja, tak ! Gda ji jasz nemam, té je za 1 pengő pa 20 fillêrov odávam.**

Trpécsi lüdjé

NA SZTOUJEZERO ÁLDÜJEJO PO
SZVEJTI VECS KAK 35 LEJT OBSZTO-
JÉCSI INO V VSZEM SZLÜCSÁJI
POMÁGAJUCSI PRÁVI

Diana-sósbornszesz

steri zvönrédnó szredsztvo prouti bolecsináJ,
z szvojev esinkovitosztvojev je nájbogse do-
máese vrásztvo.

Nücajo ga v razliesni szlúcsájaj, moski
zsenszke i deca, mládi i sztári, kak
branalno i moues dávajoueso szredsztvo,
za vtihsanye bolecsin, odzüvna za
maszejranye, odznoutra na cukri pár kaplie,
ali edno málo kávinzsko zsileo.

Pred ali za tezsxim delom tejlo jáko
ofrisa.

Pri kresaj ali gorbuřkanyi v zselodei
vász pomiri.

Onemogloszt, trüdnoszt, noug-, hrbta- i
kriszbolecsíne Diana-sósbornszesz z masej-
ranyom v pár minutaj odprávi bolecsíne,
ár vecs krvnosztí naprávi, na bolécsom
táli tejla.

V velkoj vrocsíni hládí in goriofrisa.

Pri raszhladjenosztí, z gargarizeranyom
deszinficera i ogvüsa, ka hitrej ozdrávi.

Pri bolejnvi zobá denimo v Diana-sósborn-
szesz namocseno vato ali namazsimo
boléese meszon okolik zobá, tak bolecsíne
hitro vtisajo.

Tisztí, kí doszta peski hodijo ali sztojijo,
i nogé ne zdrzsíjo tou, nedo esütíli bole-
csíne esi dnévno zmaszerajo z Diana-
sósbornszeszom.

Vecs kak 35 lejt, odkée mao Diana-
sósbornszesz poznajo, ga lübjó i postüjéjo,
doszta-doszta millon glazsou v szo zse
ponücali nej szamo na Vogrszkom, nego po
cejlom szvejtí i na sztoujezér betezsnikov
áldüje gorinájdítela.

Diana-sósbornszesz sze povszédik dobí!
(V apoteki drogériji, pa tüdi nájménsi
baotaj.)

Csi sze gdér nemre dobíti (na példo na
vészi), tá po posti v paketi po povzétji
franko poslemo 8 probaglazse, 4 mále, 2
szrejdnviva ali 1 velki glazs:

Diana Ipari és Kereskedelmi Rt.

Budapest, XIV., Angol-utca 17-19.

HARISNYA

KÜLÖNLEGESSÉGEINK

Herlysselyem:

MON CAPRICE
HOLLYWOOD

Máselyem:

FAVORITA
HERCULES, STB.

GUMIFIX, KNICKY, STB.
KESZTYŐ, SZALAG, ZSINÓR

GRÁNER TESTVÉREK

FEHÉRNEMŰ

KÜLÖNLEGESSÉGEINK

ASTRAL

•
GARANTOS

•
ALASKA

FÉRFI-, NŐI- ES GYERMEK TRIKOSÉLYEM
BOLYHOZOTT KIVITELBEN IS

KING KÖTSZÖVŐGYÁR
TESZLER ÁKOS

C S Á K T O R N Y A

Miniatorem: IV., Bécsi-u. 1. földm.

*Zseleznina ♣ Alfa Dampfari
i Separatori ♣ Polodelszki
masini, bicikli ♣ Radio-
aparati na 6 mészecsno
garancijo ♣ V velki zbéri!*

Pri

NEMECZ JÁNOSI

MURASZOMBAT

(PÓLEG LUTERANSZKE CÉRKVE)

TELEFON: 88.

Gaugel Károly

RUM- ÉS LIKÓRGYÁRA

Valódi gyümölcspálinkák
a legjobb minőségben
és legolcsóbb árban

Szombathely, Faludi Ferenc-ú. 30

Telefonszám: 896

MURASZOMBATI TAKARÉKPÉNZTÁR

(SZTÁRA GASZA)

MURASZOMBAT

*Nájpéksa i nájsztarejsa banka szobocskoga
járása ♣ Notrivzeme pejneze na knige i
tekoucsi racsun na dober interes. ♣ Vöpo-
szajüvle pejneze na grünt i na kezese ♣
Nájfalejse oprálva vsze gaszinszke poszle*

Hunnia indusztrijszko i trstvánszko drústvo

Prvle: Vajda E.
Hladínica i fabrika konzerva
CSÁKTORNYA

Küpúje zshivázen, divjácsino, ribe, belice
v vszákoj vnozsiní i za nájvisiso dnévno cêno

Telefon: 60 * Telegrama átresh: HUNNIA